DET NY CLARTE # 11 August 2009
Løssalg Kr. 50,-

DET NY Clarté

Samir Amin Inge Christensen Mikkel Thorup Birgitte Rahbek Pia Raug
Jørgen Knudsen Mark Mc-Kinny Møller John Bellamy Foster Christa Wolf

TEMA: AFRIKA

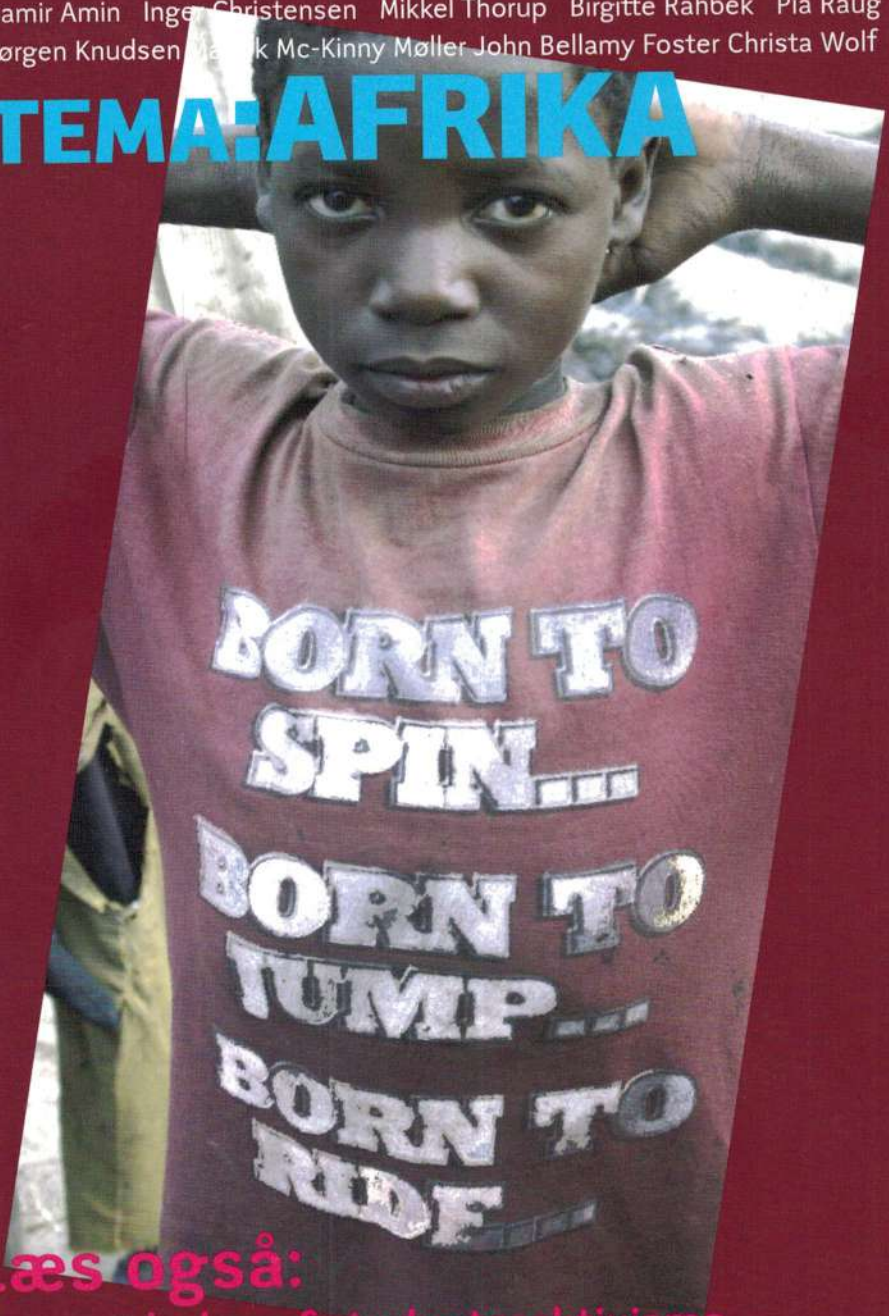

Læs også:

Den nye bølge af studenteraktivisme.
Israel/Omama/Venstrefløjens tanker/Dansk fagbevægelse og den kolde krig.

Udgives af:
Foreningen Det Ny Clarté

Ansvarshavende redaktør:
Dino Knudsen, Christian Borum, redaktoer@clarte.dk.

Øvrige redaktion:
Flemming Larsen, Christian Borum, Kjeld Ammundsen, Eva Waldorff, Jeppe Klok Due, Troels Riis Larsen.

Henvendelse:
kontakt@clarte.dk

Adresse: Det Ny Clarté, C/O Mediesyndikatet Monsun, Nørrebrogade 5c, 1.tv., 2200 København N.

Skribenter: Sammi Ala'a, Jon Rostgaard Boiesen, Gerd Callesen, Staffan Dahllöf, Søren Engelsen, Michael Hunnicke, Jørgen Knudsen, Carsten Kofoed, , Holger Ross Lauritsen, Patrick Mac Manus, Andreas Mulvad, Mikael Nyberg, Ron Ridenour, Klaus Riis, Morten Riis, Erik Stinus, Sara Maria Sörensson, Mattias Tesfaye, Christian Braad Thomsen og Mikkel Thorup.

Gæsteskribenter:
Samir Amin, Lorenzo Fusaro, Bue Rubner Hansen, Pia Raug,Birgitte Rahbek, Seit S. Madoffe,Salim Maliondo, Faustin Maganga, Elituraha Mtalo, Fred Midtgaard,Ian Bryceson,Mohamood Mamdani,Frank Aaen, Peter Bjørntoft.

Illustrationer: Lasse Bo Christensen, Emil Hyllested Jensen. Hvor intet andet er opgivet, er fotografierne taget af Kjeld Ammundsen
Forside: Kjeld Ammundsen
Design: Legalizer ApS.
Layout:
Kjeld Ammundsen
Website: www.clarte.dk
Webmaster: Tobias Clausen

Oplag: 1000
Tryk: Eks-skolens trykkeri
ISSN: 1902-0333
Redaktionen afsluttet:
26 august 2009.

Abonnement:
Mail: abonnement@clarte.dk
Privat:
1 år (Fire numre) 185 kr. Opgiv: Navn, adresse, tlf. og email.
Institutioner:
1 år (fire numre) 295 kr.
Opgiv: Navn, adresse, tlf., email og faktureringsadresse.

Netbank:
Reg. 1551 Konto nr. 10189179

CVRnr.: 3009 2805
Annoncer: annonce@clarte.dk

DET NY

Clarté #11

Aktuelt & baggrund

s. 05 Analyse -Den Særegne Bølge og den europæiske studenteraktivisme. - *Af Lorenzo Fusaro og Bue Rubner Hansen*

s. 16 Nekrolog: Hvem husker det længere?. - *Af Pia Raug*

s. 20 Historisk: Marshall-hjælpen,dansk fagbevægelse og Den Kolde Krig. - *Af Dino Knudsen*

Opinion

s. 32 Synspunkt: Racist? Hvem? Mig? af Birgitte Rahbek.

s.34 Brorson Kirken

s. 36 Lederen: Systemskiftet. - *AfDino Knudsen*

s. 38 Lige på og hårdt: Det er ikke film ;Obama; Guatemala; EU-valget; Hikmet-prisen; Pablo Neruda

s. 44 Den Røde Plads: Socialistiske drømme. - *Af Jørgen Knudsen*

Temadebat: Afrika

s. 48 Forelæsning: Lande i syden, foren jer!. -*AfSamir Amin*

s. 60 Analyse: Biobrændstof og nykolonialisme - *Af SeifS. Madoffe m.fl.*

s. 70 Diskussion: Erfaringer fra Zimbabwe. - *Af Mahmood Mamdani*

Kultur: Anmeldelser & debat

s. 80 Mærsk MC-Kinney Møller (Larsen og Mortensen); The great Finacial Crisis (Foster og Magdoff; Fornuftens perversion Mikkel Thorup; En dag i året (Christa Wolf . Boguddrag ; Venstrefløjen tænker (Blinkenberg og Boiesen)

BEVÆGELSE!

Vi har det seneste år været vidner til en markant radikalisering af studenterpolitikken over hele Europa. Hundredvis af universiteter har været besat og blokeret. De mest radikale kampe har fundet sted i Frankrig, Grækenland og Italien, hvor de studenterbevægelser har sat de respektive regeringer under voldsomt pres og hjulpet bredere bevægelser undervejs, kulminerende med generalstrejker i alle tre lande. I Italien er det gået hårdest for sig. Vi tager et kig på bevægelsen som i nogen grad kan ses som illustrativ for en europæisk tendens.

Den Særegne Bølge
og den europæiske studenteraktivisme

Af Lorenzo Fusaro og Bue Rübner Hansen

Omkring 40 år efter 1968 synes spørgsmålet om et studenteroprør stadig i høj grad at fænge den offentlige forestillingskraft. Således spurgte det engelske magasin New Statesman for nyligt: "Er Frankrig på tærsklen til et nyt '68." I samme dur argumenterede avisen The Guardian for at "Ånden fra '68 er ved at vågne på ny," og citerede en veteran fra det sidste store studenteroprør, den engelske lektor John Rose, for at sige: "Folk har fået nok af bankmænd, politi-
kere og eliteinstitutioner. Hundrede af os troede at revolutionen ville komme i '69, men måske kommer den nu."

Europa i opgør

Hvor overdrevne disse påstande end synes at være, er der ingen tvivl om at antallet af langvarige kampe inden for uddannelsessektoren i 2008 og 2009 har været større end meget længe.
I Frankrig, Italien og Spanien har studerende og undervisere blokeret og besat hele universiteter i uger og måneder, mens en bølge af besættelser i solidaritet med Gaza har skyllet over 34 universiteter i England og Skotland.
I en lang række tyske byer gik over hundredtusind skoleelever på gaden den 12. november 2008 i protest mod stigende eksamensstress under PISA-processen, forkortede uddannelser og lærermangel.
Omtrent samtidig opstod stærke protester i Athen mod politimordet på en ung student. De blev hovedsageligt anført af gymnasielever og udviklede sig til optøjer og massedemonstrationer som spredte sig over hele Grækenland, selv til fjerne øer og landsbyer, kulminerede med generalstrejken den 10. December 2008.
I Grækenland har vreden, som hurtigt viste sig at strække sig videre end den oplevede politibrutalitet, rettet sig mod et udhulet uddannelsessystem og en generel proletarisering af den uddannede arbejdskraft.
Således er de græske unge fanget i en fælde mellem en ekstremt lav mindsteløn for ufaglært arbejdskraft, og en risiko for arbejdsløshed der stiger proportionelt med ens uddannelsesniveau.
Med undtagelse af Storbritanien, som ikke har nogen stor tradition for studenteraktivisme, har kampene på tværs af Europa alle rettet sig mod et ensartet sæt af problemer inden for de europæiske uddannelsessystemer. Herunder nedskæringer, indførsel eller forhøjelser af studieafgifter og en generel markedsgørelse og profitorientering.
I disse kampe har lokale og institutionsspecifikke klager over nedskæringer, forringelser af faciliteter og undervisning

således været centrale, mens modstand mod introduktionen af eller stigninger i studieafgifter samt fald i statslige investeringer i uddannelse er blevet rettet mod nationale regeringer.
Samtidig er det et gennemgående træk i studenterbevægelsernes analyser og retorik at de opfatter disse kampe som en del af den samme transnationale kamp mod "neoliberaliseringen" der beskrives som en proces i hvilken offentlige institutioner såsom universiteter gøres til profitskabende og "konkurrencedygtige" virksomheder.
Mere specifikt er protesterne rettet mod Bologna-processen ifølge hvilken Europas uddannelses ministre har forpligtiget sig til at "standardisere" alle højere uddannelser i Europa efter en anglo-amerikansk model.
Således har stort set alle europæiske lande været vidne til større reformer af deres uddannelsessystemer i retning af en privatisering af uddannelsesydelser, en varegørelse af viden og indførelsen af ikke-demokratiske ledelsesstrategier der er kendt fra den private sektor.
Samtidig er kampene blevet knyttet til den økonomiske krise og demonteringen af de europæiske velfærdstater.

"Samtidig er kampene blevet knyttet til den økonomiske krise og demonteringen af de europæiske velfærdstater."

Værst ser det måske ud i Grækenland som er et af de lande hvor de neoliberale reformer er gået længst, og hvor opbygningen af velfærdsstaten aldrig for alvor var påbegyndt.
Selv hvis studenterbevægelserne i de forskellige europæiske lande har mobiliseret studerende omkring lokale problemer, er disse altså sjældent blevet abstraheret fra den konkrete virkelighed på det europæiske plan.
Således kan vi tilføje påstanden om eksistensen af en europæisk studenterbevægelse til den ivrige annoncering af et kommende '68.
Der er ingen tvivl om at de europæiske studerende er mere politiserede, end de har været de seneste årtier, eller om at de knytter deres kampe til et europæisk eller endda globalt perspektiv.
Selvom en internationalistisk bevidsthed og viljen til et studenteroprør således er aktiv tværs over kontinentet, forbliver det dog på nuværende tidspunkt tvivlsomt om det er meningsfuldt at tale om en europæisk bevægelse, selv om der i 2009 har været spæde forsøg på at etablere en sådan.
Endvidere er kun et fåtal af bevægelserne egentlige massebevægelser, mens mange består af rent lokale grupper.

Herved besværliggøres koordineringen af kampene på nationalt plan samt et egentligt samarbejde med partier og fagforeninger.

Den særegne bølge i Italien

I et forsøg på at anskueliggøre og konkretisere de ovenstående pointer kan det være frugtbart at se på den overraskende, men stærke genopblomstring af den italienske studenterbevægelse i oktober og november 2008. Onda Anomala, eller Den særegne bølge, illustrerer nogle af de gennemgående problemer som studenterbevægelser på tværs af Europa er stødt på i forbindelse med intern organisation og i forholdet til andre grupper.

Som de fleste andre europæiske lande har det italienske uddannelsessystem været udsat for et veritabelt mudderskred af reformer hvis voldsomme omfang i høj grad har lammet undervisere og studerende, mens andre har købt dets løfter om 'rationalisering', 'professionalisering' og 'strategiske investeringer'.

Den italienske studenterbevægelse fik dog først sin opblomstring med vedtagelsen af et såkaldt "nød-dekret", der i ly af finanskrisens påståede undtagelsestilstand i ét hug gennemførte en række dybdegående reformer i overensstemmelse med logikken i Bologna-processen.

Indeholdt i dette dekret, som blev præsenteret af Mariastella Gelmini, Italiens undervisningsminister, var afviklingen af 87.000 jobs i uddannelsessektoren samt en nedskæring i de offentlige bidrag på 8 milliarder euro over tre år. Herunder halvanden milliard alene på universiteterne.

I et i forvejen presset uddannelsessystem kunne dette selvsagt kun betyde forværrede arbejdsbetingelser for forskere og undervisere, øget usikkerhed i ansættelser, en stigning i antallet af studerende per underviser og en forlængelse af alle ansattes arbejdstider. Derudover indeholdt dekretet en indstilling til en omdannelse af universiteterne til private institutioner, hvorved vejen til virksomheders overtagelse af kontrollen med universiteterne definitivt ville være åbnet.

Analyse, modstand og militans

Imidlertid svarede de studerende for fjerde gang i Italiens efterkrigstid en masse. En bevægelse der mobiliserede hundredtusindvis af studerende over hele landet blev bragt til verden, den største i den seneste bølge af studentermobiliseringer internationalt.

I Italien og mange andre steder i Europa, betød bevægelsen et farvel til en årrække med få og isolerede studenterprotester.

Som en veteran fra en tidligere italiensk revolte udtrykker det, har den særegne bølge været "den største og mest i

Facister angriber de demonstrerende studerene - de får hjælp af politiet

inkluderende bevægelse i de sidste tredive år."
Ligesom de direkte angreb på Bologna-processen i Spanien var den italienske bølge ikke blot et "nej" til reformer. Modstanden er således blevet kombineret med en velformuleret og præcis kritik af substansen i dekretet og dets gennemgående logik. Ifølge analyserne offentliggjort af det store nationale møde i bevægelsen hvor mere end 2000 studerende deltog, kan universiteterne i dag beskrives som fabrikker.
Deres funktion er at producere højfleksibel og billig arbejdskraft i løbet af uddannelsesforløb der er så korte som overhovedet muligt.
I modsætning til reformernes rationale har de studerende erklæret viden for offentlig fællesejendom og afvist muligheden af at underlægge forskningen private interesser og markedskræfter.
Herudover har de studerende argumenteret for forskernes og de studerendes aktive demokratiske deltagelse i alle beslutningsprocesser på universiteterne.
Ved at samle sig under sloganet "Vi vil ikke betale for deres krise" som senere er gået Europa rundt, gjorde de studrende det samtidig klart at deres krav gik videre end uddannelsesområdet.
Som de tyske protesters parole "Krisen er kapitalismen" gjorde de italienske studerende det klart at deres krav var knyttet til spørgsmålene om lønmodtageres forhold.
Det gjaldt i særlig grad usikkerhed i ansættelser, såkaldt "fleksibilitet", mens de studerende agiterede for en generalisering af kampene.
I overensstemmelse med en forståelse af de moderne universiteter som "arbejdskrafts-fabrikker" begyndte de studerende at bygge de første broer til arbejderklassen som de anså sig selv som en del af.
De begyndte med de ansatte i uddannelsessektoren. Følgelig inviterede de fagforeningsfolk ind i de besatte universiteter og sendte studenter-delegationer til fagforeningsmøder.
Herudover blandede de sig i konflikten omkring privatiseringen af det italienske luftfartselskab Alitalia og mobiliserede studenter til demonstrationer indkaldt af arbejderne.
Som i tidligere italienske studenter-bevægelser har demonstrationer og universitetsbesættelser været de mest udbredte former for aktivisme.
Mange deltagere har anset besættelserne for at være afviklinger af de sædvanlige autoritetsforhold, en skabelse af frigjorte selvstyrede rum i hvilke der kunne eksperimenteres med nye livs- og samværsformer.
Som en 22-årig studerende fra Rom euforisk bemærkede, har det gennem besættelserne "været muligt at ånde, at tale, at diskutere drømme og fremtiden".
Samtidig er andre former for protest blevet afprøvet, såsom afviklingen af

undervisning i gaderne eller blokader af banegårde under sloganet "hvis de blokerer vores fremtid, blokerer vi byen". Ved således at udstrække aktionerne til andre dele af samfundet, er de italienske studerende gået videre end de fleste europæiske studenterbevægelser.
De begrænser sig for størstedelens vedkommende til demonstrationer, besættelser og blokader.
I et vist omfang er den italienske studenterbevægelses militans blevet forstærket af gentagne fascistiske angreb i gaderne såvel som på universitetsområderne.

Organisationsformer og alliancer

I løbet af perioden med studentermobiliseringer har de fleste aktivister organiseret sig selv i såkaldte "kollektiver" på institut- eller fakultetsniveau og forenet disse på universitetsniveau hvor det har været muligt.
Der er blevet afholdt to møder på landsplan; et mindre i Firenze den 8. november og det førnævnte større i Rom den 16. og 17 november som bragte omkring 2000 studerende sammen. I disse nationalforsamlinger er de generelle krav og de studerendes forhold blevet diskuteret.
I begge tilfælde har de studerende understreget deres uafhængighed af etablerede politiske partier i et forsøg på at undgå at bevægelsen kunne blive opslugt af et parti eller udnyttet i valgmæssigt øjemed.
De studerende i den seneste bevægelse deler deres mistro over for etablerede venstrefløjspartier med tidligere italienske studenterbevægelser.
Det er en tendens der kun er blevet forstærket med erfaringen af partiet Rifondazione Comunistas regeringsdeltagelse under Romani Prodi.
En regering hvis politikker bliver anset for at have bidraget kraftigt til forværringer af både studerendes og arbejderes forhold.
Som en studerende udtrykte det:
"Vi ønsker at forblive på afstand af partierne, men tæt på arbejderne og alle dem som er ramt af den økonomiske krise".
Selvom de studerende havde en vis succes med at forene sig på nationalt plan i forbindelse med disse møder, var enheden kun kortvarig. Således lykkedes det ikke at etablere nogen demokratisk valgt national struktur der ville have kunnet formidle kontakten mellem de forskellige kollektiver og mellem studerende, fagforeninger og partier.
På trods af dette viste de studerende sig i stand til at mobilisere brede udsnit af befolkningen og opnå støtte fra nogle dele af mainstream-pressen, blandt andet gennem energiske, kreative og farverige protestformer.
Da bevægelsens omfang og potentiale stod klart, begyndte også centrum-venstrepartier og

fagforeninger at mobilisere. Herved blev betingelserne for egentlige masseprotester skabt.
Besættelserne, strejkerne og demonstrationerne som fandt sted i oktober og november 2008, kulminerede således med en generalstrejke i hvilken over en milion undervisere, forskere, universitetsstuderende og gymnasieelever deltog.
Studenterbevægelsen var således lykkedes i sine bestræbelser på at generalisere kampen og blev da også belønnet med at regeringen trak dekretet tilbage.
Sejren varede dog kort, nemlig til foråret 2009 hvor dekretet i stort set uændret form blev genfremsat - og vedtaget - i form af en regulær lov som træder i kraft i 2010.
På trods af dette totale tilbageskridt lykkedes det Den Særegne Bølge at svække Berlusconi-regeringen og udstille at den ikke var så stærk som den havde fremstået i månederne op til vedtagelsen af dekretet.
Aktivister fra bevægelsen skønner at den ved at true regeringen, men samtidig stille sig skeptisk over for de etablerede partier, rystede og delvis vækkede den ellers henslumrende italienske venstrefløj fra sin nederlagsapati.
Bevægelsen kan derfor vise sig at have fundet sted på et vigtigt tidspunkt idet den, netop som Italien blev ramt af den økonomiske krise, viste at der var en vej frem for venstrefløjen.
Sidstnævnte lå ellers i ruiner efter en kaotisk periode med Prodi i statsministeriet og det store nederlag til koalitionen mellem højre-populistiske Forza Italia og de "reformerede neofascister" i Alleanza Nazionale.

Erfaringer fra det italienske nederlag.

Selvom den italienske bevægelse har udgjort en større trussel mod den siddende regering end de fleste af de seneste års europæiske studenterbevægelser, med undtagelse af Grækenland, Frankrig og de specielle tilfælde Ukraine og Moldova, eksemplificerer Den Særegne Bølge også nogle væsentlige fællestræk som viser begrænsninger og uløste problemer knyttet til denne form for studenterbevægelser.
For klarhedens skyld kan disse problematikker deles op i fem hovedpunkter:

1. For det første lykkedes det aldrig den italienske bevægelse at sætte gang i en intern stabiliseringsproces, hvilket har betydet at bevægelsen er blevet reduceret til et lille antal aktivister i perioderne mellem de egentlige mobiliseringer.

2. For det andet har den italienske studenterbevægelse været ude af stand til at overskride en vigtig historisk begrænsning: skabelsen af et nationalt koordinerings-organ for de forskellige

universiteter.
Som en følge heraf har bevægelsen været ude af stand til at udøve et kontinuerligt og koordineret pres for opfyldelsen af de kollektive krav.
Således gjorde en italiensk studerende i sine overvejelser over Den særegne Bølges begrænsninger opmærksom på at "den franske erfaring viser , at en national koordination er af afgørende betydning."
På den anden side viser disse problemer at studenterbevægelserne, mest bemærkelsesværdigt i Storbritannien og Italien, i måske større omfang end nogen sinde før har evnet at mobilisere og organisere sig fra grunden af.
Blogs, email-lister og facebook-grupper er blevet brugt til at skabe et højt kommunikationsniveau hvorved information og inspiration er blevet spredt på tværs af uddannelsesinstitutioner og videre til medierne i hidtil uset tempo.
Selvom de studerende med besættelserne som den centrale taktik ikke har samme evne til at lamme samfundet som lønmodtagerne, besidder de studerende en række styrker.
De har både tiden og uddannelsen til at analysere deres egen situation i et bredere perspektiv og sproget og kommunikationsevnerne til at promovere og udbrede deres analyser.
Mens de studerende således generelt er blevet styrket som gruppe gennem den teknologiske udvikling, har de seneste kampe dog også vist at tidligere studenterbevægelsers evne til at gennemføre længerevarende konflikter er blevet svækket.
Mens de studerende altid har haft den fordel at være ekstremt fleksible og mobile og eksempelvis har haft muligheden for at suspendere studierne i ugevis for at koncentrere sig om bevægelsesarbejdet, har ændrede arbejdsmarkedsforhold og Bologna-relaterede reformer i de europæiske uddannelsessystemer begrænset denne frihed.
Hvor studerende tidligere kunne se frem til at indtage en privilegeret stilling på arbejdsmarkedet efter endt uddannelse, forhøjer den førnævnte proletarisering af vidensarbejderne samt konkurrencen mellem kandidaterne fra masse-universitetet presset for at man hurtigt og problemfrit gennemfører sin uddannelse og indtræder på arbejdsmarkedet.
Derudover har reformer introduceret et nyt kontrolregime med mødepligt, flere eksamener og strammere deadlines mens de studerende på grund af introduktionen af stramt adskilte bachelor- og master-uddannelser og tværfaglige uddannelser får kortere tid til at opbygge fagpolitiske tilhørsforhold.
Alt dette har forkortet perioden i hvor de studerende er fleksible og besværliggjort længere besættelser samt forsøgene på at opbygge stabile organisationsformer.

3. Går vi videre til det tredje problem, har den italienske studenterbevægelse haft svært ved at etablere bånd til fagbevægelsen. Som den seneste generalstrejke i den italienske uddannelsessektor samt de helt eller delvist sejrrige franske studenterbevægelser i '68, '86, '95 og 2006, viser, er sådanne bånd helt centrale. I alle disse tilfælde har udbredte strejker generaliseret og styrket de studerendes kampe og gjort dem umulige at ignorere idet de blev noget andet og mere end uddannelsespolitiske kampe.
Vanskelighederne ved at knytte oganisatoriske bånd med arbejderklassen er dog lige så meget et symptom på afpolitiseringen og forsikringsselskabsgørelsen af fagbevægelserne som på at studenterbevægelserne skulle være elitære eller selvoptagede.

4. For det fjerde har studenterbevægelserne på tværs af Europa generelt holdt sig på afstand af politiske partier.
Dette er en tendens der i Italien er knyttet til en afstandstagen fra den etablerede venstrefløjs fejlslagne strategier, særligt ideen om at det ville være muligt at forme partier "of struggle and government", dvs. indgå i socialdemokratisk ledede regeringer og stadig udgøre et antikapitalistisk alternativ.
Det er næppe en overdrivelse at sige at europæiske venstrefløjspartier generelt har fundet det svært at opbygge sådanne alternativer til den allestedsnærværende profittænkning og de stadigt mere udbredte private management-strategier.
Kort sagt til de tendenser som har formet Bologna-processen såvel som været den herskende økonomiske ideologi i årtierne op til den nuværende krise.

5. Sluttelig har den italienske studenterbevægelse i vidt omfang ignoreret den resterende ungdom, særligt storbyernes lavtlønnede eller arbejdsløse, af hvoraf et uforholds mæssigt stort tal har en ikke-italiensk baggrund. Så længe der ikke knyttes bånd mellem studerende og disse delvist eller fuldstændigt ekskluderede grupper, og så længe disse gruppers problemer ikke sættes i tale i specifikt politiske termer vil det være svært at tale om egentlige tendenser til et ungdomsoprør.

De studerende er fremtidens arbejdere

Langt de fleste af de seneste års europæiske studenterbevægelser har været fokuseret på spørgsmål om studerendes forhold, mens de i nogle tilfælde har skabt ad hoc-alliancer med det akademiske personale på uddannelsesinstitutionerne og med de store fagforeninger i kampen for at opretholde offentlige velfærdsgoder.

Slogans som "studerende og undervisere er arbejdere" og "universitetet er en arbejdskrafts-fabrik" peger dog på en tendens i retning af en nytænkning af forholdet mellem studerende og arbejdere. For så vidt som både studerendes og lønmodtageres problemer relatsig til det samme neoliberale regime særligt de gennemgående velfærdsnedskæringer og privatisering af offentlige serviceydelser.

Og for så vidt som dette regime behandler studerende og undervisere som arbejdere, dvs. underlægger dem de samme profit- og produktionsorienterede management-strategier, er de "objektive" betingelser til stede for skabelsen af et politisk subjekt, der kan agitere for en forenet front af lønmodtagere og studerende med krav om lighed, generaliseret demokrati og frihed fra markedstvang. Dette vil dog kun være en falsk universalisme hvis studenterbevægelserne forbliver på afstand af storbyernes øvrige ungdom og hvis arbejderklassens nye kerne af indvandrere forbliver uorganiserede i fagforeninger og sociale bevægelser.

De i artiklen forekommende numre henviser til yderligere oplysninger på www.clarte.dk
Her findes også henvisning til yderligere litteratur.

Lorenzo Fusaro er Ph.d.-studerende ved Europastudier på King's College i London hvor han skriver om global politisk økonomi, imperialisme og hegemoniskift. Lorenzo har været aktiv på den italienske og den schweiziske venstrefløj og senest i de engelske universitetsbesættelser for Gaza.
Bue Rübner Hansen studerer MA Critical Methodologies ved King's College London og har en baggrund som idéhistoriker og sociolog i Århus og København. Bue har været aktiv i studentergruppen Reboot68 samt i den engelske studenterbevægelse for Gaza.

Hvem er det der fortryller dette møde med et strejf af sjælefred og søde løgne og sommersyner af forsvundne døde?

Mit øre svarer med sin døve ringen: Det er døden som med egne øjne ser dig an fra sommer-fuglevinge

Inger Christensen:
Sommerfugledalen
1991

Hvem husker det længere?

Dial 911
Af Pia Raug

I begyndelsen var Ordet
Inger Christensen er død
Af ord kom hun
det fødtes
Til ord blev hun
Inger Christensen lever
Af ord skal hun igen og igen opstå
Aldrig så død, at ingen kan se hun er til

9/11. Stockholm 2003,
Anna Lindh? "De syge små beskidte mord på verden"? New York, World Trade Center 2001? "Så brænder de rubler og dollars og franc"? Santiago, Chile 1973, Allende, "Så spiller de skak med de bittesmå stumper af det der engang var en stor præsident", Victor Jara, "Så synger de sange om folkenes lykke - Så synger de sange om folkenes sorg"? Johannesburg 1906, Gandhi, "Livet er helligt"? "Erindringen – Erindringen"!
De største digtere er bærere af vores fælles hukommelse.
Når den kollektive fortrængnings selvforsvarsmekanismer sætter ind, har vi ofte kun digternes ord at ty til.
Vi kan forholde os døve til dem, vi kan også have repeteret dem så mange gange at de er blevet tom form, og alligevel ligger erindringens kim indfældet mellem bogstaverne – parat til at blive foldet ud igen hvis vi tør huske og dermed også tør tage medansvar for vores egen fremtid og nutid.
De allerstørste digtere ser af og til fremtiden før den er kommet, og rækker os dermed redskaber til at erindre forud og måske handle i tide uden at de kan beskyldes for at være forudindtagede.
Deres ord kan lægges ned over uoverskuelige nutider som i fremtidens glasklare tilbageskuen kan fremstå så selvindlysende at det bliver ufatteligt at der nogensinde kan have været tvivl.

Inger Christensen skrev det i 1968 midt i en forvandlingens og handlingens tid – en tid som indvirkede på alt det der kom efter. Hun skrev "Så dyrker de korn på et alter i Chile" som en del af en levende drøm før Allende blev præsident,

og før den sammen med Victor Jara bristede igen på Chile Stadion - faldet iscenesat af Nixon/CIA/Kissinger. Hvem husker det nu?
"Det husker det."
Både den evige drøm om "at bygge en by, der er blød som en krop" - og det der vil være et evigt fald hvis ingen holder os fast i erindringen.
Jeg forsøger at huske, og når jeg er ved at glemme, er Ingers ord der altid.
Hun tillader mig ikke at lukke øjnene og ørerne.
En gang imellem er det forbandet.

Det ville være så meget lettere at glemme. Hendes ord minder mig om at den eneste chance for at sone fortidens forbrydelser er ved at hindre dem i at gentage sig i fremtiden.
Det er et individuelt valg og en livsopgave om man tør forsøge og har kræfterne
eller ej.
Jeg er efter mange år kommet til den personlige erkendelse at hvis jeg vil forsvare og opretholde retten til at anklage andre mennesker for deres fordomme og konsekvenserne af deres ideosynkrasier, så må jeg gøre op med mine egne.

Jeg må søge det menneskelige også i det jeg har betragtet som umenneskeligt. Hvis jeg ikke kan andet end udstøde, fordømme og hade, så er også jeg medskyldig i fortidens, nutidens og fremtidens krige.
I de fleste af vores egne små liv, kan dette ikke ske med store, verdenssynlige armbevægelser.
Men det kan ske i det stille - i det lille.

Jeg har netop genindspillet to af sangene fra "det" med militær-bigbandet SMUK og har udgivet dem og otte af mine andre sange på cd'en fred er at skabe... .
Jeg spiste store, smukke kirsebær hos Inger sidste sommer og nåede at fortælle hende om samarbejdet.
Jeg havde glædet mig til at hun skulle høre i hvor høj grad "Chile" og hendes ord endnu engang har kunnet bygge bro over det umulige, men hendes tid rakte ikke så langt. Hendes ord rækker til gengæld uendeligt.

Pia Raug

(I New York drejer man 911 for hjælp, red.).

Pia Raug (f. 1953) er komponist, sanger og sangskriver. Hun slog for alvor igennem med pladerne "Hej lille drøm" (1978) og "det" (1981, med tekster af Inger Christensen). Hun er formand for DJBFA, de rytmiske komponisters forening. Hun har altid været en politisk engageret kunstner, stillede for eksempel op for Junibevægelsen ved EU-valget tidligere i år.

NEKROLOG. Den 2. januar døde digteren Inger Christensen. De følgende dage var medierne fyldte med velfortjente lovord om den internationalt anerkendte danske lyriker der fik sit gennembrud med digtsamlingen "det". Pia Raug udgav i 1981 en plade med tekster fra "det" som hun selv havde sat i musik og Inger Christensen har siden været en "mental følgesvend" for hende. I sine indledende 'hvem husker det længere'-spørgsmål sammenholder Raug en række begivenheder, der alle har fundet sted den 11. september, med citater fra "det".

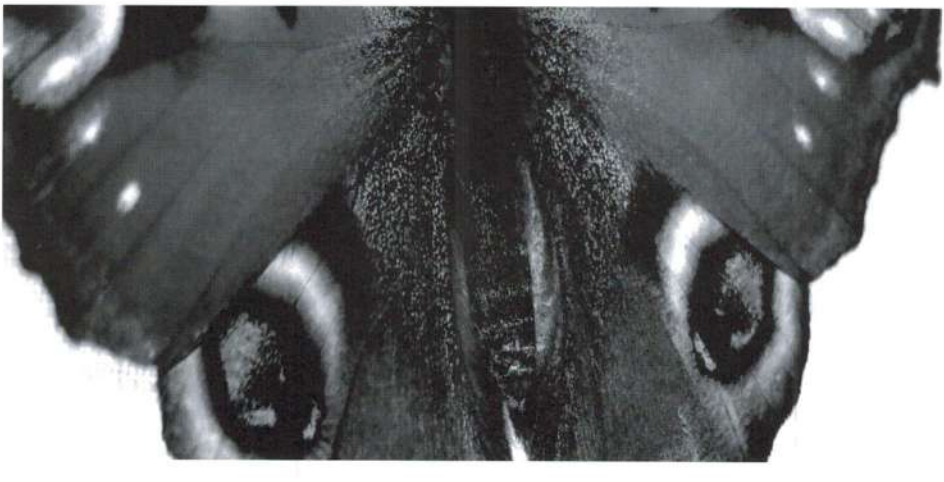

Marshall hjælpen, dansk fagbevægelse og Den Kolde Krig.

Af Dino Knudsen

LABOR. Marshall-hjælpen var med til at udforme efterkrigstidens danske samfund. Og den kom også i betydelig grad til at præge arbejderbevægelsen. Tag med historiker Dino Knudsen tilbage til dengang hvor amerikanere og russere kæmpede om at vinde den europæiske arbejderbevægelses sjæl.

Dino Knudsen er historiker. Han har tidligere oversat og skrevet efterskrift til bogen "kapitalen.com. Myten om det postindustrielle paradis."
Denne artikel er baseret på hans speciale som forventes udgivet i bogform i 2010.

Sidste år markerede et vigtigt, nyere historisk jubilæum. Det var nemlig 60-året for at Danmark begyndte at modtage Marshall-hjælp.
Alligevel blev jubilæet stort set ikke omtalt i medierne. Ingen særlige bogudgivelser så dagens lys. Bortset fra en enkelt undtagelse greb borgerlige politikere ikke lejligheden til at minde offentligheden om det gode historiske forhold mellem Danmark og USA.
Og venstrefløjen var tavs som graven med hensyn til kritik af den amerikanisering af vores samfund som mange nok vil mene for alvor begyndte med Marshall-hjælpen.

I det følgende vil jeg forsøge at råde lidt bod på miseren.

"Dollar gap"
Idéen om et hjælpeprogram til det krigshærgede europæiske kontinent blev allerede formidlet til en større offentlighed i juni 1947. Det var da den daværende amerikanske udenrigsminister George Marshall holdt en nu berømt tale på Harvard University.
Programmet der endte med at blive opkaldt efter udenrigsministeren, blev påbegyndt i 1948 og varede frem til 1952. Marshall-hjælpen skulle afhjælpe de problemer som USA og Europa stod overfor efter afslutningen på Anden Verdenskrig. Europa der havde været centrum for krigen, var alvorligt svækket. Krigshandlingerne havde ødelagt eller forringet produktionsapparat og infrastrukturen, og kontinentet var præget af problemer med flygtningestrømme, bolignød, arbejdsløshed og mangel på levnedsmidler og brændsel.
USA der kom relativt uskadt gennem krigen, havde derimod forhøjet sin produktivitetskapacitet betydeligt. I Washington rynkede man brynene ved udsigten til at overskudsproduktion skulle medføre økonomisk krise.
USA havde brug for markeder, men europæerne havde ikke råd til den massive import til genopbygningen. Der var en akut mangel på dollars i de europæiske nationalbanker, et dollar gap mellem de to kontinenter.
Marshall-hjælpen skulle bygge bro over denne dollar-kløft. 16 lande, herunder Danmark, indgik en bilateral aftale med USA og påtog sig at forfølge fire overordnede mål: 1) en forøget produktion; 2) en udvidelse af udenrigshandelen; 3) fortsat finansiel stabilitet; og 4) udviklingen af et europæisk økonomisk samarbejde.
Modtagerlandene skulle til gengæld for amerikanske dollars, nogle ydet som hjælp, andre som lån, investere i amerikanske produkter og øge den europæiske samhandel.
Samtidig skulle landene rejse tilsvarende beløb i deres respektive nationalbanker til genopbygning.

Programmet var på denne måde indrettet på at yde hjælp til selvhjælp.
Og Danmark var et af de lande der målt pr. indbygger modtog flest midler, helt præcist 273 millioner US$, i perioden 3. april 1948 til 30. juni 1952.

Et ganske stort beløb i datiden.

En overset historie

Der er tidligere blevet forsket i Marshallhjælpens betydning for den danske økonomi.
Til gengæld er det meget sparsomt med forskning i programmets betydning på andre områder, især på det ideologiske/kulturelle plan.
Ikke desto mindre havde Marshall-planen sandsynligvis en vidtrækkende effekt på netop sådanne områder.
Måske skyldes underbelysningen af Marshallhjælpen at perioden står i skyggen af en anden nærtliggende og endnu mere skelsættende periode i dansk historie, nemlig besættelsesårene.
Danske historikere synes nærmest besat af besættelsen. Men det burde ikke skygge for at vigtige grundstene til det moderne Danmarks tilblivelse blev lagt i perioden umiddelbart efter krigen og at Marshall-planen spillede en hovedrolle heri.

"Det faglige Verdensforbund var kommet i stand under indtryk af Anden Verdenskrigs alliance vendt mod aksemagterne."

I det følgende vil jeg skitsere hvilke konsekvenser Marshall-planen fik for en stor del af arbejderbevægelsen herhjemme, nemlig fagbevægelsen. Inklusiv antyde hvilke implikationer det fik for den bredere samfundsudvikling. Herhjemme er der ikke forsket i dette aspekt af fagbevægelsens historie.
Ser man nærmere på arbejderbevægelsens egen historieskrivning bliver man desværre ikke meget klogere. LO's historie, *Fremad og atter fremad*, berører kun problemstillingen overfladisk, og Socialdemokraternes *En bygning vi rejser* nævner den overhovedet ikke.
Mere overraskende er det måske at den heller ikke er omtalt i Danmarks Kommunistiske Partis historieskrivning som den tager sig ud i Ib Nørlunds *Det knager i samfundets fuger og bånd.*

Erfaringen fra mellemkrigstiden

Dansk fagbevægelse der i perioden talte omtrent 600.000 medlemmer, var efter krigen slået ind på en ny kurs. De samvirkende Fagforbund, datidens LO, havde været medstifter af en ny international faglig organisation som inkluderede landsorganisationer fra hele verden.
Det gjaldt både de kommunistisk og socialdemokratisk orienterede, både amerikanere, briter og russere.

EUROPE
·ALL OUR COLOURS TO THE MAST·

Dokumentation for denne artikel fremgår af Arbejderhistorie, nr. 1, 2009.

På tværs af ideologiske og nationale skel ville Det faglige Verdensforbund for første gang forene verdens arbejdere af gavn, ikke blot af navn.
Det faglige Verdensforbund var kommet i stand under indtryk af Anden Verdenskrigs alliance vendt mod aksemagterne, og organisationen var også et udtryk for mellemkrigstidens bitre erfaringer. Her havde en splittet arbejderbevægelse ikke formået at bremse krigsforberedelserne eller afværge den fascistiske trussel.
I Spanien var man blevet løbet over ende af Francos horder.
Verdenskrigen havde imidlertid omkalfatret den sociale og politiske orden og bragt tidligere modstandere sammen, i koncentrationslejrene, i eksilet, i modstandsbevægelserne og på den storpolitiske arena.
Det gjaldt også i den internationale fagbevægelse.
Arbejdere verden over vejrede ny morgenluft. I bevægelsen trivedes sågar den opfattelse at det nye verdensforbund skulle blive et selvstændigt medlem af FN. Fra dansk side var man positivt indstillet og anså det for rigtigt at forsøge at forene russere og amerikanere.
De samvirkende Fagforbund udtalte til og med at man altid havde savnet de sovjetiske arbejdere i den internationale fagforeningsbevægelse.
Ikke desto mindre blev danskerne i de kommende år involveret i en magtkamp om netop denne bevægelse.

Amerikansk muldvarpearbejde

En enkelt landsorganisation glimrede ved sit fravær i Det faglige Verdensforbund. Det var American Federation of Labor, den største af to konkurrerende amerikanske landsorganisationer. Den anden, CIO, var medlem af verdensforbundet.
AFL's top var stærkt anti-kommunistisk og gjorde det til sit mål at forpurre den faglige enhed der var blevet opnået i DfV. Bag dette ønske lå nogle forestillinger om at den amerikanske fagbevægelse var kaldet til at lede den internationale bevægelse og bekæmpe enhver form for totalitarisme.
AFL så det som sin opgave at støtte tilvejebringelsen af en "fri fagbevægelse", forstået som en bevægelse uden arbejdsgiver- og statsindflydelse.
Ikke desto mindre var AFL's udlandsarbejde mere afhængigt af den amerikanske stat end organisationen yndede at foregive.
Da spændingerne mellem efterkrigstidens to nye supermagter USA og USSR udviklede sig til såkaldt kold krig, blev AFL delvist et redskab for den amerikanske stat i forsøget på at påvirke den europæiske fagbevægelse.

På tværs af de forskellige ideologier der herskede i Washington og Moskva, var der udbredt enighed om at indflydelse på denne bevægelse var en af nøglerne til det europæiske kontinents fremtid – og dermed den nye verdensorden.
Da den amerikanske regering annoncerede Marshall-planen, blev hjælpeprogrammet omdrejningspunktet for splittelsen af Det faglige Verdensforbund. En række faglige landsorganisationer af kommunistisk orientering, med den sovjetiske i spidsen, modsatte sig planen. De hævdede at den krænkede modtagerlandenes suverænitet og ville føre til splittelsen af det europæiske kontinent.
USA havde også tilbudt USSR og de østeuropæiske lande hjælp, men det var på skrømt – velvidende at de ville takke nej til en hjælp som indebar amerikansk indflydelse på deres økonomi.
En række socialdemokratisk orienterede landsorganisationer stillede sig imidlertid positivt til planen som de fremhævede ville gavne genopbygningen af deres respektive samfund.
I den internationale fagbevægelses kulisse virkede AFL for at fremme splittelsen. Jay Lovestone ledede arbejdet. Lovestone var tidligere topkommunist. Som leder af intet ringere end USA's Kommunistiske Parti havde han personligt mødt og kendt de øverste spidser i den internationale kommunistiske bevægelse, inklusiv Stalin, Zinovjev og Bukharin. Ikke desto mindre var Love-

stone siden faldet i unåde og nu personligt stærkt anti-kommunistisk anlagt.
Hans internationale virke der i en nær fremtid skulle blive delvist finansieret af den amerikanske efterretningsorganisation CIA, indebar en heftig mødeaktivitet med venligtsindede fagforbund i Europa. Lovestone var imidlertid en mand der arbejdede i det skjulte.
Den direkte mødekontakt stod hans tro følgesvend, den ekstremt arbejdsivrige amerikanske fagforeningsmand Irving Brown, for.

Han fór bogstaveligt talt rundt på det europæiske kontinent med en lånt skrivemaskine og en kuffert fuld af dollars.
Her fremlagde han AFL's synspunkter for fagforeningsfolk, politikere og embedsmænd, indsamlede informationer og opbyggede kontaktnetværk. Hans veje førte ham ad flere omgange til København. Her fandt han et lydhørt publikum.

Jay Lovestone Brown

Amerikansk og dansk fagbevægelse

De amerikanske anstrengelser, og det gjaldt både i regerings- og fagforeningsregi, koncentreredes i høj grad om at influere og vinde det segment som man i Washington kaldte the Non-Communist Left (den ikke-kommunistiske venstrefløj).

På trods af at, eller netop fordi, Socialdemokratiet var et arbejderparti, var det en naturlig allieret for USA – så længe partiet ikke var for radikalt.

De borgerlige støttede allerede USA i dets konflikt med USSR, og desuden var det jo socialdemokraterne der førte den konkrete kamp for at trænge kommunisterne tilbage på arbejdspladserne og i klub- og fagforeningsbestyrelserne.

I Danmark havde styrkeforholdet mellem socialdemokrater og kommunister forskubbet sig i forhold til mellemkrigstiden hvor de danske kommunister havde været marginaliseret.

De var imidlertid kommet styrket ud af krigen og modstandskampen, og i fagbevægelsen stod de stærkere end i resten af samfundet.

Browns besøg i København førte til en tæt kontakt til De samvirkende Forbunds formand, socialdemokraten Eiler Jensen. Sidstnævnte blev ikke kun en god ven af amerikansk arbejderbevægelse. Ofte mødtes han også med folk fra den amerikanske ambassade og blev her opfattet som en af nøglepersonerne "i hele det skandinaviske område".

I januar 1947 holder Brown et hemmeligt møde i København med bl.a. Eiler Jensen.

Her sikrer Brown sig danskernes tilslutning til Marshall-planen og Eiler Jensens løfte om at tage skridt til at bryde med Det faglige Verdensforbund – hvis det vel at mærke sker på amerikansk eller britisk initiativ.

" Browns besøg i København førte til en tæt kontakt til De samvirkende Forbunds formand, socialdemokraten Eiler Jensen"

I marts måned samme år mødes de fagforbund der er positivt indstillede over for Marshall-planen til en konference i London, en konference der er indkaldt uden om Det faglige Verdensforbund. Her giver de deres endelige tilslutning til hjælpeprogrammet.

Med disse landsorganisationers sololøb uden om Det faglige Verdensforbund eskalerer begivenhederne. I Frankrig og Italien hvor hovedorganisationerne fastholder deres tilknytning til Det faglige Verdensforbund, bliver der oprettet eller styrket konkurrerende landsorganisationer.

Modstanderne af Marshall-planen forsøger at forsinke og forhindre afskibning af hjælpen.

I Marseille havn kommer det direkte til fysiske kampe da Irving Brown, med dollars fra amerikansk erhvervsliv, hyrer

lokale gangstere og italiensk skruebrækker-arbejdskraft til at bryde strejker og sabotage rettet mod forsendelserne. Situationen i Det faglige Verdensforbund er uholdbar, og organisationen sprænges reelt i efteråret 1948.
Året efter medvirker De samvirkende Fagforbund til oprettelsen af en ny, og mere amerikansk inspireret, international faglig organisation, Den Frie Faglige Internationale. Den nye organisation bliver i en vis udstrækning et koldkrigsinstrument ligesom det decimerede Faglige Verdensforbund, blot med modsat fortegn.
Den internationale arbejderbevægelse havde således ikke formået at styre uden om den internationale konflikt, men var på ny blevet fanget i et stormagtsspil.
Ja, i AFL's tilfælde havde man med sin stærke anti-kommunistiske og sine hektiske oversøiske operationer faktisk foregrebet den.

Amerikanisering?

Konflikten i Det faglige Verdensforbund om holdningen til Marshall-planen viste at toppen i De samvirkende Fagforbund hurtigt vægtede vestligt sammenhold og nationale økonomiske interesser tungere end den internationale faglige solidaritet. Dansk fagbevægelses udtræden af organisationen falder næsten parallelt med indgåelsen af Atlantpagten, med Danmark som medunderskriver.
Både den danske stat og fagbevægelse er således i slutningen af 1940'erne godt i gang med at etablere sig som en fast bestanddel af den vestlige alliance i Den Kolde Krig.
Om end Marshall-planen således fik særdeles stor indflydelse på dansk fagbevægelses tilhørsforhold i de kommende årtier, var planen i sig selv nok i højere grad en anledning end selve årsagen til splittelsen af verdensforbundet.

" Amerikanerne og den socialdemokratiske orienterede fagtop i Danmark fandt sammen i et grundlæggende interessefællesskab "

Hjælpeprogrammet fungerede som en katalysator for at det gamle modsætningsforhold mellem socialdemokrater og kommunister i den internationale fagbevægelse fandt en løsning, nu tilsat den internationalisering af konflikten som modsætningsforholdet blev tilført under Den Kolde Krig. I konteksten af skærpet kold krig og manglende råderum til at agere selvstændigt allierede parterne sig enten med Moskva eller Washington.
Det vil imidlertid være forkert at se dansk fagbevægelses brud med Det faglige Verdensforbund alene som et resultat af amerikansk manipulation med danskerne.
Brown behøvede sandsynligvis ikke gode overtalelsesevner over for Eiler Jensen & Co. Snarere fandt amerikanerne og den socialdemokratisk orienterede fagtop i Danmark sammen i

et grundlæggende interessefællesskab. På den ene side bestod dette i at bekæmpe den lokale kommunistiske trussel. På den anden side bestod det i inden for rammerne af Marshall-planen at anlægge en moderniseringsstrategi for den danske industri.
Denne moderniseringsstrategi lagde vægt på en afpolitisering af den politiske økonomi, på central planlægning, høj produktivitet, klassesamarbejde og velstandsstigning.
Med andre ord en styrkelse af det socialdemokratiske klassekompromis.
Fagbevægelsens medvirken i Marshallplanens implementering i Danmark sikrede grundlæggende arbejdsroen i perioden.
Om end dansk fagbevægelse ikke blev en kopi af den amerikanske bevægelse, er det dog værd at fremhæve at Marshall-hjælpen var medvirkende til at et positivt syn på USA bredte sig i dansk fagforeningsregi.
Der blev gjort mange tiltag fra både amerikansk og dansk side for at fremme den udvikling, inklusiv at danske arbejdere blev direkte præsenteret for det amerikanske samfund og dennes virksomhedskultur.
Under hjælpeprogrammet og i de efterfølgende år deltog hundreder af danske borgere i studiedelegationer til landet, herunder mindst 155 personer med tilknytning til dansk fagbevægelse. De havde som regel fået rejsen og noget af opholdet betalt af midler fra Marshalhjælpen og opfølgende programmer. I USA studerede de amerikansk produktivitet og det amerikanske samfund med henblik på at tage nyttige erfaringer med hjem til anvendelse i Danmark.
Disse begivenheder og tiltag var med til at sikre en vestvendt, produktivitetsivrig og reformistisk orienteret fagbevægelse. På den led var Marshall-hjælpen en stor, men i dag altså temmelig overset succes.

Til efteråret udgiver Patrick Mac Manus en lille bog: Den tilkæmpede historie – fabler og fortællinger (Forlaget Arbejderen). Udgivelsen sker i anledning af den kommende retssag mod Foreningen Oprør. Den lille bog er et personligt bidrag til diskussionen om frihedsrettigheder og opstand, om flugt og håb, både i historien og i nutiden.

Kætterens statue står på den plads, hvor han i sin tid blev brændt. Boder med grøntsager, kød og fisk, med fennikel og svampe omringer piedestalen. Jordens farverige frugt med glinsende hud og skæl.
Hans aske er for længst hvirvlet bort fra pladsen. Han blev lagt på et bål ,fordi han turde udtale at verden er som den er. At kloden ikke er universets centrum. Når mennesket ikke længere er et midtpunkt i kosmos, skal det selv nå frem til selvbestemmelse. Dette kunne magtens teologi og teologiens magt ikke leve med.
Giordano Bruno skuer over sin plads og er vidnesbyrd om, at jorden med dens grønt, fisk, dyr og mennesker vil overleve magtens diktering af livets sandheder.

Giordano Bruno

Birgitte Rahbek spørger?

RACIST? HVEM? MIG?

ISRAEL. Konflikten mellem Israel og palæstinenserne har været forsidestof i al den tid de fleste af os kan huske. Birgitte Rahbek som har førstehåndskendskab til både Israel og de besatte palæstinensiske områder, undrer sig over at Vesten kan blive ved med at forsvare et samfund der forekommer mere og mere racistisk.

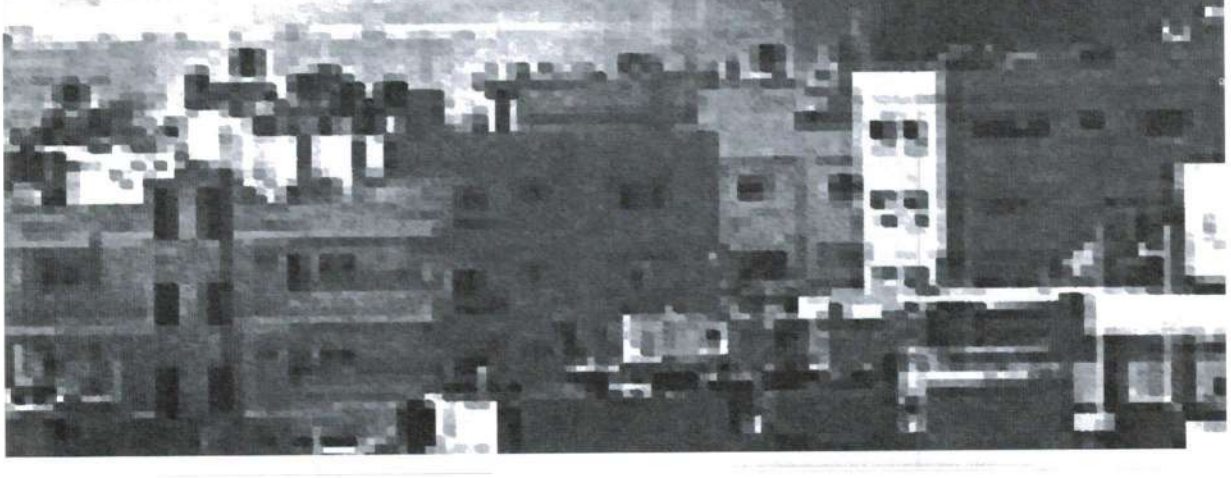

Da en gruppe vestlige diplomater på den såkaldte anti-racistiske "Durban 2"- konference i Geneve i april i år som på kommando rejste sig da den iranske præsidents mund formede "i'et" i ordet Israel, udfoldede de en spontanitet som var de deltagere i en nordkoreansk partikongres.
Hvor var den højtbesungne ytringsfrihed blevet af? Hvorfor måtte den iranske præsident ikke udgyde sin blanding af fordomme og sandheder, sludder og visdom når alle andre har frit spil? Ahmadinejads tale gavnede hverken den interkulturelle sameksistens eller den palæstinensiske sag, men det kan være svært at dele forargelsen over at han kalder Israel racistisk.
At det israelske samfund er racistisk, behøver man ikke at hedde Ahmadinejad for at kunne se. Det har en række israelske holdningsundersøgelser eftervist igennem mange år, for eksempel de der blev foretaget i 2006 og 2007 (se Le Monde Diplomatique, maj 2009, Les Palestiniens d'Israël). Her fremgår det at 78 % af israelerne er imod at lade arabiske partier indgå i regeringen; 75 % vil ikke bo i samme bygning som arabere; 75 % mener at araberne er tilbøjelige til at være voldelige (54 % af araberne mener det samme om jøderne); 56 % mener at araberne ikke kan komme op på det jødiske kulturelle udviklingsniveau; 50 % går ind for udvisning, og 42 % går ind for at man skal fratage araberne stemmeret.
Man kan frygte at såvel Gazakrigen som valget af en højreekstremistisk regering er symptomer på at holdningerne i dag er yderligere skærpet.
Under den seneste krig i Gaza opfordrede rabbinere soldaterne til at optræde skånselsløst mod palæstinenserne; boliger, som israelske soldater tog i besiddelse, blev efterladt tilsølet i lort og hånlig graffiti; soldater-T-shirts viste en gravid arabisk kvinde med en skydeskive på maven og en tekst om at man kunne ramme to mennesker med én kugle. Dertil kom de mange overlagte drab på civile, herunder flere hundrede børn. Det er naturligvis racisme: Hvis palæstinenserne blev betragtet som mennesker på lige fod med israelerne selv, ville man skåne kvinder og børn og gamle og ikke føje spot til skade.
Til trods for alle krigsforbrydelserne udråbte den israelske hær sig også efter denne krig til verdens mest moralske hær. Hykleriet kender ingen grænser. Det samme er tilfældet for chikanerierne af palæstinenserne, de er så grænseløse at selv sydafrikanere der har besøgt de besatte områder, siger at så slemt var det aldrig i Sydafrika under apartheid.
Gaza er et åbent fængsel, men det samme er tilfældet med Vestbredden der er totalt fragmenteret af israelske bosættelser og omfartsveje forbeholdt jøder. I alt er der på Vestbredden 649 checkpoints, og dertil kommer Muren og det såkaldte sikkerhedshegn der ad-

Birgitte Rahbek (f. 1944) er kultursociolog og forfatter og har i mange år været en af landets fremmeste Mellemøsten-specialister. Hun har bl.a. skrevet "En stat for enhver pris – Konflikten i Mellemøsten" (Fremad, 2000), var ansat i Danmarks Radio i 23 år og er nu tilknyttet webradioen www.den2radio.dk .

skiller palæstinensere fra deres marker, skoler, hospitaler, arbejde og slægtninge. Der går næppe en dag hvor der ikke bliver konfiskeret palæstinensisk jord til bebyggelse af flere nye bosættelser, kamufleret som udvidelse af de gamle. FN's og israelske statistikker taler deres tydelige sprog om også de israelske araberes diskriminerede situation: gennemsnitsindtægten for arabiske familier er 7.700 dollars mod 19.000 for alle israelere. Kun 5,9 % af de statsansatte er arabere (de udgør 20 % af befolkningen), og araberne ejer kun 3,5 % af jorden i Israel.

De arabiske områder har modtaget under 5 % af udviklingsbudgettet og 3 % af regeringsbudgettet. Arabiske arbejdere tjener 67 % af hvad en orientalsk jøde tjener, og 52 % af hvad vesterlandske jøder tjener. Siden staten Israels oprettelse er der ikke blevet oprettet én eneste arabisk bebyggelse, men over 600 jødiske.

Til trods for at det højt besungne israelske demokrati snarere må betegnes som et etnokrati, forsømmer Vesten ingen lejlighed til demonstrativt at forsvare det.

Det drejer sig om mennesker – medmennesker. Og det drejer sig om at vi danskere har startet en krig der har sendt mennesker ud i verden, som flygtninge på flugt fra krig og tilfældige mord. Det drejer sig om nyfødte børn og en gammel mand på 72 år.
Når du læser dette, er de væk. De er ikke mere en del af vores virkelighed. En ny tragedie kan starte!
Tekst og foto: Kjeld Ammundsen

Leder

Intet mindre end en "epokal afsløring". Sådan karakteriserede en ekspert nyheden om at politimanden der i juni 1967 skød og dræbte en vesttysk studenteraktivist, i virkeligheden var Stasi-agent. Medierne gik i selvsving. Nu skulle ikke blot Vesttysklands nyere politiske historie skrives om, næ se om ikke hele studenter- og ungdomsoprøret var baseret på et "fantom, et spøgelse".
Viden herom ville have sparet både Tyskland og Europa for megen terrorisme," udtalte den historiker som stod fadder til afsløringen.
Det er hævet over enhver tvivl at bestemte begivenheder og handlinger kan sætte skred i historien. Ligesom det er sandt at enkeltpersoner kan spille afgørende ind på udviklingen.
Hvem ville ikke have foretrukket at en vis Adolf var gået hen og hængt sig da han var ved at gå i hundene på Wiens mandehjem?
Som bekendt kom der en krig til undsætning.
Vi former nemlig ikke kun "tiden", men formes også af den. Ungdoms- og studenteroprøret og den politiske bevægelse langt inde i 1970´erne var hverken én mands eller én handlings værk.
Viden om Stasis agenter i det tyske politkorps ville næppe have forhindret oprettelsen af Vietnam-komiteer i selv den mindste samiske flække i Sverige.
At arbejdere en masse barrikaderede deres fabrikker og tog cheferne som gidsler i Italien. At arbejdere og studerende fandt sammen i Paris.
Der var jo når alt kommer til alt´, også så mange andre attentater og mord der var epokale.
Vi nævner i flæng: Martin Luther King, Malcolm X, Rudi Dutschke, Charu Majumdar, Fred Hampton, Che.
Men det er borgerskabets våde drøm.
Med henvisning til stasi-agenten er professorvældet, fabrikssliddet, Vietnamkrigen, udbytningen af den 3. verden, supermagtsdiktaterne, atomvåbene og forureningen alt sammen væk. Pist væk!

Og så til noget helt andet. For tre et halvt år siden tog jeg initiativ til at udgive en ny omgang af tidsskriftet Clarté her i landet.
Da det blev vel modtaget i de forskellige kredse hvor jeg søgte støtte, materialiserede projektet sig efterhånden i Det Ny Clarté hvormed det langt hen ad vejen er lykkedes at opfylde ambitionen at skabe et velredigeret, velskrevet og velformidlet tidsskrift med en klar venstreintellektuel profil.
Det har været en stor glæde at være redaktør for foretagendet, at arbejde sammen med de mange mennesker der har bidraget til det (tak til jer alle!) og ikke mindst få den altovervejende positive respons fra vores læsere som tilfældet er.
Ikke desto mindre har det også været et særdeles hårdt slid, og nu hvor projektet kan fortsætte på egen hånd, har jeg derfor valgt at træde fra som redaktør.
Jeg fortsætter med at bidrage i den faste redaktion, men vil først og fremmest lade det være op til andre at udvikle bladet videre.
Et helt triumvirat - Christian Borum, Kjeld Ammundsen og Troels Riis Larsen - vil overtage den daglige ledelse, og jeg ønsker dem al mulig held og lykke!

Dino Knudsen

Clarté

Tidsskrift for den tænkende venstrefløj

Det er ikke film.
Det er Guatemala, 2009

MORD. Den 10. maj bliver advokaten Rodrigo Rosenberg skudt ned af ukendte. Dagen efter dukker en video op hvor Rosenberg erklærer at hvis videoen vises, er han blevet ryddet af vejen. I videoen anklager han præsident Álvaro Colom, præsidentens (politisk aktive) hustru og to navngivne nære medarbejdere for at være ansvarlige for mordet, samt for mordet på to klienter, erhvervsmanden Khalil Musa og Musas voksne datter, Marjorie. Omdrejningspunktet skulle være korruption og hvidvaskning af narkopenge i den statslig-private Banrural, landets næststørste bank og kaffesektorens vigtigste finansieringsinstitution. Colom havde udpeget Musa til en plads i Banrurals styrelse, men Musa havde – ifølge videoen – undslået sig fordi han ikke ville bruges til at dække over ulovlighederne i banken. Derfor måtte først Musa, og så Rosenberg, ryddes af vejen ...
Umiddelbart lyder det ikke umuligt, landets nyere historie taget i betragtning.
Men der er forhold der er væsentlige for vurderingen af Rosenbergs anklager mod Colom der i november 2007 vandt præsidentvalget over højrekandidaten, eks-general Otto Perez Molina.
For det første er der ikke nogen form for beviser. Lokale kommentatorer har peget på det besynderlige i at den erfarne advokat ikke indkaldte et pressemøde og dokumenterede anklagerne frem for at fremsætte dem i en video der skulle ud i tilfælde af hans død.
For det andet har velkendte personer fra nogle af de mest dystre militær-civile netværk i landet spillet en helt central rolle i optagelsen og distributionen af videoen der var i hænderne på de guatemalanske medier dagen efter mordet på Rosenberg. Disse netværk har siden afslutningen på borgerkrigen, i 1996, udviklet tætte forbindelser til regionens narkokarteller. I dag er deres fuldstændige politiske skrupelløshed fusioneret med narkogangsternes økonomiske ressourcer.
For det tredje er de økonomiske og politiske forviklinger omkring den statslig-private bank Banrural langt mere komplekse end Rosenberg-videoen antyder. Banken forvalter blandt andet de sociale udviklingsfonde som er et af de helt centrale instrumenter i regeringens erklærede bestræbelser på at skabe social og økonomisk udvikling blandt landets fattigste.
Til de store jordbesidderes udtalte vrede har Colom øget den kooperative sektors indflydelse i Banrurals top og har blandt andet derfor høstet anklager fra højrefløjen for at være en Hugo Chavez i forklædning.
Er Rosenberg-sagen en kriminal-gåde eller et raffineret politisk komplot? Den FN-baserede internationale undersøgelseskommission CICIG skal bistå og

overvåge opklaringen, men det garanterer ikke at de tre mord ender blandt de kun to procent af landets voldelige forbrydelser der opklares.
Til gengæld kan man slå fast at hvis videoen i maj havde tvunget Colom til at gå af, ville landets i forvejen svage demokratiske institutioner have været kompromitteret i helt usædvanlig grad, og regeringens udviklingsprogrammer ville med ét slag være sat i stå. Banrural var sandsynligvis kollapset – hvad ingen i den private banksektor ville begræde – men frem for alt ville man kunne redefinere præmisserne for finansiering og kreditter i afgørende dele af landbruget. Højrefløjen anser Coloms social-liberale udviklingsprogrammer for den fattige (indianske) landbefolkning for at være rendyrket socialisme.
I Guatemala er der veletablerede og rutinerede kræfter der vil anse tre liv – også selv om de måtte være fra overklassen – for at være en beskeden pris for at sætte en stopper for den slags.

Flemming Larsen

All About Make-Believe

OBAMA. Otte mareridtsår med Bush og Cheney tvang den borgerligt-liberale verden til at revidere yndlingsforestillingerne om det positive amerikanske globale lederskab og se nogle ubehagelige kendsgerninger i øjnene.
Som at verdens eneste supermagt ledtes af krigsforbrydere, at amerikansk imperialisme meget langt fra er død, og at 'den ny verdensorden' er en makaber blanding af krise, krig og kaos.
Nu trænger samme verden til at bedragES, til at lukke øjnene og hengive sig til gamle illusioner. Eller som en kommentator skrev i The Guardian efter Barack Obamas Mellemøstentale i juni: "Det her er hårdt, for vi har i den grad behov for at tro at Obama handler om forandring, at han er vis, at han er god, at det er hele klodens interesser – og ikke bare amerikanske – hans hjerte banker for."
Obama handler om USA's interesser. Om amerikansk imperialisme der med Bush-Cheney katastrofen var tvunget til at ændre taktik, men ikke strategi. Obama har ikke gennemført et opgør med torturbødlerne og lukket Guantanamo. Han har ladet dem gå fri, store som små. Han har ikke trukket USA ud af Irak. Han har ladet som om. Han har ikke afsluttet 'krigen mod terror'. Han har kaldt den noget andet: „Overseas Contingency Operations" – noget i retning af Oversøiske troppeoperationer.
Det officielle mål er stadig at knække Osama bin Laden og Al Qaeda og Taliban, i Afghanistan, og nu også i Pakistan, og senere måske i Iran eller Nordkorea. Oven i optrapningen af krigen i Afghanistan har USA fået sin pakistanske marionet Asif Ali Zardari til at føre krig i sit eget land.

En ufattelig brutal militæroffensiv i Swat-provinsen, Baluchistan og de øvrige olie- og råstofrige områder der grænser op til Afghanistan og støtter den afghanske befrielseskamp, har dræbt tusinder af civile og på få uger drevet flere millioner på flugt. Samme billede som med tamilerne i Sri Lanka. Nu vil Obama skabe fred i Mellemøsten, stoppe de kriminelle israelske bosættelser og give palæstinenserne en stat. Reelt? Make-Believe? Hvad mon?

Klaus Riis

Politisér EU-debatten!

EU-VALG. I de senere år har der været en række korte og hidsige debatter om danske og europæiske reglers øgede sammensmeltning, blandt andet i forbindelse med afsløringen af danske myndigheders manglende implementering af fælles europæiske regler på arbejdsmarkeds-, udlændinge-, sundheds- og pensionsområdet. I forsommeren oplevede vi i forbindelse med valget til Europa-parlamentet endnu en af disse flygtige EU-debatter. Disse debatter synes kun at føre til fortsat skepsis over for EU.

Der kan bestemt være grund til at nære skepsis til den nuværende udformning af EU. Det er således ikke tilfældigt at unionen fremstår fremmedgørende og ude af trit med virkeligheden i de enkelte medlemslande.

Pointen er dog blot at det helt og holdent er medlemslandenes eget ansvar; de bestemmer selv kursen.

Ideen om at EU kommer udefra og dikterer en bestemt politik, er komplet misvisende og tegn på en forloren politisk debat.

Faktum er at EU ikke bliver diskuteret ordentligt herhjemme eftersom der er relativ stor konsensus omkring dansk tilslutning til unionen – en konsensus som jo ikke er blevet mindre med SF's omvending.

Udformningen af EU og det faktum at markedshensyn ofte vægtes højere end alt andet, betvivles sjældent. Pinligt er det derfor at opleve at konsekvenserne af denne politik, som er en direkte følge af EU's formål med det indre marked og de deraf følgende individualiserede (forbruger)rettigheder, ofte undsiges i medlemslandene.

Enhver form for debat af vigtige EU-direktiver mangler simpelthen, og når virkningen af disse så dukker op i den politiske hverdag, bliver debatten tit gjort til et spørgsmål om for/imod EU, i stedet for at handle om den konkrete politik der udløber af EU-lovgivningen

Det er en pseudodebat der mest af alt skygger for en diskussion af det politiske indhold samt det faktum at det danske medlemskab får stadig flere konsekvenser.

Regeringen og folketinget er selv (gennem ministerråd og Europaudvalg) med til at beslutte EU's retning, men så længe politikerne opfører sig som om det ikke er tilfældet, må vi jo formode at de frygter en reel diskussion af deres ansvar herfor.

Ligesom EU-modstanderne ofte bliver bedt om at kunne fremlægge troværdige alternativer, må også tilhængerne stå til ansvar for EU's nuværende kurs. Det er yderst behændigt for flertallet at de, når det virkelig gælder, sjældent føler sig forpligtet af deres tilslutning til EU-samarbejdet.

En mulig løsning er en genpolitisering af debatten om EU. Den fortsatte europæiske integration bør være genstand for en ordentlig politisk debat og ikke som nu en ofte lukket og teknisk snak mellem bureaukrater, regeringer og deres vedhæng.

Deri ligger nok også en af flere grunde til den sløje interesse for et område der ikke desto mindre kun vokser i betydning.

Marc Grønlund

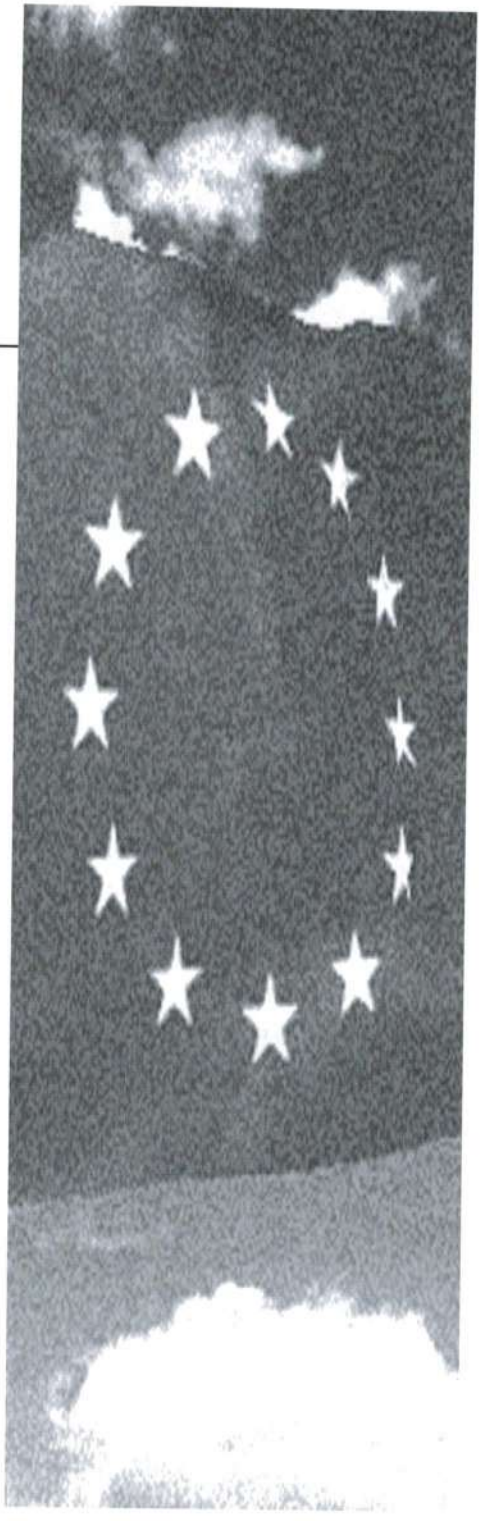

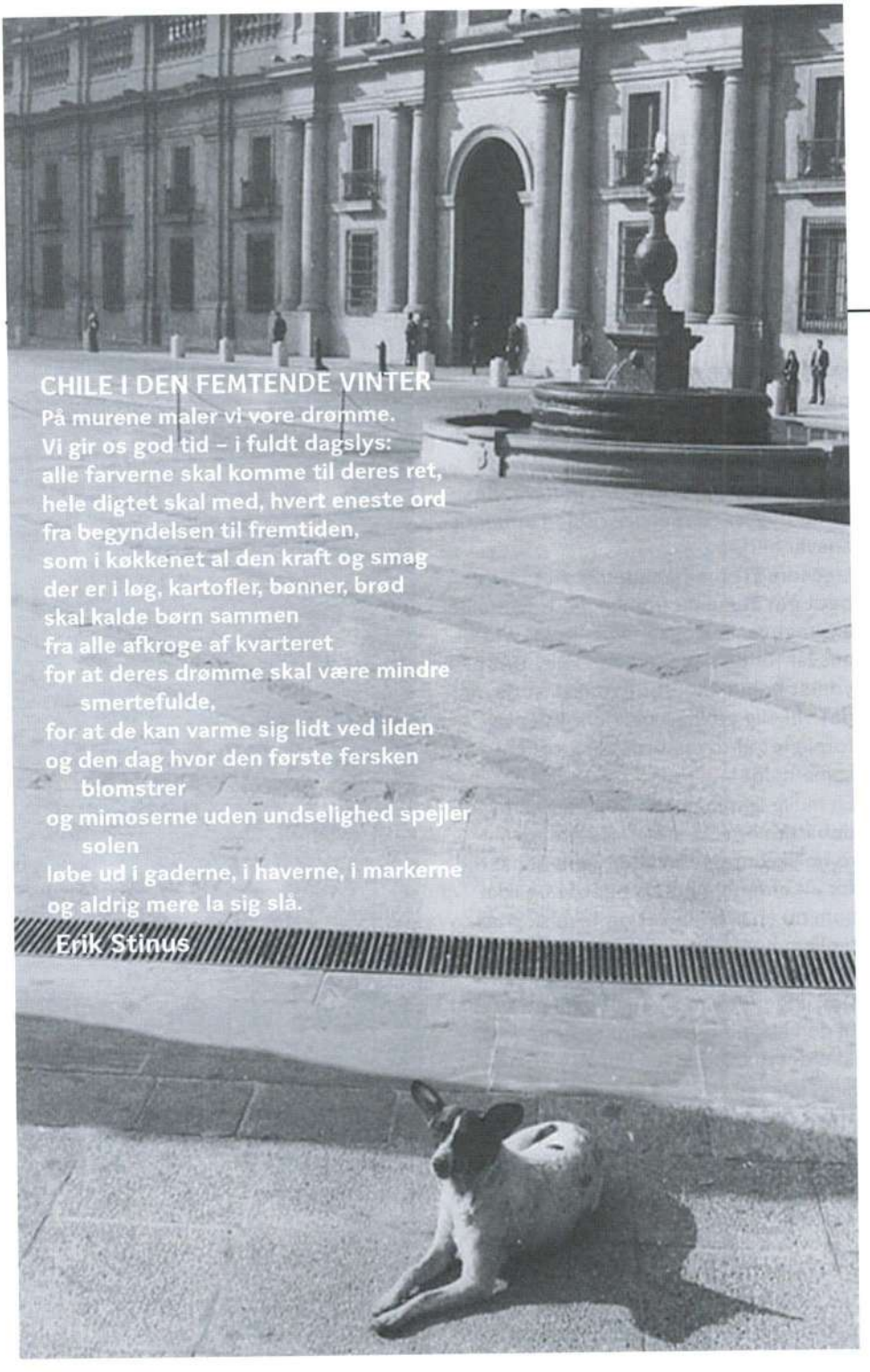

CHILE I DEN FEMTENDE VINTER

På murene maler vi vore drømme.
Vi gir os god tid – i fuldt dagslys:
alle farverne skal komme til deres ret,
hele digtet skal med, hvert eneste ord
fra begyndelsen til fremtiden,
som i køkkenet al den kraft og smag
der er i løg, kartofler, bønner, brød
skal kalde børn sammen
fra alle afkroge af kvarteret
for at deres drømme skal være mindre
smertefulde,
for at de kan varme sig lidt ved ilden
og den dag hvor den første fersken
blomstrer
og mimoserne uden undselighed spejler
solen
løbe ud i gaderne, i haverne, i markerne
og aldrig mere la sig slå.

Erik Stinus

Erik Stinus hædret med Hikmet-pris

I april måned blev forfatteren Erik Stinus (som fylder 75 den 22. august) tildelt den tyrkiske Nazim Hikmet-pris. Prisen blev tildelt af en af Tyrkiets mest anerkendte kulturinstitutioner, Nazim Hikmet Stiftelsen for Kultur og Kunst. Juryen bestående af tre tyrkiske og tre udenlandske medlemmer (heriblandt den danske digter Henrik Nordbrandt) begrundede tildelingen med Erik Stinus' "humanistiske grundholdning som han har vist gennem hele sit forfatterskab." Dette kan vi i Det ny Clarté fuldt ud skrive under på, og vi vil gerne sige hjertelig til lykke til den engagerede forfatter som også er tilknyttet vort eget blad. I hans takketale der blev holdt i Istanbul af hans døtre pga. hans sygdom, hed det bl.a.: " *Når jeg nu ser tilbage, vil jeg sige at det ikke var ren og skær tilfældighed at jeg kom til at lære Nazim Hikmet og hans poesi at kende. I 1950, da jeg var 16 år gammel og gik i gymnasiet i Danmark, var jeg allerede begyndt at gå på opdagelse blandt poeter i hele verden, som fortalte mig om deres lande og deres folk på en måde, så jeg følte, jeg måtte vælge dem som mine læremestre. Året efter, i 1951, deltog jeg i en Ungdomsfestival i Berlin. Dér så jeg, omend på stor afstand, både Nazim Hikmet og Pablo Neruda fra Chile som begge levede i eksil på det tidspunkt, men uden for alvor at vide hvem de egentlig var.* "

Det kom Erik Stinus imidlertid i høj grad til idet han har oversat begge disse forfattere. Hikmet præsenterede vi (ved samme Erik Stinus) i Det ny Clarté nr. 8.

Vi vil her fejre den hædrede dansker med et digt skrevet af ham i Nerudas hjemland Chile i 1988, to år før landet igen vendte tilbage til demokratiet ("femtende vinter" refererer til Pinochets militærkup mod Salvador Allende i 1973).
Digtet er tydeligt inspireret af Hikmets og Nerudas politiske engagement såvel som af deres sanselighed.

Flemming Larsen

Hvad inspiration end er for noget, så kommer den i glimt, og jeg slukker for apparaterne og lukker bogen. Nu er det min tur. Blandt de bøger der har sat mig i gang med selv at skrive, vil jeg fremhæve dem jeg for længe siden læste højt for mine børn og dem jeg nu læser for mine børnebørn. I dem hører jeg begyndelserne, den første sang nogen sang for en anden.
Sagt af Erik Stinus

Socialistiske drømme

Af Jørgen Knudsen

Vi der stædigt og trods stadigt dalende opinionstal kalder os selv socialister, vi der snappede efter vejret da den globale krise omsider bekræftede vore værste (eller bedste?) anelser og formodninger – vi har unægtelig et lille problem: Vi er lidt for få.

Alligevel kan vi ikke rigtigt holde op med at nære disse verdensfjerne forhåbninger om en ændret verden, styret af mennesker. Hvad krisen foreløbig har bevirket – ganske kraftige statsindgreb i bankvæsenet, den private sektors fødekæde – stiller os ikke ganske tilfredse. Det har alle dage været vor gode vane at kræve det umulige. Hvis den igangværende krise betyder et afbræk på et år eller to før VÆKSTEN er tilbage for fuld skrue, eller hvad man nu kalder dette amokke ræs, hvor skal vi så spejde efter allierede?

Jeg mener svaret må hedde FN. Jeg mener klimaets udvikling vil overgå vore værste formodninger, og at det samme klima desuden er så eminent tv-egnet – at klamre sig til noget fast midt i en stormblæst østasiatisk orkan og have formodninger om antallet af omkomne, er det ikke tv-reporterens drømmesituation og tv-seerens sære 'hvad-sagde-jeg-fryd'? – at det vil sætte den vigtigste dagsorden i mange år fremover. Findes der nogen bedre illustration af nødvendigheden af international solidaritet end de klimatiske følger af en løbsk kapitalisme, end de følger for det meget fælles klima som morgendagen vil bringe? Kan der tænkes bedre svar end dem klodens mange nationer tvinges til at blive enige om når de omsider springer op og falder ned både på nationalindkomsten og på Mærsk Møllers efterfølgers slunkne pengepung og begynder at regulere klodens energiforbrug, herunder også deres eget?

(Det havde været bedre, meget bedre, om det var lykkedes i de første år efter 1918. Her fik vi socialismen i sovjetisk aftapning, til dens ubodelige skade. Forslag til en kontrafaktisk historieskriver: Hvad var der sket hvis Rosa Luxembourg, Karl Liebknecht og Kurt Eisner havde overlevet deres attentater, og den tyske revolution var lykkedes? Hvordan havde et Europa domineret af en tysk socialisme udviklet sig?)

Omslaget vil næppe heller ske ved konferencen i København. Formentlig vil det først komme når det længe har været for sent, så den verden der omsider til den tid vil være blevet enig om fælles spilleregler, må begynde med at tackle de problemer som dens evige nølen har forstørret ud i det groteske. Til den tid vil vore børn, eller børnebørn – hvis de ellers får tid til den slags – kunne sige: *Det sagde mine forældre/bedsteforældre allerede for længe siden, for de var socialister!*

KLIMAKRISE. Jørgen Knudsen relaterer klimakrise og vækst til det samfundssystem, kapitalismen, som alt for få sætter spørgsmålstegn ved. Han sætter i første omgang sin lid til FN og håber på længere sigt på at kapitalismen overvindes.

Tak for kaffe, fattig trøst. Men ind til da: er der noget alternativ til at sige: kapitalismens løbske kurve kan kun knækkes når nationerne begriber deres indbyrdes afhængighed, accepterer den, bøjer sig for den og henviser kapitalismen til dens plads som ydmygt tjenende ånd?

Jørgen Knudsen (f. 1926) er magister og æresdoktor ved Københavns Universitet. Han har skrevet en lang række bøger, bedst kendt er hans store Georg Brandes-biografi i fem bind.
Vi har tidligere bragt blandt andet hans meget veloplagte 6-siders essay "Den glade vækst" i Det ny Clarté nr. 5 fra november 2007.

„Africa is the nigger of the world" - sådan har det været i lang tid. Det Ny Clarté stiller i dette tema skarpt på nogle centrale problematikker og udfordringer for kontinentet i en global tidsalder som er præget af vestlig indflydelse: Hvorfor betaler lande i Afrika prisen for den vestlige verdens håndtering af klimakrisen?
Hvad er Afrikas vej ud af fattigdom og vestlig dominans?

Tema:

Afrika og Vesten

Lande i Syden, foren jer!

- om Afrika, Kina og de imperialistiske centre

Af Samir Amin

Hvad er alternativet til den kapitalistiske imperialistiske globalisering (vi har ikke globalisering, vi har noget der kræver en nærmere forklaring)? For Kina og Indien og for Afrika? Jeg synes det var godt her til morgen at ambassadørerne mindede dem der måtte have glemt det, om at både Kina, Indien og landene i Afrika er udviklingslande, det vil sige at de hører til i Syden.

Og de hører stadig til i Syden. Jeg vil nærmere betegne dem som periferien i det globale, kapitalistiske, imperialistiske system. Det er ikke noget nyt.

Og derfor er udfordringen på en måde den samme som den har været i mindst hele det 20. århundrede, og den vil fortsætte med at være den samme under andre betingelser i det 21. århundrede.

Men under nye betingelser.

Det betyder at det er den samme udfordring, men hele tiden under nye betingelser, skiftende betingelser. Jeg vil udtrykke den udfordring som: "Hvordan man tvinger Norden, som er det imperialistiske center, til at tilpasse sig et anderledes mønster i den globale udvikling."

Det er lige præcist det modsatte af hvad der normalt kræves af os, nemlig at vi, Syden, størstedelen af menneskeheden, skal tilpasse os fortsættelsen af det mønster der er dannet af den ulige udvikling og polariseringen.

Jeg taler om den reelt eksisterende kapitalisme, ikke om den såkaldte „markedsøkonomi" der er noget imaginært.

Den reelt eksisterende kapitalisme og imperialisme som har været (og stadig er) en polariserende faktor på globalt niveau. Og derfor er udfordringen hvordan man kan ændre hele globaliseringssystemet hvilket indebærer at systemet i den sociale organisation skal ændres inden for hver del af verden, i Norden og i Syden, og at Norden skal tvinges til at tilpasse sig et andet mønster for den globale udvikling.

Den generelle opfattelse i dag er måske at dette er et forældet koncept, at vi har "fremspirende lande", og at disse "fremspirende lande" er ved at "indhente os", og derfor er polarisering ikke det uundgåelige produkt af reelt eksisterende kapitalisme.

De er måske "fremspirende", men jeg tror ikke de endnu er "spiret frem", og jeg tror ikke de kan "spire frem", i betydningen "indhente os" inden for det eksisterende system, og komme til at ligne systemets centre. På trods af hvad de fleste af deres ledere og herskende klasser sandsynligvis tror.

Den reelt eksisterende kapitalismes historie har været den vedvarende historie om "fremspirende områder" som aldrig "spirer frem". "Fremspirende områder"... Hvis vi går tre-fire århundreder tilbage, var bruttonationalproduktet

For første gang trykkes følgende forelæsning som Samir Amin holdt ved Nordiska Afrikainstitutet på Uppsala Universitet i september 2008. De globale markedskræfter vil i det lange løb bringe velstand og udvikling på globalt niveau, hedder det sig, men hvorfor har de så ikke gjort det? Samir Amin giver her sit bud på hvad der definerer den nye globale imperialisme samt på hvad der er vejen ud af fattigdom og vestlig dominans

i Santo Domingo, Haiti, hvis det altså var blevet målt, højere end det var i New England og muligvis højere end i selve England. Det var "fremspirende". En repræsentant for Verdensbanken ville have sagt: "Se markedets strålende virkning og den strålende fremtid for Haiti."

Ændringer i den globale struktur

Men selvfølgelig fungerer denne udfordring i forskellige strukturer fra én periode til en anden. Det system vi havde indtil 2. Verdenskrig, var baseret på en kontrast mellem centrene og periferien som var næsten synonym med de industrialiserede områder over for de ikke industrialiserede områder.

Det vil sige at centerets monopol var at have eneret på industrier.

Dette blev udfordret med succes efter 2. Verdenskrig (men startede lidt tidligere) af landene i periferien og nogle i semiperiferien som f.eks. Rusland. Og periferien – Kina, Afrika, Asien og Latinamerika – tvang i et halvt århundrede landene i Nord til at tilpasse sig deres udvikling ind i industrialiseringen, hvilket var i direkte modstrid med den center-periferi-kontrast som var reglen inden 2. Verdenskrig.

"Den reelt eksisterende kapitalismes historie har været den vedvarende historie om "fremspirende områder" som aldrig "spirer frem"

Det lykkedes dem på den måde at de faktisk bevægede sig ind i industrialiseringen, og de deltog i et multipolært system, politisk, økonomisk, socialt, kulturelt og ideologisk – ikke et bipolært som det ofte hævdes.

Der var tre hovedblokke af partnere som ganske vist var i konflikt, men som også komplementerede hinanden uden overhovedet at være bevidste om deres komplementaritet: den såkaldte reelt eksisterende sovjetiske og maoistiske socialisme i Østen, den reelt eksiste-rende velfærdsstat her i Vesten og de nationale folkesystemer med stor variation af forskelligt socialt indhold i Syden. Dette var grundlaget for det multipolære system der tvang de forskellige partnere til med større eller mindre succes at tilpasse sig hinanden, og det var også i disse årtier den såkaldte udvikling fandt sted i Syden.

I denne periode blev der opnået mange positive, fremskridtsvenlige ændringer. Begrænsning af uligheder, et kæmpe fremskridt inden for uddannelse og sundhed og en bevægelse mod industrialisering.

I alt dette lå der en del modsigelser, herunder at det ikke blev opnået med ret meget demokrati, ikke engang i de demokratiske lande, men med

hierarkiske systemer der svarede til et vist udviklingstrin for menneskeheden og civilisationen. I nogle tilfælde med den oplyste despotisme – ikke kongernes som før i Europa – men de politiske partiers despotisme. I nogle tilfælde ændrede denne oplyste despotisme sig til en hæslig despotisme.

Det nye center-periferi-forhold

Resultatet af denne periode er at center-periferi-systemet ikke længere er baseret på det samme grundlag som i det 20. århundrede.

Det vil sige at de imperialistiske centre, triaden – De Forenede Stater plus deres "eksterne provinser" (Canada med flere), Europa (hvor jeg ville trække grænsen vest for Polen) og Japan – har haft held med at tilpasse sig ændringerne i det seneste halve århundrede. Polariseringsaksen har bevæget sig fra industrialiseringens eksklusivitet til det jeg kalder de fem monopoler i centrene i dag.

Det er:

1. Kontrol over teknologien, især de mest moderne teknologier.
2. Kontrol over adgangen til naturressourcerne, især når man tænker på at disse ressourcer er langt mere begrænsede end man først havde forestillet sig, eller hvad de rent faktisk var i det 19. eller 20. århundrede. Det er en langt vigtigere måde at kontrollere systemet på – adgang, ikke nødvendigvis ejendom.

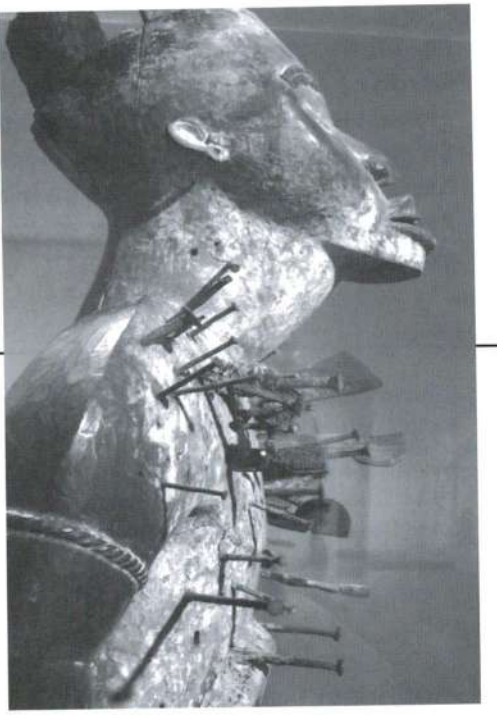

3. Kontrol over det globale finansielle system (som nu er ved at bryde sammen).
4. Kontrol over kommunikationsmidlerne som formidler en masse kulturelle, pseudo-/para-kulturelle oplysninger.
5. Kontrol over masseødelæggelsesvåben, enten kernevåben eller andre våben.

Disse er redskaberne til den reproduktion der foregår på trods af succesrig industrialisering her og der, især i Kina hvilket er et nyt center-periferi-mønster. Jeg tror at Kina for øjeblikket ikke er "fremspirende", men derimod kernen i periferien i dag.

I forskellige grader omfatter dette også de såkaldte "fremspirende" lande som Indien, Brasilien og visse andre.

De nye vilkår for periferien

Dette skift er noget nyt. Men hvad der er endnu vigtigere at forstå og hvad der gør mig optimistisk i det lange løb, er at Syden i dag er i en langt bedre og

Samir Amin (f. 1931) som oprindelig er fra Egypten, er økonom, historiker og en af vor tids førende imperialismeteoretikere. Han er leder af den indflydelsesrige tænketank "Third World Forum" i Dakar og har skrevet mere end 30 værker. På dansk findes blandt andet "Den ulige udvikling: studier af samfundsformationer i kapitalismens periferi" og "Imperialismens nye ansigt og det globale kaos". Det ny Clarté har tidligere (i nr. 6, februar 2008) bragt en længere artikel af Amin: "Politisk islam i imperialismens tjeneste".

stærkere position, i hvert fald potentielt, til at begrænse og nedbryde disse fem monopolers evne til at dominere, designe og definere rammerne for globaliseringen. Meget mere end på tiden for Bandung-konferencen i 1955, da Asien og Afrika gik sammen for at udfordre verdensordenen på den tid og bevægede sig ud af koloniseringen og de tidligere former for imperialisme.
På det tidspunkt havde de næsten ingen industri, ingen teknologisk kapacitet.
Et helt land som det daværende Belgisk Congo havde måske seks congolesiske individer med en videregående uddannelse.
Jeg ved ikke om der i dag er én million eller to millioner.
Et resultat af Bandung-konferencen – og selv af det værst tænkelige regime, nemlig Mobutos i Congo – er at de opnåede langt mere end under den belgiske kolonisering gennem 80 år. På det tidspunkt var intet land i den tredje verden i stand til så meget som at producere en cykel.
Nu kan Nordens monopoler udfordres og det med succes. Det vil sige: Kina og andre lande kan hvis de vil (Kina vil, andre lande tvivler jeg på, af forskellige grunde) udvikle teknologier af sig selv og til sig selv.
Monopolet på styringen af det globale finansielle system vil bryde sammen af sig selv, og denne proces er allerede startet. At erstatte den med noget meget mere afbalanceret som køres kollektivt, styres kollektivt og har et andet socialt indhold end det nuværende system, er muligt.
Det er ikke sikkert det sker, men objektivt er der brug for det, og det er objektivt muligt.
Desværre er vi nødt til at tale om militær udrustning, men jeg mener det er godt, at monopolet på masseødelæggelsesvåben ikke begrænses til NATO-landene.
NATO som skal forestille at være en defensiv alliance, har givet sig selv ret til at blande sig overalt i verden og i sidste instans til at gå ind i en præventiv krig – hvilket er en aggression.

Monopolet på styring af det globale finansielle system vil bryde sammen af sig selv, og denne proces er allerede startet

Jeg tror det er en pligt for folkene i Asien, Afrika og Latinamerika at skaffe de rigtige våben til at hamle op med NATO. Dette er noget nyt. Denne mulighed findes.
Af forskellige grunde bliver det ikke nødvendigvis den politik der følges af de herskende klasser og regeringer i mange af de såkaldte "fremspirende" lande.
Der er en anden forandring som er meget vigtig.
Indtil 2. Verdenskrig var de imperialistiske centre næsten i konstant krig med hinanden, ikke bare i konkurrence. Det har ændret sig.
Nu er der solidaritet inden for landene i

Amins brug af udtrykkene 'Norden' og 'Syden' hænger meget sammen med hans begrebspar "center-periferi". "Norden" er det imperialistiske "center" (må altså ikke i denne sammenhæng forveksles med de skandinaviske lande m.fl.) mens Syden er den afhængige periferi (svarer nogenlunde til hvad der ofte kaldes "den 3. verden") (red.).

Nord; det er både godt og dårligt. Vi står nu over for en fælles triadens imperialisme, ikke et antal imperialistiske centre, på trods af visse modsigelser. Om dette er godt eller dårligt, ved jeg ikke.
Jeg tror på sin vis det er bedre, ikke kun fordi krig i sig selv ikke er noget godt, og jeg kan ikke se hvorfor vi skulle være glade for at se de europæiske folkeslag fortsætte deres lange tradition med at føre krig mod hinanden. Men også fordi jeg er universalist og internationalist, og jeg tror ikke at tingene vil ændre sig globalt hvis de ikke ændrer sig både i Syden og i Norden. I alle samfund i det globale system.
Men det betyder også at konflikterne – imperialisterne versus periferierne – er meget alvorlige. På nogle områder mere alvorlige end de konflikter vi havde før i tiden, især i det 20. århundrede.
Det drejer sig om naturressourcerne. Det er her at den såkaldte økologiske dimension – jeg taler ikke om klimatiske ændringer, men om grænserne for udnyttelsen af naturressourcerne – mere og mere er det vigtigste konfliktområde mellem Syd og Nord.
Det overordnede projekt for det amerikanske etablerede samfundssystem, enten det så er styret af republikanerne eller demokraterne (ikke bare Bush-banden), som er at opnå militær kontrol over planeten, har netop dette mål, at opretholde eneret til adgang til samt brug og spild af naturressourcer for et mindretal af menneskeheden.
85 procent af alle ressourcer for 15 procent af menneskene og ingenting til resten. Det er ikke acceptabelt, og det vil ikke blive accepteret, men det bliver det største konfliktområde. Langt mere end eksport af billige produkter.

Europæisk kapitalisme kan ikke gentages

Når vi nu står over for udfordringen under de nye betingelser, får vi ikke en gentagelse af det 20. århundrede – hverken revolutioner af samme type i socialismens navn eller en gentagelse af Bandung, fordi gentagelser ikke forekommer – derimod får vi måske, og det håber jeg, noget der minder om en ikke-tilslutning til den kapitalistiske imperialistiske globalisering.
Og ingredienserne til dette eksisterer. Af tidnød vil jeg ikke sige noget om Indien, men noget om Kina på den ene side og Afrika på den anden. Hvad kan der eventuelt gøres? Hvad er alternativet? Hvad er betydningen af Syd-Syd-solidaritet i kampen i dag?
Hvor er Kina på vej hen?
Det er muligt at mange i Kinas herskende klasse tror på at der kan blive en slags stabiliseret form for succesrig kapitalisme selv om man, i Kina, kalder det socialisme.
Jeg tror ikke på den bliver stabiliseret, den kan ikke blive stabiliseret, netop

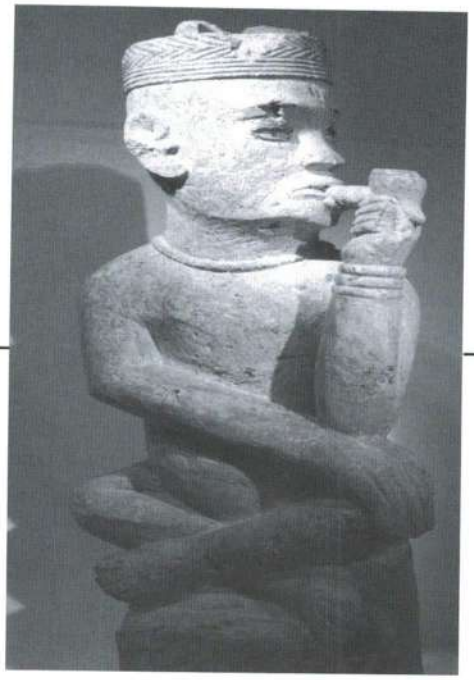

fordi Europas historie ikke kan gentages, og Kina vil komme til at stå tilbage med et enormt problem omkring landbruget og bondebefolkningen og vil blive nødt til at opfinde former for udvikling der er anderledes end formerne i den historiske (europæiske) kapitalisme.
På lignende måde beviser historien at man ikke kan have en vækstrate på 10 procent i 50 år og pludselig via matematikken gøre alle andre lande til dværge. Kina vil få behov for at få adgang til, anvende, og spilde mange naturressourcer, og det er ikke acceptabelt for vesten. Krigen i Mellemøsten er rettet mod Kina og Rusland, mere end direkte mod folkene i regionen som er de umiddelbare ofre for den.
Og jeg tror at det at Kina gøres til syndebuk – på den måde som spørgsmålet om Tibet bruges, forsvaret af Dalai Lama (som var offer for afskaffelsen af livegenskabet takket være den kinesiske revolution) – vil lære kineserne og det kinesiske lederskab at de ikke vil blive accepteret.
Og at de derfor vil fortsætte med at høre til Syden, til periferien, og de vil blive nødt til at kæmpe sammen med periferien, mod globaliseringssystemet.
Europæerne udgjorde 18 procent af verdens befolkning i 1500.
I 1900 udgjorde europæere og folk af europæisk afstamning, det vil stort set sige Nord- og Sydamerika plus Australien, 36 procent.
Denne historiske kapitalisme kunne ikke udvikles uden massiv udvandring. Det er grunden til at det samme ikke kan gælde for Afrika, Asien og Latinamerika i dag, og til at det ikke kan gentages.
Ikke kun fordi naturressourcerne ikke ville give mulighed for det samme niveau af forbrug og spild, og fordi det ville have og allerede har haft katastrofale økologiske følger, men også fordi vi til denne form for kapitalisme, historisk kapitalisme, ville få brug for 10 Amerikaer for at ca. tre milliarder mennesker kunne udvandre fra det nuværende Asien, Afrika og Latinamerika.
Det er betingelsen for at det skulle kunne lykkes. Så det ser ud til at drømmen om at vi kan genskabe de samme resultater, simpelthen er en enorm illusion.

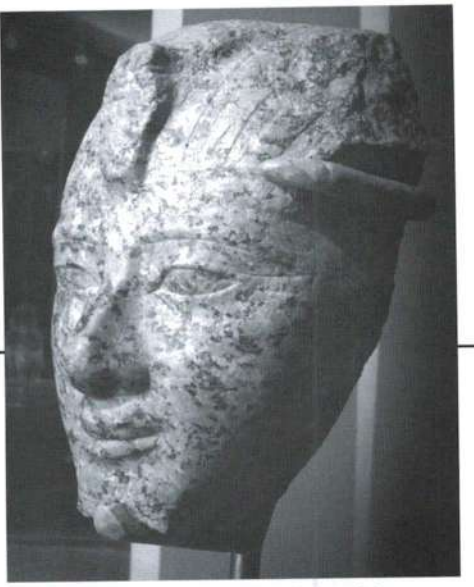

Afrika er den såkaldte globaliserings taber

Nu vil jeg gå videre til Afrika. Afrika opnåede ingen kolonisystemer som europæerne, fordi de fleste afrikanske stater efter deres uafhængighed har været i permanent krise. Det er grunden til at man har haft det maksimale antal forsøg på at skabe såkaldte "afrikanske socialismer". En endeløs række forsøg hvor de i mange tilfælde ikke var i stand til at bevæge sig ret meget fremad, men hvor de alligevel har opnået meget mere end det såkaldte marked i dag; de har opnået det der nu er ved at blive revet ned, nemlig uddannelse, sundhed og andre serviceydelser. Dette viser at Afrika også tog den udfordring op: at forsøge at tvinge landene i Nord til at tilpasse sig deres udvikling. På den anden side har de imperialistiske centre, triaden – det europæiske ansvar i denne triade er stor i forhold til Afrika af historiske og åbenlyse grunde – ikke udviklet nogen vision ud over blot at holde Afrika fast i den gamle arbejdsfordeling, således at de ikke bevæger sig ind i industrialiseringen og opretholder den landbrugsproduktion, der er fordelagtig for nogle – og endnu vigtigere: kan tilbyde et antal naturressourcer, olie, uran osv. Når Afrika holdes fast i dette system, opnår man det jeg kalder en systematisk, programmeret eksklusion af Afrika. Afrika er ikke marginaliseret fordi det ikke var vigtigt eller fordi det ikke var integreret nok i globaliseringen; det er endnu mere integreret end andre områder, og det er blevet integreret tidligere, ulykkeligvis for det afrikanske folk, blandt andet gennem slavehandelen.
Men på det laveste niveau og i den svageste position.
Har tingene nu ændret sig i forhold til Afrika? Her vil jeg sige, desværre overhovedet ikke. Det nuværende styringsmønster, under benævnelsen "åbning af Afrika", giver selvfølgelig afkald på enhver rimelig, acceptabel udviklingsvision. Vækstraterne er ikke vigtige. Hvis vi ser på kompensationen for åbning af strømmen af privat kapital til Afrika, hvad er så resultatet? Nul. Ud over minedrift og olie – under nul. Kapitalstrømmen er snarere modsatrettet, selv om den ikke er kæmpestor.

Udplyndring via hjælp og støtte

Den eksterne gæld. Selv om en stor del af den er blevet annulleret i dag, har den eksterne gæld udgjort et mønster af hvad jeg ville kalde "risikofri plyndring". Vi får at vide at entreprenøren altid

løber en risiko, men mønstret for denne gældsstiftelse har været at man har placeret risikoen hos den lokale regering mens investorerne risikofrit har kunnet udtrække overskuddet – det er ren plyndring.
Det er også akkumulering gennem berøvelse af ejendom, i dette tilfælde fra et helt folk. Og det var yderligere en lejlighed til at genetablere ikke neokolonialisme, men hvad jeg ville kalde en forældet og primitiv form for kolonisering, der nu er skjult under ordet "partnerskab", som intet har at gøre med virkeligheden.
Resultatet er ugunstigt for socialt fremskridt og demokratisering, fordi demokratisering ikke kan udvikle sig, med mindre det forbindes med sociale fremskridt. Og dette har været selve Europas historie. I Europa har man tilkæmpet sig demokratiet i forbindelse med sociale fremskridt, og det er det samme vilkår for ethvert andet folk. I stedet har vi en karikatur af demokrati og valg i forbindelse med social tilbagegang. Denne form for demokrati er uønsket.
Det er produktet af den kapitalistiske, imperialistiske globalisering af Afrika. Modstykket til dette er retorisk, den såkaldte „hjælp".
Men lad os tage et eksempel. Niger modtager pr. indbygger det højeste niveau af hjælp fra Europa, og landet befinder sig på det højeste fattigdomsniveau, på det laveste niveau af social udvikling. Trods denne massive hjælp har landet ikke bevæget sig ét skridt frem, så hjælpen er fuldstændig ineffektiv.
Og når noget overhovedet ikke er effektivt, tror jeg det er fordi det ikke skal være det.

Den eksterne gæld. Selv om en stor del af den er blevet annulleret i dag, har den eksterne gæld udgjort et mønster af hvad jeg ville kalde "risikofri plyndring".

Målet for denne hjælp er i virkeligheden heller ikke at udvikle, men at korrumpere embedsmænd og bestikke den potentielle opposition.
Og hvorfor Niger?
Fordi Niger er det tredjestørste uraneksporterende land i verden.
Og det ligger tilfældigvis mellem Algeriet, Libyen og Nigeria. Hvis afrikanerne skulle få kontrol over den enorme rigdom og bruge den for sig selv og for andre, ville det være meget farligt, ikke kun politisk, men også militært, og dette er grunden til denne koncentration af den såkaldte hjælp til Niger.
Dette betyder at udfordringen for Afrika er at skabe demokratiseringsprocesser – forbundet med sociale fremskridt. Når jeg siger "demokratisering", går jeg ikke nødvendigvis ind for det blåstemplede flerpartisystem, det er ikke nødvendigvis den bedste demokratiseringsproces.
I Afrikas tilfælde betyder socialt fremskridt adgang til jord for alle bønder.

Vi kunne kalde det den kinesiske model, men modsat forholdene i Kina (i hvert fald som de er her og nu) er Afrika i dag mere end nogensinde truet af en bølge af privatisering af jord og ejendom.

Frihandel hjælper ikke Afrika

Udviklingen i den nuværende retning vil være skyld i at 100-200-300 millioner mennesker har mistet deres ejendom inden for få årtier. Nu klager Europa allerede over indvandringspresset, men det er ikke et spørgsmål om 20.000 flere, det er et spørgsmål om hundreder af millioner.

Derfor bør adgang til jord og samtidig industrialisering være central. Industrialisering betyder at være realistisk og at acceptere tanken om beskyttelse.

At have åbne markeder mellem Nordamerika og Europa på den ene side og Burkina Faso på den anden er ganske enkelt latterligt.

Intet europæisk land og heller ikke USA har været i stand til at udvikle sig uden beskyttelse.

Jeg kan ikke se hvordan et fattigt afrikansk land skulle kunne gøre det. Det betyder at der er behov for en Syd-Syd-solidaritet i kampen.

Jeg tror ikke at selv store, betydningsfulde magter som Kina, Rusland, Indien og visse andre kunne gøre det alene. Der er behov for solidaritet i kampen, og jeg tror det er muligt.

Det er muligt netop på grund af de nuværende illusioner om den såkaldte åbning af markederne, illusionerne om de „fremspirende lande". Man kunne sige, at "dette Syden, denne periferi er så heterogen at det er umuligt at finde et fælles grundlag for en fælles kamp". Og ja, den er heterogen, men der er interessekonflikter inden for den europæiske union, der er interessekonflikter i alle konstruktioner, men disse interessekonflikter bør og kan overvindes, fordi der er fælles, stærkere interesser. Dette er at leve op til globaliseringens udfordring, at tvinge den imperialistiske triade til at tilpasse sig.

Nu vil jeg lige konkludere med nogle få korte punkter:

1. De fem monopoler skal ophæves eller effekterne af dem reduceres. Det ville være til fordel for alle, selv for dem der er ude af stand til at deltage aktivt i at bryde disse monopoler ned på det nuværende stadium og sandsynligvis for de fleste afrikanske lande.

2. Industrialiseringen skal fremmes overalt. Ikke industrialisering for at USA kan få billige kinesiske produkter gennem overdreven udnyttelse af kinesisk arbejdskraft, men uafhængig industrialisering. Og jeg tror at i forhold til landene i Syden, er Kina og Indien ikke blot i stand til at stille teknologi til rådighed,men også kapital og markeder,

og de ville meget nemmere end de imperialistisk centre acceptere de betingelser, som afrikanerne stiller.
Mine to afsluttende bemærkninger. For det første: Det opnås ikke ved at teknokraterne laver en god plan, men derimod gennem social kamp og en ændring i balancen mellem de sociale kræfter til fordel for de arbejdende klasser overalt. Dette er historiens lære, den europæiske histories lære.
Det var ikke markedet der skabte Europa, det var den europæiske arbejderklasses kamp.
Det er konklusion nummer ét.
Konklusion nummer to er en opfordring til folkenes internationalisme.
Fordi når alt kommer til alt, hvis vi nægter at acceptere konceptet racer og racernes ulighed, enten det er baseret på farve eller noget imaginært andet, så er det menneskeheden, menneskelige væsener, som er i stand til, i Norden såvel som i Syden, at forstå fremtiden.
Vi skal bevæge os ud af den kapitalistiske, imperialistiske globalisering mod et andet globalt system, men kun gennem forandringer på nationale og regionale niveauer.
Tak.
Den trykte udgave af forelæsningen er blevet transkriberet og bearbejdet af Christian Palme og Manne Granqvist.
Og forkortet og oversat fra engelsk af Thora Heegaard.

Brændstof og nykolonialisme

FUEL. Klimaforandringerne tvinger verdens økonomier til at reducere udledningen af kuldioxid. Produktion af biobrændstof til erstatning af fossile brændstoffer er en strategi der på overfladen er lovende og bæredygtig, men for hvem? En række Afrika-eksperter giver her deres bud på konsekvenserne af produktionen af biobrændstof for kontinentet der har været mål for vestlige firmaers investeringer og opkøb af jord til produktion af det nye "grønne" brændstof.

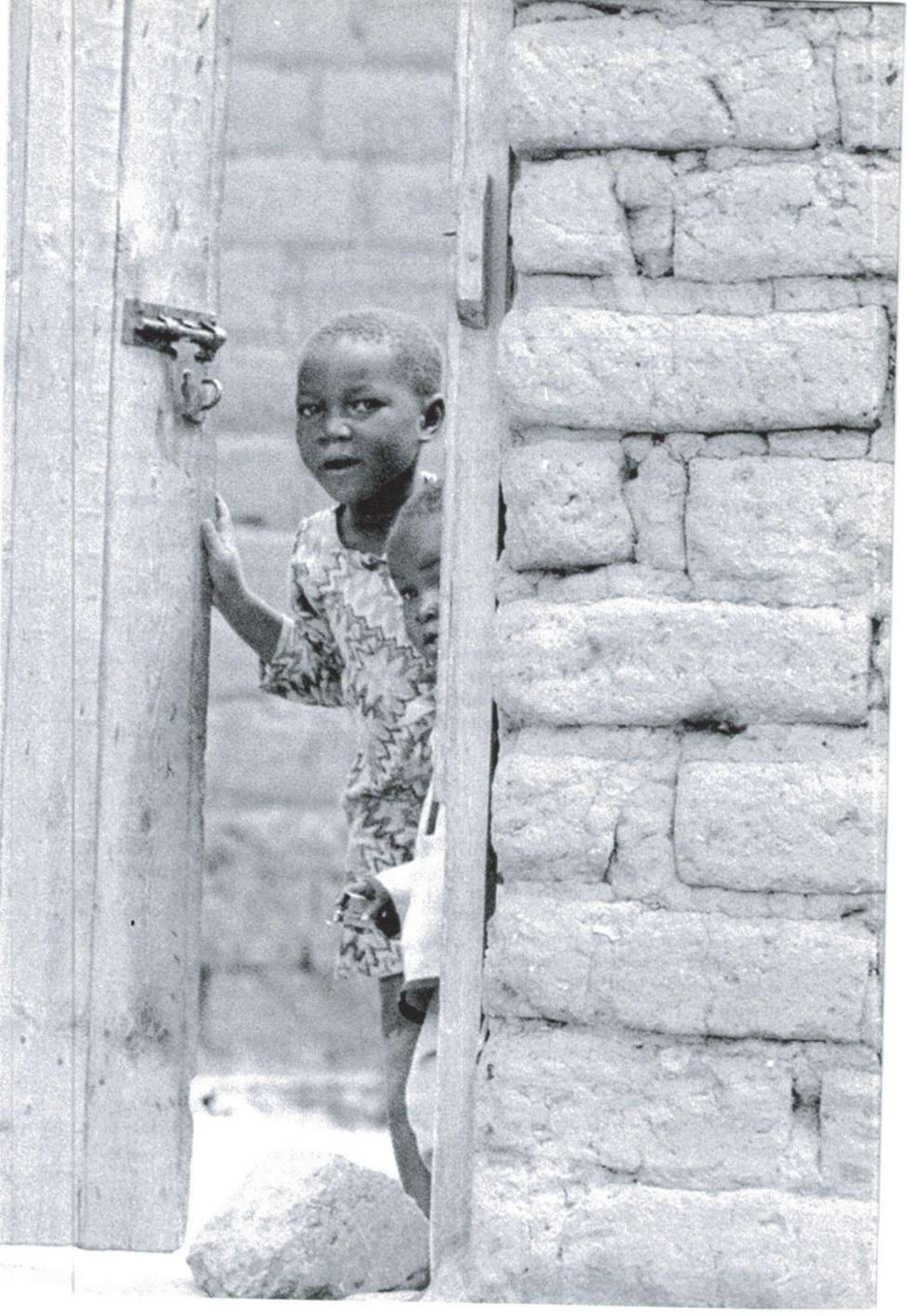

Biobrændstof og nykolonialisme

- Af Seif S. Madoffe, Salim Maliondo, Faustin Maganga, Elifuraha Mtalo, Fred Midtgaard og Ian Bryceson

Vi er i øjeblikket vidner til et nyt og omfattende tyveri af jord i Afrika uden fortilfælde siden kolonialismens ophør. Retfærdiggørelsen af dette tyveri er formentlig at den globale klimaændring truer hele kloden.

Derfor er det nødvendigt at bruge store landarealer til beplantning af afgrøder der kan producere biobrændstof som erstatning for de fossile brændstoffer og derved reducere nettotilførslen af kuldioxid til atmosfæren.

Dette forbigår dog det faktum at størstedelen af den udledte kuldioxid kommer fra de rige nordlige lande som ikke ønsker at reducere deres for høje brændstof- og ressourceforbrug.

" Skal man lave "vedvarende" kulstof hvor det har en stor negativ effekt på fattige mennesker"

Fortalere for biobrændstof hævder at der er store mængder "ubrugt" land i Afrika som kan blive købt (billigt) af de nordlige landes kommercielle firmaer. Logikken bag dette er at rige lande kan købe sig ud af en situation hvor de ellers var nødsaget til drastisk at reducere produktionen af kuldioxid – forudsat at landene tager truslen ved udledning alvorligt.

I det følgende vil vi forklare hvorfor vi betragter disse nykoloniale forslag som værende en ny form for nykolonialisme: klima-kolonialisme.

I den forbindelse dukker der flere spørgsmål op.

Er der virkelig store områder af ubrugt land? Nej, det er en myte.

Skal genindlejringen af kuldioxid i plantemateriale finde sted hvor kuldioxiden bliver udledt, eller kan den eksporteres lande imellem?

Dette giver problemer i forhold til ulige magtforhold og unfair kommercielle aftaler. Skal man lave "vedvarende" kulstof hvor det har en stor negativ effekt på fattige mennesker, og hvor tropiske skove skal fældes for at gøre plads til "kulstofmarker" i monokulturelle plantager?

Skal dette gøres ved overtagelse af store områder af landbrugsjord i fattige lande med efterfølgende brug af store mængder vand og forurening af jorden, floderne og kysternes økosystemer? Med amerikanske og europæiske firmaer som bagmænd, subsidieret med midler fra udviklings- og bistandsfonde.

Vesten i Afrika

Dette scenario skal tages alvorligt da europæiske firmaer hastigt etablerer enorme monokulturelle "kulstofmarker og -områder" i tropiske lande hvor nogle firmaer får udenlandsk bistand og subsidiering.

Alene i Tanzania er der aktuelle forslag fra mere end tyve europæiske firmaer til etablering af forskellige sukker-,

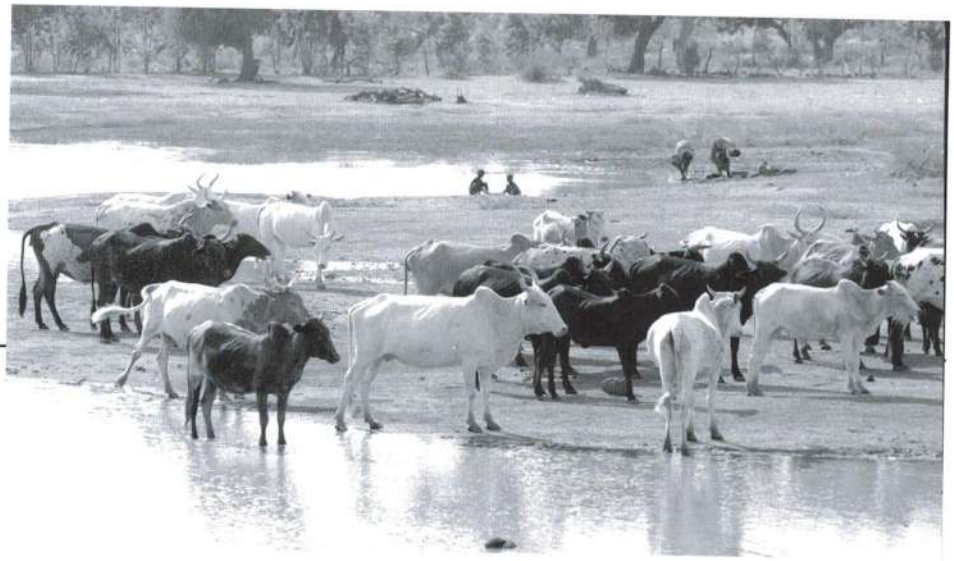

jatropha- og palmeolieplantager med henblik på produktion af biobrændstof. Vi vil belyse disse problemstillinger med et eksempel på sukker-ethanol-produktion i det østlige Tanzania.
Saadani National Park i Tanzania ligger ved kysten og er en vigtig forbindelse mellem miljøet ved det Indiske Oceans kyst og områderne midt i landet. Nationalparken er et område med en unik fauna og flora. I det nærliggende Zaraninge Skovreservat i Bagamoyo-distriktet er der forslag om at bruge et område mellem de to store floder Wami og Ruvu til en sukkerrørsplantage. Floderne giver ferskvand til store egne af oprindeligt land og ligger tæt på kysten med tilstødende og nærliggende koralrev, mangrove og et biologisk diversificeret havmiljø.
Der er mange landsbyer hvor der bor tusinder af landmænd og kvægavlere. 22.000 hektarer af landet er blevet forpagtet af det svenske firma SEKAB der skal producere ethanol for Sverige for at gøre landet mere "øko-venligt". I fremtiden håber SEKAB at kunne udvide dette areal til 400.000 hektarer, måske mere, så det derved også inkluderer områder i Rufiji.
Hvilke værdier i området vil blive ødelagt og hvad er de økologiske og sociale konsekvenser i Tanzania og i Europa?

Miljøet og ethanolproduktion

SEKAB's projekt er et af flere som skal placeres nær kysten - måske så den producerede ethanol og vegetabilske olie nemt kan blive eksporteret via søvejen. Plantagerne er samtidigt placeret hvor der er nem adgang til ferskvand, samt steder der er afsides nok til at det er lettere for de rige virksomheder at marginalisere de lokale beboere og billigere at forflytte dem til andre områder (hvis der overhovedet betales nogen form for kompensation). Når en virksomhed vil foretage en stor ændring i et område som for eksempel at lave en regnskov om til en sukkerrørsmonokultur, skal der foretages en ESIA- evaluering (environmental and social impact assesment) som er en vurdering af de miljømæssige og sociale omkostninger. Derudover skal der søges godkendelse fra forskellige niveauer i regeringen i det respektive land.

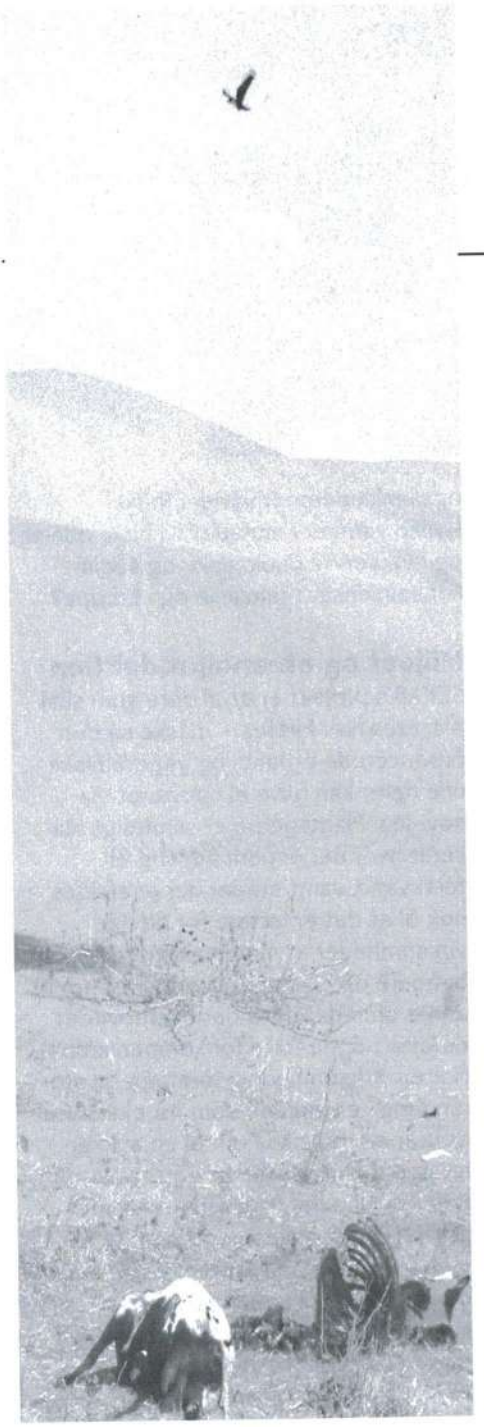

Denne evaluering er typisk varetaget afen konsulentvirksomhed som oftest er fra det samme land som ansøgerfirmaet.
ESIA-evalueringen der skal vurdere SEKAB's projekt, er gennemført af det svenske konsulentfirma ORGUT.
Rapporten slår fast at den projekterede plantage ligger mellem de to store floder Wami og Ruvu og at plantagen vil få sit vand fra Wami (Wami-floden er en af de store floder der dræner de østlige Arc Mountains).
De østlige Arc Mountains er gamle bjerge hvor der på og omkring dem findes en unik fauna og flora med et exceptionelt stort antal arter.
De findes kun der.
Der er ingen tvivl om at mængden af den vand som SEKAB skal hente fra Wami River for at kunstvande de 22.000 hektarer med sukkerrør, vil udtørre og føre til en massiv forurening af floden.
Ydermere er dyrene i Saadani National Park afhængige af floden og mangroven. Fiskebankerne og fiskebestandene vil blive hårdt ramt på grund af vandmangel og forurening fra sukkerrørslandbruget og ethanol forarbejdelsen.
Ruterne som dyrene plejer at bruge til at komme ned til havet for at få salttilskud, vil tilmed blive blokeret. ORGUT's rapport konstaterer imidlertid:

"... at der ikke er tilstrækkelig information omkring den tilgængelige mængde vand i Wami floden...", men nævner ikke de forskellige alvorlige scenarier for nationalparken, plantagens tilgrænsende skovreservat, de udrydningstruede dyr, koralrevene, mangroverne og fiskelivet langs kysten.
ORGUT's rapport er ret omfattende i sin beskrivelse af flora og fauna i området hvor sukkerørsplantagen skal ligge. Foruden Saadani National Park bliver Zaraninge Skovreservat, som ligger ud til kysten i det østlige Afrika og er et af de vigtigste globale biodiversitets hot spots i Østafrika, også ramt hvis sukkerrørsplantagen og biobrændstofsfabrikken bliver opført.

" Befolkningens hjem og levebrød vil blive ødelagt til fordel for ethanolproduktion til det europæiske marked."

Området som SEKAB har planer om at erhverve, består af forskellige typer skove. Fra skovland med afrikansk ibenholt, akacie og terminalia til mangroveskov ved kysten og høj skov i den nordlige del.
Disse områder har mange værdifulde træarter: "Afzelia quanzensis", "Pterocarpus angolensis" og "Dalbergia Melanoxylon" kan findes i den nordlige del af Razaba-området og er alle arter der er værdifulde som tømmer og har en meget høj markedsværdi.

Disse arter er dog truet af den lokale såvel som den internationale efterspørgsel, og træerne er drastisk på tilbagegang i landet.
Rapporten understreger ydermere at der findes sjældne og udrydningstruede træer i området.
Disse træer inkluderer: "Encephalartos hildebrandtii" (Cycad tree som er særegen for landet), "Dalbergia Melanoxylon" (afrikansk ibenholt), som bruges til tømmer, og "Trichalysia" som er truet af høstmetoder der ikke er bæredygtige.
Værdien af tømmeret på det skovområde der skal fældes på grund af sukkerrørsproduktionen er høj.
Selv om ministeriet først skal give SEKAP en endelig koncession, bliver træerne fældet.
Det bæredygtige Community Based Forest Management i området som er bygget op af landsbybefolkningen, og som har bidraget betragteligt til landsbyernes økonomi, lukker nu.
Det er uklart hvor stor indtægten fra tømmeret er i forhold til den fremtidige værdi af sukkerrørsproduktionen, men i mange andre tilfælde tjener firmaerne mange penge på at fælde træerne.
I nogle tilfælde overstiger denne fortjeneste, formentligt, indtægten ved biobrændsstofproduktionen.

Med hensyn til faunaen fastslår ORGUT's rapport: "Projektområdet er rigt på vildt og deler mange arter med den tilgrænsende Saadani National park". Rapporten nævner endvidere: "... at områdets diversitet af fuglearter, både blivende og trækfugle, er høj, og at sammensætningen og rigdommen af arter skifter i takt med sæsonerne på grund af intern migration i Afrika og palaearktis migration (migration til andre kontinenter). Betydningen af Makurunge-området (som også ligger i Bagamoyo-distriktet) er vigtig i forhold til fredning og bevarelse af fugle da fuglerigdommen er meget høj, hvilket ESIA-vurde-ringen fastslår".

Ifølge denne rapport er der mange pattedyr i det område der skal bruges til produktion af sukkerrør: Løver, leoparder, geparder, sabelantiloper, vilde hunde, vortesvin, colobus aber, gule bavianer, elefanter, flodheste, vildsvin, bøfler og rurbukke.

ORGUT's rapport nævner yderligere at der ifølge IUCN's liste (International Union for Conservation of Nature red list) er 34 udrydningstruede pattedyrsarter i landområdet.

Rapporten slår ydermere fast: "At HIV/AIDS udbredelsen stadig er minimal."

Rapporten diskuterer senere konsekvenserne af importen af arbejdere der skal hentes fra by til land for at arbejde på projektet.

Den fastslår at risikoen for spredning af smitsomme sygdomme vil blive forhøjet (for eksempel HIV/AIDS) samtidigt med at den generelle sundhedstilstand vil falde på grund af flere arbejdere og mere social interaktion.

Den lokale befolkning får det meste af deres energi fra træ. Det vil blive sværere at få adgang til hvis store områder bliver lavet om til sukkerrørsplantager.

Befolkningens hjem og levebrød vil blive ødelagt til fordel for ethanolproduktion til det europæiske marked. De fordrevne grupper er nødsaget til at ødelægge og fælde træer i nye områder til deres bosættelser for at få energi til deres landbrug, og så deres kvæg kan græsse. Denne skovrydning er kendt som en lækage, i GHG (green house gas) terminologi, og forøger Tanzanias "karbon gæld".

Oven i skovrydningen vil organisk materiale i jorden blive lavet om til kuldioxid.

Kan det miljømæssigt betale sig?

Alt i alt skaber produktionen af biobrændstof meget udledning af kuldioxid. For det første skal der bruges meget fossilt brændstof til at producere maskinerne som skal bruges i Tanzania, men også transporten af biobrændstoffet til de europæiske markeder kræver meget fossilt brændstof.

For det andet resulterer processen i at store mængder drivhusgasser bliver udledt.
Før man kan høste, er det nødvendigt at brænde sukkerrørsmarkerne af for at fjerne slanger, rotter, dyrekuld, blade og andet uønsket.
Dette skaber ikke bare mere CO2-udledning, men også flere skadelige drivhusgasser i store mængder.
De høstede rør skal derefter presses, og de overskydende fibre bliver brændt af, hvilket udleder flere drivhusgasser.
Efter fermentering vil melassen højst sandsynligt blive udledt i Wami floden hvilket vil skabe store forurenings-problemer.
Hele processen for at producere biobrændstof på denne måde vil resultere i en alvorlig miljøbelastning på grund af udledningen af drivhusgasser.
Vurderingen af miljøbelastningen varierer (efter hvor raffineret processen er), men per enhed produceret bioethanol vil der blive udledt 17-840 gange mere kuldioxid i atmosfæren end hvad der bliver reduceret.
Måden det svenske firma vil producere biobrændstof på, kan derfor sætte Tanzania i en potentiel kuldioxidgæld og bryde internationale aftaler såsom Kyoto-aftalen.
Sverige vil derimod forbedre sin position da reduktionen sker i Sverige, men forøgelsen i Tanzania.
Det egentlige estimat er afhængig af graden af SEKAB's brug af fossile brændstoffer i processen (de vil sikkert hævde at de i høj grad vil gøre brug af biobrændstof), men der vil stadig være for stor udledning af kuldioxid i Tanzania.
Det er ikke sikkert at teori og praksis stemmer overens, især ikke når prisen på de fossile brændstoffer er så lav som nu.
Sukkerrørsplantagerne vil også skulle gødes med store mængder kunstgødning. Betragtelige mængder vil sive ud i havet og ramme livet omkring koralrevene. Der vil også skulle bruges giftige

pesticider som vil skade både harmløse og gavnlige insekter, fugle, organismer, men også mennesker.
Man skal huske på at plantagen er placeret midt i en nationalpark, et skovreservat samt nær kysten.
ORGUT-rapporten estimerer mængden af skadelige stoffer der skal bruges på det 17.000 hektar store startområde til at være 3.400 ton ammoniumfosfat og 5.100 ton gødning - disse stoffer vil påvirke området betragteligt.
Syredannelse i jorden og opvarmning i atmosfæren på grund af udledte kvælstofholdige oxid-gasser skader miljøet alvorligt.
Som nævnt tidligere vil afbrændingen af sukkerrør inden høsten udlede mange tons kuldioxid og kvælstofoxider i atmosfæren. I andre lande har luftforurening under sukkerrørshøsten i nogle tilfælde ført til en stigning i antallet af personer der får luftvejssygdomme i de nærliggende byer.
De potentielle konsekvenser for kystfiskeriet, for koralrevene og hele økosystemet i den nærliggende nationalpark og andre områder på grund af den store sukkerrørsplantage med et enormt vandforbrug samt gødning og pesticider der siver ud i undergrunden, er ikke blevet undersøgt grundigt nok.
Hvis man bygger en rørledning eller en havn oven på et koralrev for at transportere ethanolen til Sverige, vil dette bidrage yderligere til den negative miljøpåvirkning.
Reducerede fiskeressourcer på grund af et forurenet hav vil tilmed have yderst alvorlige konsekvenser for de små fiskersamfund.
Med disse informationer, samt endnu flere i den 155 sider lange ORGUT-rapport, er konklusionen hos det svenske konsulentbureau interessant. I deres rapport står der: "Selvom der er begrænsede miljømæssige problemer i forbindelse med projektet, vil det i høj grad være socialt, økonomisk og miljømæssigt til gavn for befolkningen i det nærliggende område, Bagamoyo-distriktet og landet som helhed."
Denne ulogiske konklusion er en udspekuleret undskyldning - et forsøg på at vaske hænder i bæredygtighedens navn.
SEKAB har rapporteret at de håber at

udvide sukkerrørsplantagen i Tanzania til 400.000 hektarer . Udsigten til at et svensk firma skulle eje og kontrollere så meget land til fordel for rige svenske investorer, med omfattende miljømæssige konsekvenser og på bekostning af den fattige landbefolkning, lugter fælt af nykolonialisme.
Da det samlede tilgængelige land i Tanzania er mindre end 3 millioner hektarer, vil SEKAB kontrollere mere end en tiendedel af det.
Hvis hver af de 20 allerede planlagte brændstofprojekter får bare halvdelen af det land som kan tilfalde SEKAB, er der ingen tvivl om at den tanzanianske landbefolkning bliver forvist til at finde deres levebrød på landets golde og ufrugtbare områder.

Manglende politisk kontrol

Ved en workshop sidste år, organiseret af Haki Ardhi sammen med Oxfam (organisation der arbejder med fattigdomsbekæmpelse) i Morogo, spurgte en deltager den ansvarlige direktør for klima i Tanzania om hvorvidt landet havde en politik på biobrændstofområdet.
Direktøren forklarede at der ikke var en sådan politik, og at han deltog i workshoppen for at samle viden og perspektiver for derefter at nedsætte en biobrændstof-komite der skal formulere en politik på området.
Alle deltagere var chokerede over at regeringen, gennem The Tanzania Investment Centre (TIC), allerede havde udstykket enorme landområder og skrevet kontrakter for biobrændstofproduktion uden politisk støtte.
Der er ingen tvivl om at denne undladelse får store og omfattende negative socio-økonomiske konsekvenser for Tanzania med de miljømæssige problemer som er nævnt tidligere.
Overdragelsen af landskøder har øjensynligt givet TIC problemer da de ikke har klare politiske retningslinjer om udenlandsk investering.
Man kan også undre sig over hvordan hypen omkring biobrændstof passer ind i det store billede, eksemplificeret af Vision 2025 (udviklingsplan), Mkukuta-/Mkuza- og Mkurabita-strategierne for fattigdomsbekæmpelse i Tanzania.
Når TIC og et udenlandsk firma har identificeret et bestemt stykke jord der er egnet til biobrændstofsproduktion, skal der sendes en lejeansøgning som skal godkendes af staten.
Hvis det drejer sig om områder mindre end 100.000 hektarer, vil dette blive varetaget af land- og bosættelsesministeriet.
Større områder skal godkendes af præsidenten, men områder som er lidt mindre end 100.000 hektarer, er stadig store.
Vi mener at det er uhensigtsmæssigt at et firma kontrollerer et område på den størrelse.
Det er i øjeblikket uklart hvilke og hvor

mange af de indsendte kontrakter fra udenlandske virksomheder der er blevet godkendt på ministerielt niveau.
Der er udkast til retningslinjer undervejs for biobrændstofudvikling i Tanzania. Desværre fokuserer disse retningslinjer hovedsageligt på biobrændstoffer som en substitut for fossile brændstoffer i Tanzania hvilket på ingen måde er aktuelt i landet.
Udenlandske firmaer vil producere brændstoffet til eksport. Udviklingen af retningslinjerne er støttet med 20 millioner svenske kroner fra den svenske regering gennem SIDA (the Swedish Development Assistance Agency). Hvem er det de støtter: tanzanianerne eller svenskerne?
Er det korrekt af SIDA at støtte udviklingen af en donorafhængig parallel institution til at overvåge biobrændstofproblemstillinger og -politik i Tanzania? Skulle man ikke støtte de eksisterende institutioners legitimitet i stedet?
Er dette en sofistikeret nykolonialisme forklædt som uskyldige og banale donationer?
"Økovenligt" ethanol-brændstof til store Volvo-firhjulstrækkere og hurtige Saab'er i Sverige som udskifter tanzaniansk skov langs kysten med svensk ejede sukkerplantager der bruger store mængder af i forvejen begrænset vand, som forurener jorden og koralrevene, som overtræder de traditionelle rettigheder til jord og truer befolkningens fødevaresikkerhed.
Hvad er dette hvis det ikke er en overtrædelse af menneskerettighederne?
Er dette klima-kolonialismens nye æra?

Artiklen er oprindeligt publiceret i Chemchemi, Issue No. 1 (April 2009), Bulletin of the Mwalimu Nyerere Chair, University of Dar es Salaam, Tanzania.

Seks skribenter har sammen skrevet og publiceret artiklen. Seif Madoffe er professor med speciale i entomologi (studiet af insekter) og Salim Maliondo er "senior lecturer" med speciale i skovbevarelse og økologi. De arbejder begge ved Sokoine University i Tanzania. Faustin Maganga har en ph.d i geografi og internationale udviklingsstudier. Elifuraha Mtalo har en doktorgrad og er leder af Geomatics Department of the University College for Lands and Architectural Studies ved University of Dar es Salaam. Fred Midtgaard er dr. scient med speciale i økologi og entomologi og Ian Bryceson er professor med speciale i økologi, marinebiologi og akvakultur. De er begge ansat ved Norwegian University of Life Sciences.

Oversat fra engelsk af Christian Borum.

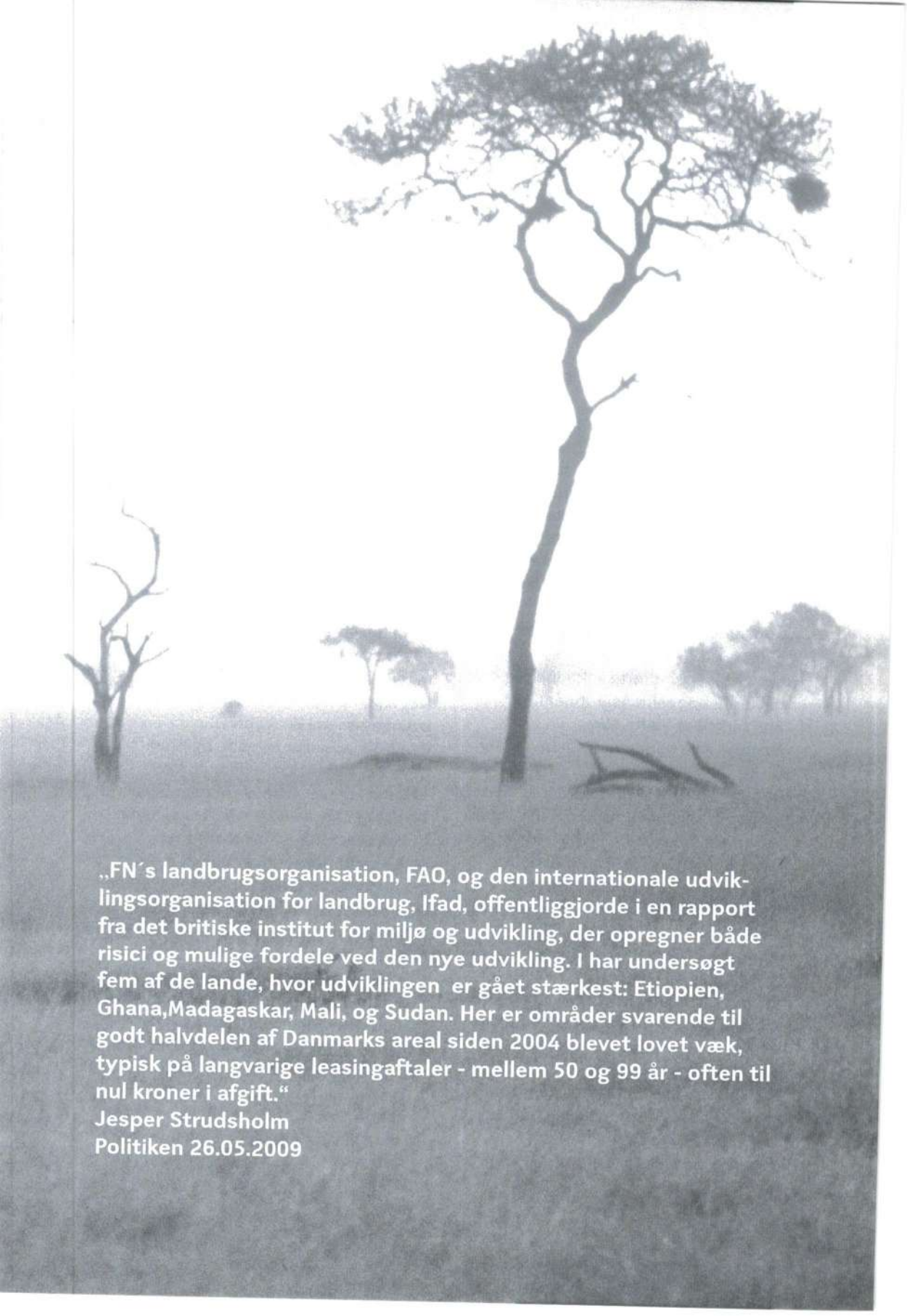

„FN´s landbrugsorganisation, FAO, og den internationale udviklingsorganisation for landbrug, Ifad, offentliggjorde i en rapport fra det britiske institut for miljø og udvikling, der opregner både risici og mulige fordele ved den nye udvikling. I har undersøgt fem af de lande, hvor udviklingen er gået stærkest: Etiopien, Ghana,Madagaskar, Mali, og Sudan. Her er områder svarende til godt halvdelen af Danmarks areal siden 2004 blevet lovet væk, typisk på langvarige leasingaftaler - mellem 50 og 99 år - often til nul kroner i afgift."

Jesper Strudsholm
Politiken 26.05.2009

Diktatur?
Erfaringer fra Zimbabwe

Af: Mohmood Mamdani

Det er vanskeligt at komme i tanke om en mere kritiseret figur i vesten end Robert Mugabe.
Både venstreorienterede og konservative bebrejder ham for Zimbabwes hyperinflation og stigende fattigdom og portrætterer ham som en brutal diktator. Beslaglæggelsen af hvides land, foretaget af hans sorte støtter, er blevet fremstillet som en form for røveri samt som hovedårsagen til landets faldende produktion.
Som om jorden var fortabt under sort ejerskab.
Der er blevet indført sanktioner og givet midler til oppositionsgrupper med det ene formål at vælte ham.
Man kan ikke benægte Mugabes autoritative ledelsesstil eller hans villighed til at tolerere og endda opfordre til voldelig adfærd blandt sine støtter. Hans politik har været medvirkende til at ødelægge landets økonomi selvom sanktioner også har været en central faktor i dette.
I mellemtiden har hans uvillighed til at dele magten med landets voksende opposition, med base i fagforeningerne, ført til politisk hårdknude.
Man kan finde denne forklaring på Zimbabwes krise overalt, men det hjælper os lidet i forståelsen af hvordan Mugabe har formået at overleve.
For han har ikke kun styret med tvang, men også med samtykke, og på trods af deres barskhed har hans skridt i forbindelse med jordreformerne vundet ham stor popularitet, ikke kun i Zimbabwe, men på tværs af det sydlige Afrika.

Retfærdighed og popularitet

Der findes mange som har sammenlignet Mugabe med Idi Amin, og jordreformerne i Zimbabwe med udvisningen af asiaterne i Uganda. Denne sammenligning rammer ikke helt ved siden af.
Jeg var en af de 70.000 mennesker af asiatisk oprindelse der blev sparket ud ved Amins fordrivelse af "asiater". De fleste sagde blot: "Det var skidt den måde han gjorde det på".
Det samme kan sikkert siges om landoverdragelsen i Zimbabwe.
Hvad der adskiller Mugabe og Amin fra andre autoritære ledere er ikke deres talegaver, man at de begge har fremstillet sig selv som retfærdighedsforkæmpere. Og med succes fået mobiliseret dem som er blevet nægtet retfærdigheden af det koloniale system.
Ikke overraskende spejler disse folkeforføreres retfærdighed kolonialismens racebaserede uretfærdighed.
I 1979 gik det op for mig at uanset hvordan Amins brutalitet blev fremstillet, så oplevede Ugandas folk at udvisningerne af asiater i 1972, og altså ikke den formelle overlevering i 1962, som begyndelsen på ægte uafhængighed.
Zimbabwes folk oplever perioden 2000-03 som afslutningen på kolonitiden.

Diktatur? Holdningerne til Robert Mugabe er mange: forgudet, forhadt, fordømt. Spørgsmålet om Mugabe er imidlertid et spørgsmål om hans jordreformspolitik. Og dermed ikke blot et anliggende for Zimbabwe, men for hele det sydlige Afrika. Men hvilke lektioner kan man drage af erfaringen med jordreformen fra Zimbawe? Afrikaeksperten Mahmood Mamdani giver her sit bud.

Enhver vurdering af det nutidige Zimbabwe må nødvendigvis starte med dette faktum.

Selv om udbredt utilfredshed over tyveriet af land – en proces, der begyndte i 1889, og sluttede i 1950'erne – tændte ild under guerillakrigen mod Ian Smiths regime hvis rhodesiske front modsatte sig et sort flertalsstyre, blev sagen aldrig rigtig taget op da Storbritannien igen kom ind i billedet for at skabe en grundlovsmæssig overgang til uafhængighed med flertalsstyre.

Sydrhodesia blev til Zimbabwe i 1980, men det nye lands sociale realiteter forblev forankret i en tidligere historisk periode: Omkring seks tusinde hvide bønder ejede 15.5 millioner hektarer frugtbar jord, 39 procent af jorden i landet, mens omkring 4,5 millioner bønder (1 million husstande) i "fællesejede" områder måtte klare sig med omkring 16,4 millioner hektarer af den mest ufrugtbare jord.

Jord de var blevet forflyttet til eller holdt indespærret på, under et århundrede med kolonialt styre.

Derimellem var der 8500 sorte småbønder på omkring 1.4 millioner hektarer jord.

Dette var ikke en bæredygtig fordeling i et land hvis uafhængighed blev sikret ved slutningen af en lang væbnet kamp, støttet af en "jord-hungrende" befolkning.

Den aftale som Storbritannien lavede udkast til ved Lancaster House i 1979, og som bosætterne ivrigt støttede, tog ikke højde for den type overgang som ville være nødvendig for at sikre en stabil social orden.

Som om jorden var fortabt under sort ejerskab. Der er blevet indført sanktioner og givet midler til oppositions-grupper, med det ene formål at vælte ham.

To af dens forholdsregler, én økonomisk og den anden politisk, gjorde den kortsigtet: den ene forlangte jordoverførsler med princippet "villig køber – villig sælger"; den anden reserverede 20 procent af sæderne i folkeforsamlingen til hvide som udgjorde 3 procent af befolkningen.

Den gav hermed bosætterne en effektiv veto-mulighed over for alle ændringsforslag til Lancaster House vilkårene.

Lancaster House-aftalens utilstrækkelighed i forhold til afkoloniseringen af jorden sikrede at den vedblev med at være det politiske fokus i det uafhængige Zimbabwe.

Udviklingen af landforholdene og jordreformen er igennem årene blevet grundigt dokumenteret af Sam Moyo – en professor som leder det Afrikanske Institut for Landbrugsstudier i Harare.

I løbet af det første årti i uafhængighed

var overførslen af jord så minimal at de øgede frem for at mindske "tørsten" efter jord.
Det nye regime i Harare, indført i 1980 og ledet af Mugabe og hans parti Zanu, krævede købet af 8 millioner hektarer land for at genhuse 162.000 familier fra fælleseje-områder der manglede jord. Forbuddet mod tvungent salg drev jordpriserne i vejret og tilskyndede hvide bønder til kun at sælge den dårligste jord. I slutningen af årtiet var kun 58.000 familier blevet genhuset på 3 millioner hektarer land. Kun 19 procent af den rekvirerede jord mellem 1980 og 1992 havde ordentlig landbrugsværdi.
Da Lancaster House-aftalen udløb i 1990, steg presset til at tage effektive skridt på grund af to meget forskellige udviklinger: Den Internationale Valutafonds omstruktureringsprogram og den tilbagevendende tørke. Landproduktionen, som ved uafhængigheden i 1980 kun havde været oppe på 8 procent af markedsandelen og som i 1985 var steget til 45 procent, oplevede en nedgang på grund af programmet.
Antallet af husstande der levede i fattigdom steg med 14 procent på fem år. Jordbesættelser foregik på alle typer jord, både fællesejet, kommercielle landbrug (hovedsageligt tobakslandbrug), genhusningsområder og byområder.
Efterspørgslen efter jordreformer kom fra to stærke grupper fra de yderste ender af det sociale spektrum, dog begge med solide rødder i Mugabes lejr: veteranerne fra uafhængighedskrigen og det stigende antal indfødte virksomheder der tilhørte den befolkningsgruppe som hidtil havde fået mest gavn af uafhængigheden.
Til at starte med afviste Mugabe og Zanu-lederne veteranernes klager som et udtryk for bitterhed fra den rivaliserende befrielsesbevægelse, Joshua Nkomos Zapu, som var blevet marginaliseret i 1980. Men efter 1987, hvor Zanu og Zapu underskrev et forlig, blev tidligere veteraner fra begge sider involveret i jordkampagner.
Deres vigtigste fællesinitiativ var at stifte en velfærdsorganisation, Zimbabwe National Liberation War Veterans Association (ZNLWVA) i 1988, som krævede pensionsudbetalinger og omfordeling af jord.
De fik hurtigt mange medlemmer – omkring 200.000 fra store dele af den zimbabwiske befolkning og fra de to etniske grupper – Shona flertallet og Ndebele mindretallet som hver især udgjorde Zanu og Zapu.
Krigsveteranerne var blandt de første der blev mål for Strukturprogrammerne da konsekvenserne af dem begyndte at kunne mærkes i 1991. Hele afdelinger og ministerier med stillinger der i høj grad var besat af veteraner. blev nedlagt. Og dermed var scenen sat for en række højprofilerede konfrontationer mellem veteraner og regering.

Krigsveteranerne anførte jordbesættelser i Svosve og Goromaonzi i 1997, i sammenstød med Mugabe og Zanu-PF. Lokale høvdinge, partiledere, bønder og åndemanere sluttede sig til dem.
Året efter var der en bølge af koordinerede landbesættelser over hele landet hvor veteranerne fik vigtig opbakning fra en af det nye sorte borgerskabs virksomhedsorganisationer.
Herfra blev to meget forskellige elementer inkorporeret under veteranernes banner: de jordhungrende ofre for kolonialismen og den postkoloniale, begunstigede elite.
Det var overvejende for hans egen skyld, men også som en reaktion på pres fra besættere og den nye sorte elite, at Mugabe i 1999 besluttede sig for at ændre forfatningen fra Lancaster House. To store ændringer blev fremsat: Den første tillod ham at blive ved magten to perioder længere og ville sikre politiske og militære ledere immunitet mod retsforfølgelse; den anden ville give regeringen mere magt til at ekspropriere jorden fra hvide bønder uden kompensation, eftersom man mente at det var Storbritanniens ansvar.
Forslagene blev nedstemt i 2000, 43,3 procent af vælgerne stemte for, men kun lidt mere end 20 procent af landets vælgerbefolkning stemte. Det post-koloniale Zimbabwe havde nået et vendepunkt.

Tiderne skifter

Da Mugabe fremlagde ændringsforslagene til forfatningen, blev en imponerende alliance mobiliseret og gjort klar til kamp.
Den bestod af fagforeninger, kirker og NGO'er, men også hvide bønder og vestlige regeringer.
Bevægelsen blev dannet bare få måneder før folkeafstemningen, for at agitere for et nej.
Forfatningsændringernes nederlag fik veteranerne til at reagere ved at starte en række jordbesættelser i Masvingo provinsen.
Dette udløste en splittelse i det regerende parti.
Med Mugabe ude af landet, gav den fungerende leder, Joseph Msika, ordre til politiet om at sætte ild til besætternes nye hytter.

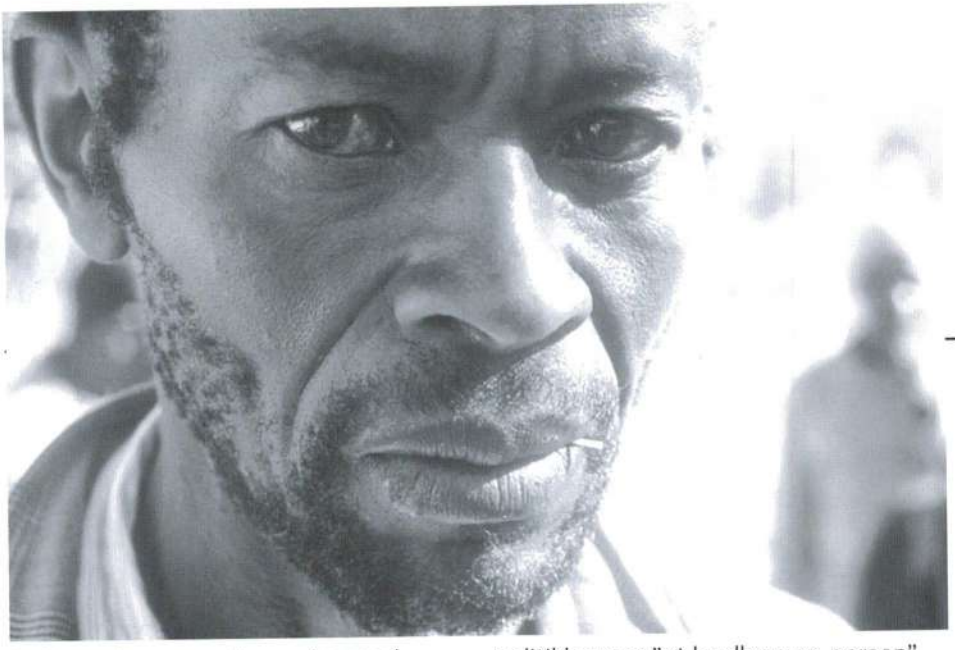

Dette var i overensstemmelse med Zanu-PF's politik.
Tidligere var Mugabe blevet hyldet af det internationale samfund som en "fredsstifter" for at sikre de tilbageværende hvide i Zimababwe deres ejendom og for at smide sorte besættere ud.
To årtier senere var det ændret: De hvides støtte var ikke længere så vigtig for Mugabe og han var under et enormt pres fra veteranerne.
Han havde meget at vinde ved at støtte oprøret i landdistrikterne, og han vendte tilbage fra sin rejse og annoncerede at regeringen ikke ville fjerne nogen besættere. Fremskyndende jordreformer var nu på vej.
Den type jord som ville blive overtaget med tvang blev specificeret af regeringen: ubrugt eller underudnyttet jord, jord med fraværende ejere eller jord tilhørende bønder med adskillige landbrug; jord i bestemte områder og jord tilstødende fællesejede områder. Den sorte elite tilranede sig begærligt og skamløst jord i direkte modstrid med politikken om "et landbrug pr. person".
Dette provokerede samfundet og det regerende parti og regeringen opsatte en kommission som skulle klarlægge fakta.
Konsekvensen heraf blev at regeringen i 2005 vedtog en forfatningsændring der erklærede al jord for at være statsejet.
Jord blev beslaglagt fra næsten 4000 hvide bønder og omfordelt: 72.000 store bønder fik 2,19 millioner hektar og 127.000 småbønder modtog 4,23 millioner hektar.

Konsekvenser af jordreformerne

Hvad jordreformer har og vil betydet for Zimbabwes økonomi, er stadig genstand for hidsig debat.
For nylig har der været tegn på at holdningerne i den videnskabelige verden er ved at skifte.
Et studie af Ian Scoones udfordrer en del af den konventionelle opfattelse i medierne og akademiske cirkler, både i og udenfor Zimbabwe.
Problemet med denne opfattelse er at nogle særligt destruktive dele af

Mahmood Mamdani er født i Uganda og er professor i statskundskab ved Colombia University i USA. Han er institutleder på universitetets Afrika Studier og er tidligere formand for Council for Development of Social Research in Afrika. Mamdani har bla. udgivet bogen, "Citizen and Subject" (2001) som han vandt Herskovitsprisen for.

reformerne – såsom tvang, korruption, inkompetence, kammerateri med hensyn til omfordeling af jorden, manglende midler og en mangel på aktivitet i landbruget – er kommet til at repræsentere hele processen.

Især identificerer Scoones fem myter: at jordreformerne har været en total fiasko; at de som har haft gavn af reformen alle har politiske kontakter; at der ikke har været investeret i de nye overenskomster; at landbruget er lagt i ruiner; og at landøkonomien er kollapset.

Zimbabwe har oplevet den største ejendomsoverdragelse i det sydlige Afrika siden koloniseringen, og det er gået ekstremt hurtigt. 80 procent af de 4000 hvide bønder fik deres jord eksproprieret.

Omfordeling af jord revolutionerede ejendomsfordelingen da mere end 100.000 mindre jordejere blev tilføjet bunden af jordpyramiden.

Socialt og økonomisk, hvis da ikke også politisk, var dette en demokratisk revolution. Men prisen var høj.

Det første offer var retssikkerheden som allerede var svag i 1986. Da internationale bidragydere pressede regimet i opløbet til parlamentsvalget i 2000 ved at indstille lån og bistand – en boykot støttet af MDC og fagforeningerne – sørgede regeringen for at fikse resultatet. I de kommende optøjer døde mere end 100 personer, inklusiv seks hvide bønder og elleve sorte landarbejdere. Noget af volden var støttet af regeringen og det meste var godkendt af staten.

Den dømmende magt blev omformet, lokale institutioner i landområder blev snart politiserede og love blev vedtaget som gav lokale organer magt til at nedkæmpe modstandere af jordreformen. Ved at stemple sine modstandere i fagforeningerne og NGO'erne som lakajer for den gamle herskende, hvide klasse autoriserede Mugabe sine militser og statens sikkerhedsorganisationer til at nedkæmpe oppositionen. Undertrykkelse og reform gik hånd i hånd. Mens jublende tilhængere af regeringen priste revolutionen i landområderne, tog oppositionen afstand fra undertrykkelsen der efterfulgte den.

"Det mest omtalte offer for jordreformbevægelsen var de fattige i byerne som havde håbet at kunne drage nytte af udvidelsen af jordovertagelser til byområder."

Jordreformen havde været nådesløs, men i 2004 begyndte volden at aftage. Der var synligt mindre vold i forbindelse med parlamentsvalget i 2005.

Reformens andet offer var landarbejderne.

Der var omkring 300.000 i alt, omkring halvdelen af dem arbejdede deltid.

seneste 50 år: første gang efter den egne erklærede uafhængighed i 1965 (det var meget bløde sanktioner som ikke forhindrede landet i midt-70'erne i at blive det næstmest industrialiserede afrikanske land syd for Sahara), og igen efter Zimbabwes indtræden i krigen i Congo i august 1998.
Zimbabwes indblanding i krigen blev ikke vel modtaget i Vesten.
Deltagere i Zimbabwe-donorkonferencen dette år var decideret lunkne med hensyn til at forpligte sig til støtte. Storbritannien annoncerede en revur-d-ering af våbensalg til Zimbabwe og afviste efter konferencen igen ethvert ansvar med hensyn til finansieringen af jordreformen.
Året efter suspenderede Den Internationale Valutafond lån til Zimbabwe, mens USA og Storbritannien besluttede at støtte fagbevægelsen, anført af ZCTU, i første omgang med hensyn til modstanden mod ændring af forfatningen og siden i lanceringen af MDC som fuldblods oppositionsparti.
Da så jordreformen fik fuld fart i 2000, lukkede donorerne døren til Zimbabwe. Det gamle sanktionsparadigme, isolation, er klart veget til fordel for en mere interventionalistisk model som kombinerer afstraffelse af regimet med støtte til oppositionen.

De fremskyndende jordreformer resulterede i massiv omrokering af disse arbejdere som oprindeligt var tilrejsende.
Næsten en femtedel kom fra nabostater og blev mistænkeliggjort af bønderne i fællesejede områder; selv hvis de var født og opvokset lokalt, blev de ofte betragtet som fremmede og nægtet borgerrettigheder.
De mest omtalte ofre for jordreformbevægelsen var de fattige i byerne som havde håbet at kunne drage nytte af udvidelsen af jordovertagelser til byområder. Veteranerne førte an i besættelser af beboelsesområder i byerne i 2000-01.
Boligkooperativer og andre organisationer fulgte deres eksempel og opsatte illegale beboelses- eller virksomhedsgrunde.
Men staten frygtede at miste kontrollen over byerne til MDC hvis jordreformbevægelsen fik lov at sprede sig.
Og den mødte besættelserne med streng undertrykkelse.
Det sidste offer var fødevareproduktion. Zimbabwe som engang var et land med mad i overskud, er i dag utilstrækkeligt hvad angår både international eksport og fødevareproduktion.
I 2002-3 var halvdelen af befolkningen afhængig af mad fra nødhjælp. Det var et tørkeår og tallene blev bedre i 2004-5. FN skønner at omkring halvdelen af landets 13,3 millioner mennesker vil få brug for mad fra nødhjælp i 2009 efter endnu et tørkeår.

Et mere nuanceret billede

For at udskille konsekvenserne af henholdsvis tørke og reform – og således forstå hvorledes jordreformen har ramt produktionen – må man først skelne mellem tre grupper af landbrugsproducenter: lokale hvide farmere som var målet for jordreformen, bønder med gårde i fælleseje samt udenlandske virksomheder hvis store farme (bortset fra striber af ubrugt jord) er forblevet intakte.
Som eksempel mistede Harry Oppenheimer det meste af sin private jord mens hans firma Anglo American, beholdt sine sukkervirksomheder som herefter blev solgt til Tongat Hulaat, en sydafrikansk virksomhed der havde 15.000 hektarer jord i Zimbabwe.
Kort sagt fokuserede hvide kommercielle farmere på eksportafgrøder, mens andelsbønder stod for fødevaresikkerheden.
Tobaksproduktionen som førhen var den vigtigste kilde til fremmed valuta, er koncentreret i store kommercielle farme og den har oplevet den mest voldsomme nedgang – næsten udelukkende som et resultat af jordreformen.
Ved siden af tørke og reform er der en tredje årsag til faldende produktion den målrettede donorboykot.
Zimbabwe har været genstand for vestlige sanktioner to gange i de

bestræbelse på at fjerne et autoritært regime som klynger sig til magten på grundlag af historiske klager over det koloniale tyveri af jord.
Striden drejer sig om nationalisme og demokrati og sætter forkæmperne for national suverænitet og statslig nationalisme op imod fortalerne for det civile samfund og internationalisme. Den ene gruppe anklager den anden for autoritære holdninger og selvretfærdig intolerance.
Den anden svarer at kritikerne vælter sig i donorgenerøsitet. Nationalisterne taler om en historisk racisme som ved kolonialismens fald blot har flyttet sig fra regeringsniveau til det civile samfund. Mens fortalerne for det civile samfund taler om en udtjent nationalisme som har besluttet at leve på fortidens uretfærdigheder.
Denne voldsomme uenighed er symptomatisk for det dybe skel mellem land og by i Zimbabwe. Nationalisterne har, takket være støtte fra det store antal bønder, været i stand til at modstå presset fra den civilsamfundsbaserede opposition som er styrket af vestlige sanktioner.
Dysten mellem disse grupperinger er endnu mere udpræget i den tidligere bosætterkoloni, end den var en generation før i de tidligere kolonier nord for Limpopo.

Af den simple grund at bosætterkolonialismens centrale arv - spørgsmålet om jord - forblev uløst og eksplosivt efter uafhængigheden.

Sydafrikanske ledere har med et vist held forsøgt at foretage brandslukning i Zimbabwe inden ilden bredte sig over grænserne. Det er værd at bemærke at den aftale mellem Zanu-PF og MDC som blev underskrevet i september, formidlet af den daværende sydafrikanske præsident Mbeki, anerkender omfordelingen af jord som uigenkaldelig og kun udtrykker uenighed om måden den blev gennemført på. Den pålægger også Storbritannien ansvar for at kompensere de hvide farmere. I kølvandet på Mbekis afgang som præsident er det afgørende at denne aftale forbliver i kraft. Få er i tvivl om at dette er sandhedens time for de tidligere bosætterkolonier. Det stigende antal jordovertagelser i KwaZulu Natal og den vold som har fulgt dem, viser at uret tikker.

Artiklen er oprindelig publiceret i London Review of Books, december 2008. Se: www.lrb.co.uk

Forkortet og oversat af Christisan Borum

Såkaldte "intelligente sanktioner" har til hensigt at ramme regeringen og dens vigtigste støtter.
I 2002 begyndte USA, Storbritannien og EU at indefryse aktiver som tilhørte embedsmænd, og man indførte forbud mod rejser. Kun fire dage efter at EU havde indført sanktioner, udvidede USA listen til også at gælde fremtrædende forretningsfolk og endda kirkelige ledere, såsom den regeringstro anglikanske biskop Nolbert Kunonga.
Ikke desto mindre påvirkede sanktionerne hovedsageligt den almindelige befolkning.
Donorhjælpen var på sit laveste. Selv til så vitale områder som velfærd såsom sundhed og uddannelse.
Dansk støtte til sundhedssektoren, $ 29,7 mio. i 2000, blev suspenderet. Svensk støtte til uddannelse blev også suspenderet.
USA udsendte en advarsel mod rejser til landet, blokerede fødevarehjælpen under jordreformens højdepunkt og modsatte sig Zimbabwes ansøgning til den globale AIDS-bekæmpelsesfond. Landet har den fjerdehøjeste smitterate i verden.
På trods af EU's indførelse af sanktioner under opløbet til parlamentsvalget i 2002, opnåede Mugabe 56,2 % af stemmerne mod 42 % til MDC's Morgan Tsvangirai.
Der var bl.a. udbredte beskyldninger om Zanu-PF vold og valgfusk ved valgsteder i byområder (Tsvangirais vælgerbase), med tidlig lukning af valgstederne, samt ekstra valgsteder sat op i landområderne hvor Mugabes opbakning var sikret.
Ikke desto mindre var det klart at støtten til ZANU-PF var større end ved hastevalgene i 2000. Bush og Blair nægtede at anerkende resultatet, men Namibia, Nigeria og det sydafrikanske observatørkorps som havde fulgt valget ,konkluderede at resultatet var gyldigt. I 2007 opfordrede Southern African Development Community til en afslutning af sanktionerne, og til international støtte til et post-reforms genopbygningsprogram.
Men tidligere i år har vestlige lande brugt deres indflydelse på nøglemedlemmer af SADC – Botswana og Zambia – til at få disse lande til at splitte organisationen. Botswanas præsident, Ian Khama, gik så langt som til offentligt at annoncere at han ikke ville anerkende udfaldet af valget i 2008.
Presset på SADC kom ikke kun fra vestlige lande, men også fra fagbevægelser i regionen, særligt det sydafrikanske Cisatu som har tætte forbindelser til ZCTU. Dette er endnu et slående aspekt ved den igangværende krise i Zimbabwe: Det er ikke kun vestlige og provestlige regeringer som har støttet sanktionerne; også mange aktivister og intellektuelle, oftest progressive, har stillet sig på linie med fjerne og mangeårige fjender i en

Mærsk Mc-Kinney Møller

Et personligt portræt af Danmarks største erhvervsmand

Thomas Larsen og Finn Mortensen
Gyldendal Business 2008,
304 sider, 299 kr.

Bogen *Mærsk Mc-Kinney Møller - Et personligt portræt af Danmarks største erhvervsmand* fortæller ikke så meget nyt om ejeren af A.P.Møller - Mærsk. Der er nogle anekdoter og mange bekræftelser på den enevældige ledelsesstil og barske optræden over for medarbejdere, men det nyeste i bogen er, at den leverer portrætter af de 11 personer, der har medvirket som kilde ud over Mærsk selv. Alle elleve personer der er udtaler sig i bogen, har kendt Mærsk tæt.

De udtrykker alle en enorm, næsten underdanig respekt for hovedpersonen. Det er næsten førtidige nekrologer hvori man skal lede længe efter de kritiske bemærkninger. Det er måske forståeligt nok, men det viser meget om den magt og indflydelse Mærsk har og har haft. Selv om bogen er mere benovet end kritisk, så er det ikke uinteressant at lære dette persongalleri fra selskabets historie og ledelse at kende.

Både på linierne og mellem linierne er der kritiske bemærkninger fra dem der har stået nærmest. Ikke mindst de afsnit, der bygger på samtaler med næstformand for bestyrelsen Poul Svanholm, bestyrelsesmedlem Jan Leschly og den detroniserede direktør, Jess Søderberg har interessante passager, men der er langt mellem snapsene.

Uffe Ellemann-Jensen har også medvirket og her er det mest interessante ordene om A.P.Møller – Mærsk væsentlige engagement i USA's militær. Både i forhold til første og anden Irakkrig og andre af USA's krige. Her er et emner, der trænger til en selvstændig belysning. Nemlig hvor stor betydning A.P.Møller – Mærsk A/S har haft for udformningen af dansk udenrigspolitik?

"Bogen er mere benovet end kritisk, men ikke uinteressant"

Bogen er først og fremmest endnu en hyldest til Mærsk Mc-Kinney Møller, men også en påmindelse om at der er spørgsmål der fortsat savner svar. Nemlig hvorfor selskabet egentligt bliver så stort og magtfuldt når mange faktorer egentlig peger i modsat retning:

Selskabet har været topstyret og patriarkalsk ledet i en grad, som ingen ekspert i virksomhedsledelse vil anbefale.

Container-rederiet har aldrig tjent de store penge, selvom det er verdens største.

Mc-Kinney Mærsk ville slet ikke ind i olie-efterforskning og selskabet vidste intet om det. Alligevel har det været her selskabet har tjent pengene – også til at udvide rederi-delen.

Anmelder af bogen, Frank Aaen er uddannet økonom og er medlem af Folketinget for Enhedslisten.

Dansk Supermarked tjener penge, men det er nok mest Århus-købmanden Herman Sallings fortjeneste.
Selskabets industrier, værft og flyselskab har været mere tab end gevinst. Der er nok at tage fat i, herunder hvorfor dette selskab får så stærke relationer til den politiske magt i Danmark?
Til slut kan man også undre sig over at forfatterne, den nuværende redaktør Thomas Larsen og den tidligere ansatte Finn Mortensen, begge Berlingske, godt nok beskriver at Mærsk Mc-Kinney Møller blev sur på Berlingske Tidende og solgte avisen men ikke nævner, at han mindst to gange prøvede at true en chefredaktør på Berlingske til at redigere avisen, efter sit eget ønske og da det ikke lykkedes, fik han i begge tilfælde chefredaktøren fyret. Det er trods alt en væsentlig brik i et portræt – når de nu alligevel var inde på emnet.

Fornuftens perversion – modoplysning 200 års krig mod fornuftens herredømme
Mikkel Thorup

Aarhus Universitetsforlag 2008, 244 sider, 298 kr.

Modoplysning er, som navnet antyder, en samlebetegnelse for en tankeform der opstod som reaktion på oplysningen der i perioden ca. 1690-1800 for alvor gjorde op med adelens og kirkens

autoritet med idéer om fremskridt baseret på den selvstændige tænkning.
Idéhistoriker Mikkel Thorup analyserer i sin bog *Fornuftens Perversion. Modoplysning og 200 års krig mod fornuftens herredømme* tre centrale tænkere i modoplysnings-traditionen: Edmund Burke, Joseph de Maistre og Juan Donoso Cortés.
Analyserne suppleres af oversættelser af centrale primærtekster fra hver af de tre.
Herudover indeholder bogen et afsnit om Rousseau der nuancerer de ofte overfladiske læsninger af denne tænker samt mere generelle betragtninger om oplysning og modoplysning historisk og i dag.
Modoplysningens centrale påstand er at oplysningens fornuftsbestræbelser uundgåeligt perverterer menneskene og samfundet og fører destruktion og fanatisme med sig.
Oplysningen gør det fornuftige menneskes dømmekraft til moralens og politikkens nye legitimerende instans og står således for et basalt opgør med den gamle forestilling om traditionen som legitimerende.
Modoplysningen reagerer ved at hævde at der gives naturlige moralske grænser

MODOPLYSNING Oplysningsprojektet er under angreb fra konservativ nationalisme over radikal islamisme til new age-bevægelser. Men hvad består denne modoplysning af? Hvad er den idehistoriske udvikling i denne radikale oplysningskritik?

for mennesket, og en overskridelse af disse grænser fører snarere til ufrihed end til frihed.
De der ifølge modoplysingen på et mere basalt plan er helt galt med med den kritiske oplysningstænkning, er at den stiller spørgsmål ved alle gældende principper og institutioner. Denne metodiske tvivl er i sig selv tegn på opløsningen af de naturlige autoriteter, som er et grundlæggende problem, navnlig fordi mennesket er fejlbarligt og destruktivt af natur.
Selve tanken om at løsrive sig fra traditionens autoritet er farlig da netop denne udgør bolværket mod det onde idet traditionens forskrifter holder individet fast med moralsk autoritet.
At sætte mennesker fri til at tænke selv er i virkeligheden at løsrive dem fra de bånd der afgørende knytter dem til det givne fællesskab som forhindrer de destruktive tilbøjeligheder i at løbe løbsk og som danner rammerne for den egentlige frihed og fornuft rodfæstet i historien.
I sidste instans kan kun det overmenneskelige begrænse det fejlbarlige menneske. Derfor har vi brug for Gud hvis forskrifter forvaltes af traditionen. Sker dette ikke, sætter oplyseren sig i Guds sted, og den velmenende humanist forvandler sig til et monster. Oplysningen tildeles skylden for den franske revolutions terror der for modoplysningen bliver empirisk bevis for oplysningens forbrydelse mod den naturlige orden.
Oplysningen er – ligesom for eksempel besættelsestiden og den kolde krig, men langt mere grundlæggende og afgørende – en slagmark hvis betydning der strides om på vegne af nutiden", skriver Thorup rammende.

"Modoplysere brugte de samme argumenter, der som nutidige konservative såsom Søren Krarup og Erik Bjergager, der harcellerer mod kulturradikalisme med mere.

Enhver beskæftigelse med oplysningen og andre vigtige perioder er ikke bare historiske foretagender, men uundgåeligt samtidig indlæg i debatten om nutidens og fremtidens værdier.
Der er altså mere på spil hos Thorup end en præsentation af modoplysningen som historisk fænomen: Gennem læsningen af modoplyserne gør Thorup op med den fortegnede læsning af oplysningstraditionen der dengang som nu præger debatten.
Læser man de klassiske modoplysere viser det sig, at det er grundlæggende de samme argumenter der gør sig gældende hos nutidige konservative såsom Søren Krarup og Erik Bjergager, når de harcelerer mod kulturradikalisme, 68'ere, humanisme med mere.
Og de begår samme grundlæggende fejl som de klassiske modoplysere.

Det er Thorups bedrift nøgternt at vise, hvordan modoplysningen baserer sig på en reduktiv læsning af oplysningen: Det antages fejlagtigt at lighedsideal er lig ensartethed og anarki, at tolerance er det samme som ligegyldighed, at radikal skepsis er ensbetydende med principløshed. Opgør med dogmatisk tradition forveksles med opgør med alle historiske institutioner.
Opgør med kirken som kulturel og politisk dominerende instanser forveksles med decideret religionshad.
Og det at tage afstand fra det moralsk autoritære misforstås som afvisninger af enhver moralsk autoritet.
Uanset at man kan finde sådanne forvekslinger i oplysningstraditionen, kan det langt fra siges at være en rød tråd. Snarere er ledemotivet kritik som sådan, ikke bare rettet mod traditionen, men mod tænkning i det hele taget.
Det særligt interessante ved Fornuftens Perversion er at bogen også er et indlæg i debatten om hvad der med rette fortjener navnet oplysning – og et yderst relevant indlæg om end debatten tages 'ad omvejen' via en idéhistorisk beskæftigelse med oplysningens modstandere.
Thorup rammer ikke blot modoplysningen og dennes nutidige arvtagere i sin kritik af deres fejllæsning af oplysningstraditionen. Han rammer samtidig det man kan kalde det selvhøjtidelige forsvar for oplysning der også dominerer den nutidige debat.
Oplysningstraditionen er i dag blevet "kapret" af en "selvfedme" der ikke er navnet værdigt.
Når oplysningens sekulariserede frihedsprincipper i dag forsvares som absolutte indsigter i universelle normer som alle bør indordne sig under, og som med alle midler (selv midler der tilsidesætter de selvsamme normer) bør forsvares mod mørkemændene og udbredes til de laverestående civilisationer – så forbryder man sig mod de grundlæggende idealer der er mest basale for oplysningstraditionen.
Som Thorup præcist formulerer det: "Dele af højrefløjens 'fjendtlige overtagelse' af oplysningen sker uden forståelse for dens kritiske og frigørende dimension.
Oplysningen bliver dermed legitimeringsinstans for politisk og religiøs intolerance". Særligt det dogmatiske forsvar for de 'oplyste' værdier er problematisk, idet projektet snarere end kritisk besindighed da kommer til at handle om at "etablere et skel mellem dem og os, med alle positive værdier monopoliseret i os-kategorien".
Man kan sige at den selvhøjtidelige 'oplysning' således bliver præcist billede på én af de karikaturer som modoplysningen tegner af oplysningen – nemlig den 'oplysning' der glemmer sin egen fejlbarlighed og sætter sig i Guds sted.

Med destruktive konsekvenser til følge for de der havner i "dem"-kategorien.
Et perspektiv som man i dette lys måske kan savne mere ekspliciteret i bogen, er relevansen af de erfaringer som modoplysningen rent faktisk kan siges at være udtryk for.
Man kan argumentere for at modoplysningen trods alt indeholder en relevant kritik af tendenser i moderniteten som man må tage seriøst.
Den radikaliserede modernitets frigørende opgør med autoriteterne har en bagside fyldt med problemer.
Den naive, men velmenende humanist er et velkendt tema, der måske især i lyset af kommunismens grumme historie til stadighed er relevant at have for øje: I sin blinde tro på egne evner bilder humanisten sig ind at have gennemskuet og at kunne kontrollere verden, men ender med at gøre skade på den idet han negligerer sin egen fejlbarlighed. Identitetskriser, fremmedgørelse, rodløshed, egoisme, værdirelativisme, autoritetstab, tunnelsyn og nihilisme er også moderne temaer som alle kan genfindes i modoplysningens kritik af oplysningen.
Disse problemer kan heller ikke blot ignoreres, men må tværtimod tematiseres som negative konsekvenser af netop forsøg på frigørende fremskridt.
At have øje for oplysningsprojektets problemer er dog ikke argument for at tage afstand fra oplysningen og humanismens frigørende projekt som sådan som den udbredte postmodernisme desværre også gør det. Kritikken må derimod forberede en stadig gentænkning af det moderne projekt.
Thorup har begået en vigtig bog der ikke bare er historisk interessant, men yderst relevant for nutidens værdidebat. Således kritiseres en mand som Søren Krarup og det som han står for, langt mere effektivt ved at tage livtag med hans forudsætninger som Thorup gør det, end ved at dæmonisere, som store dele af venstrefløjen har for vane.
Det er afgørende og på tide at kritiske røster tager sine modstandere og deres pointer seriøst frem for blot at råbe ad dem fra skyttegraven. Hermed en opfordring. Thorup bevæger sig prisværdigt ud på idéernes slagmark med hårdtslående argumentation baseret på grundig idéhistorisk forskning.

Søren Engelsen
Søren Engelsen er cand.mag. i filosofi og samfundsfag og arbejder som gymnasielærer.

En dag i året

Selvbiografiske optegnelser 1960-2000

Christa Wolf, dansk oversættelse, efterskrift og noter ved Henning Vangsgaard
Athene 2008, 592 sider, 300 kr.

Den tyske (og DDR's mest kendte) forfatter Christa Wolf fyldte 80 dette forår. Sidste år fik vi på dansk det digre værk *En dag i året* som var udkommet på tysk i 2003. Det er ikke et helt almindeligt værk idet Wolf beskriver en bestemt dag i året i samtlige år fra 1960 til 2000. Det var startet med at den sovjetiske avis Izvestija havde opfordret alverdens forfattere til at beskrive en bestemt dag så nøjagtigt som muligt, nemlig den 27. september 1960. Wolf tog udfordringen op og besluttede sig for at gøre ligeså alle de følgende år.

De selvbiografiske optegnelser var ikke oprindeligt skrevet med henblik på offentliggørelse, men er trods det private og selvcentrerede præg fascinerende læsning i deres helhed.

Stort og småt er blandet mellem hinanden: hverdagens små gøremål, børnene, måltiderne med videre samt ikke mindst Wolfs tanker om livet og samfundet omkring hende.

Christa Wolf var i sit tidlige voksenliv en engageret og begejstret tilhænger af socialismen i DDR.

"Wolf var i sit tidlige voksenliv en engageret og begejstret tilhænger af socialismen i DDR"

Hun uddannede sig som "germanist", havde egentlig tænkt sig at blive lærer, men blev tiltrukket af et liv med litteratur, først som ansat på et forlag, siden som forfatter.

Hun havde meldt sig ind i SED (sammenslutningen af det kommunistiske og det socialdemokratiske parti) allerede som 20-årig og fulgte med begejstring parolen fra partiet om som intellektuel også at opsøge miljøer i produktionslivet.

Dette præger både starten af de foreliggende dagbogsoptegnelser og den roman der skulle blive hendes folkelige gennembrud, *Der geteilte Himmel* (1963).

Ved optegnelsernes start er der perioder hvor det ser ud til at kunstnerne i DDR kan udtrykke sig relativt frit.

SELVBIOGRAFI Den (øst)tyske, succesforfatter Christa Wolf har beskrevet den samme dag gennem hele sit liv. Det er der kommet et spændende stykke politisk historie ud af.

Disse perioder afbrydes desværre hurtigt af strammere perioder hvor det kræves at litteraturen skal indordne sig under en rigid socialistisk realisme.
Wolf tager til orde mod disse tendenser og oplever til gengæld at blive nedgjort i pressen.
Holdningen fra partiets side er dog ambivalent idet man meget gerne vil knytte den unge fremadstormende forfatter til sig; faktisk er Wolf kandidat til SED's centralkomité i årene 1963-67.
Hendes næste roman, *Tanker om Christa T* (1969), om en kvinde der har svært ved at falde til i samfundet, bliver dog ikke godt modtaget hos magthaverne, og i det hele taget får Wolf større og større problemer.
Det topper i 1976 da hun er medunderskriver på en protest mod at sangeren Wolf Biermann er blevet frataget sit statsborgerskab under et ophold i Vesttyskland.
Christa Wolf bliver imidlertid ikke straffet så hårdt som de andre underskrivere (for eksempel bliver hendes mand ekskluderet af partiet) hvilket giver hende mange spekulationer de følgende år.
Formelt er Wolf stadig partimedlem efter 1976, men reelt deltager hun på ingen måder i partilivet.

"Wolf oplever østtyskerne som utroligt dårligt behandlet og ser ingen fordel i det tidligere diktaturs afløsning af markedskræfternes diktatur"

Hun bliver mere og mere fortvivlet over hvordan den socialisme som hun har troet så stærkt på, forvaltes i DDR.
Mange af vennerne forsvinder til vesten, men Wolf opfatter ikke dette som et ønskværdigt alternativ.
Optegnelserne er ret depressive disse år, men en trøst er det for hende at hun er i stand til at hjælpe mange personer som er kommet i klemme i systemet.
Året 1989 er opmuntrende for Christa Wolf og kredsen omkring hende.
Hun solidariserer sig med og er en del af demokratiseringsbevægelsen og er en af hovedtalerne ved en kæmpedemonstration i Berlin den 4. november, blot fem dage før grænserne åbnes.
Hun hylder begivenhederne, omtaler hvordan alle nu taler med hinanden på nye måder og næsten ikke har tid til at sove.
Omvendt advarer hun mod nu bare at vende fjendebillederne om. Hun vil hellere tale om "revolutionær fornyelse", om at det nu virkelig skal være folket der bestemmer i det socialistiske samfund.
Wolf bliver også medlem af diverse råd, blandt andet er hun med til at udarbejde et nyt forfatningsudkast.

Men begivenhederne går som bekendt fantastisk hurtigt i disse måneder, og initiativet glider alle disse aktivt kæmpende af hænde mens det "store tavse flertal" kommer til at gøre sig gældende.
I 1990-optegnelserne taler Wolf om "valgchokket den 18. marts" - et chok fordi den borgerlige blok får 40 procent af stemmerne mens den socialdemokratiske favorit SPD må nøjes med knap 22 procent.
Den 3. oktober bliver de to Tysklande genforenet, reelt - som det skal vise sig - bliver DDR overtaget af Forbundsrepublikken.
En ægte revolutionær situation, hvor en demokratiseret socialisme stod på dagsordenen, bliver begravet af en handlekraftig vestlig forbundsstat og et folk som formentlig har været bange for eksperimenter og især for en tilbagevenden til tidligere tilstande.
De følgende år bliver utroligt hårde for Christa Wolf.
Endnu engang afløses en begejstret periode af stor skuffelse.
På det personlige plan bliver hun udsat for en voldsom hetz, forårsaget af hendes udgivelse i 1990 af romanen *"Hvad bliver der tilbage"* som handler om STASI's overvågning af hende.
Det får alle "gode" borgerlige kræfter til på nærmest hysterisk vis at kaste sig over hende:
Skulle hun som har været så privilegeret i DDR, nu bryste sig af at have været et offer?
Og som om dette ikke var nok: Da hun i maj 1992 i STASI-arkiverne undersøger den nævnte overvågning (som har fundet sted siden 1969), opdager hun at der også findes et afsnit i disse arkiver om hende som "uformel medarbejder" i årene 1959-62.
Wolf afslører selv dette, men først efter otte måneder (hun har selvfølgelig stadig hetzen fra 1990 i frisk erindring), og denne afsløring afføder nye skarpe reaktioner.
Hvad angår hele genforeningsprocessen og det nye, samlede Tyskland, er Christa Wolf meget kritisk hvilket de toneangivende danske medier har forbigået i tavshed i deres anmeldelser.
Hun oplever østtyskerne som utroligt dårligt behandlet og ser ingen fordel i det tidligere diktaturs afløsning af markedskræfternes diktatur.
I 1995-afsnittet hedder det direkte (idet Wolf jo også har oplevet nazismen): "Jeg husker forskellige samfundsepoker.
Den nuværende der nu prises, forekommer mig lige så uhyggelig som de to foregående, men det er en længere historie..."
I denne anmeldelse har jeg opholdt mig mest ved forfatterens relation til de politiske begivenheder gennem

de fire årtier, men som antydet i indledningen hand-ler bogen også om mange andre ting. Bl.a. er der varme skildringer af samvær med børn og børnebørn og med venner, og selvfølgelig får vi også masser at vide om selve hendes forfatterskab, et forfatterskab som jeg kun kan anbefale, ligesom jeg også varmt kan anbefale denne lidt specielle selvbiografi.
Til sidst skal Henning Vangsgaard roses for såvel oversættelse som noter.

Flemming Larsen er psykoanalytiker og bachelor i samfundsfag, desuden sidder han i redaktionen for Det Ny

Clarté.

The Great Financial Crisis.
Causes and Consequenses

John Bellamy Foster og Fred Magdoff
Monthly Review Press 2009, 160 sider, 13 USD

Tidsskriftet Monthly Review har i år tresårsjubilæum og med bogen som her skal anmeldes, ser man at der er en teoretisk arv, som videreføres fra tidsskriftets pionerer; Paul Baran, Paul Sweezy og Harry Magdoff. Med baggrund i teorien om monopolkapitalisme som blev udviklet af kredsen omkring Monthly Review, viser Bellamy Foster og Fred Magdoff, at der stadig kan leveres aktuelle økonomiske analyser med et socialistisk perspektiv.
Bogen består af en introduktion og seks let redigerede artikler fra Monthly Review publiceret mellem maj 2006 og december 2008.
Allerede dette tidsspand afslører at det ikke kun er nære årsager som bliver behandlet, men også dybere grunde til krisen.
De fleste vil nok fra medierne kunne nikke genkendende til nære årsager som spekulationsbobler, eksplosion i gældsættelse og likviditetsproblemer.
Disse problematikker belyses med en god del eksempler og tal. Det er tydeligt at bogen er skrevet i USA da de fleste eksempler er hentet fra den amerikanske økonomi.
Selv om man kunne ønske sig flere eksempler fra resten af verden, er en indføring i forholdene i verdens, stadig, førende økonomi selvfølgelig vigtig. Ikke mindst fordi krisen havde sit udspring i USA.
I ansatsen til at fremstille de umiddelbare årsager til krisen som en del af den nuværende kapitalistiske økonomi spiller Marx' udsagn om at kapitalens grænser skal findes i kapitalen selv, en central rolle.
Forfatterne bryder, i forlængelse af Paul Baran, Paul Sweezy og Harry Magdoff

med den marxistiske ortodoksi som ser kapitalismen som en produktionsmåde, der sikrer vækst. Ifølge forfatterne er kapitalismen på dens nuværende stadie tværtimod nået til en grænse hvor stagnation er blevet det naturlige.
Det er ikke længere stagnationen som behøver at forklares, det er derimod perioder med vækst som er det ekstraordinære fordi stagnationen opfattes som et helt grundlæggende træk ved den nuværende kapitalisme.
Stagnationstesen har rødder tilbage til 1930´erne, men blev omkring Monthly Review udviklet fra 1960´erne og fremad. Forfatterne holder fast i at vi befinder os i en form for monopolkapitalisme. Ved monopolkapitalisme skal man ikke forstå at der kun er et altdominerende selskab i hver branche, og forfatterne bruger ofte ordet oligopol frem for monopol for at understrege at der er tale om små grupper af store firmaer som tilsammen dominerer økonomien. Det vigtige er at vi ikke længere har en konkurrencekapitalisme, som det sås frem til slutningen af det nittende århundrede.
Spørgsmålet om hvilken slags kapitalisme som er fulgt efter konkurrencekapitalismen og den monopolkapitalisme som Paul Baran, Paul Sweezy og Harry Magdoff skrev om før murens fald, fylder med god ret meget.
Det er et helt centralt spørgsmål for en kritisk samfundsvidenskab i dag.
Forfatterne mener at der findes tre forskellige elementer som er karakteristiske for den aktuelle kapitalisme.
For det første en neoliberalisering, for det andet globalisering og for det tredje finansieliseringen (financialization). Kombinationen af neoliberalisme og globaliseringen opfattes som den nyeste form for imperialisme og er karakteriseret ved enorme forskelle i levevilkår på globalt plan og en voldsom udbytning af den tredje verden.
Men selvom den neoliberale globalisering altså er årsag til nogle af de største uretfærdigheder inden for den kapitalistiske verdensorden, er det alligevel finansieliseringen som i bogen fremhæves som det analytisk set vigtigste træk. Som belæg for at der er tale om en finansielisering af økonomien, fremlægger forfatterne en del tal blandt andet om vækst i finansprofit og finansprofittens del af den indenlandske profit som fra begyndelsen af dette århundrede har været over 35 %.
Svaret på spørgsmålet om hvilken kapitalisme vi står i i dag, er for forfatterne at der er tale om en formation, som de har givet den lidt uelegante benævnelse monopol-finanskapitalisme.
Stagnationen som ligger i monopolkapitalismen, og også i monopolfinanskapitalisme, hidrører fra en mangel på investeringsmuligheder og en

FINANSKRISE Enkelte ædruelige og pessimistiske økonomer så længe tegn i sol og måne på krisens komme. Blandt disse er kredsen omkring tidsskriftet Monthly Review der mener at økonomien har været i stagnation siden starten af forrige århundrede.

overkapacitet inden for produktionssfæren.
Med et ord fra diskussionerne blandt marxistiske kriseteoretikere er der tale om en overakkumulation som fører til en profitklemme. Profitklemmen skyldes i dette tilfælde hverken en tendens til at profitraten falder på grund af ændringen i størrelsesforholdet mellem levende og dødt arbejde, eller at lønningerne stiger.
Tværtimod peger forfatterne på at reallønningerne i USA har stået i stampe siden 1970'erne, afbrudt af en kort tid med en mindre stigning i midten af 1990'erne. Stagnationens primære årsag er således, i Monthly Reviews perspektiv, overakkumulation og fravær af gode investeringsmuligheder.
Det kan formodentlig være formålstjenligt at sammenligne Bellamy Foster og Fred Magdoffs opfattelse med Marx' syn på årsagerne til kriser.
Marx opfatter disproportionalitet som den umiddelbare kriseårsag.
En disproportionalitet kunne være at der blev produceret for mange bananer i forhold til strikhuer, men det ville ikke være tilstrækkeligt omfattende til at føre til en krise.
Marx inddrager mere overordnede produktionssektorer nemlig produktion af levnedsmidler (som det hovedsageligt er arbejderklassen der efterspørger), produktionsmidler (maskiner, råstoffer og hvad der nu måtte være nødvendigt for at opretholde eller udvide den kapitalistiske produktion) og luksusvarer (som efterspørges af kapitalister, rentenydere og lignende), hvilket peger på fordelingen af værdi i samfundet som årsag til krisen.
Typisk vil det være en disproportion i form af en overproduktion som enten kan være generel eller være begrænset til en enkelt sektor. Under alle omstændigheder kan disproportionaliteten ifølge Marx nå et niveau som kun vanskeligt lader sig udligne af markedet hvorved krisen opstår.
I Bellamy Foster og Fred Magdoffs analyse af overakkumulation handler det om en disproportion, hvor efterspørgslen på levnedsmidler og luksusvarer er for lille i forhold til den del af merværdien som søger at indgå som kapital, efter formlen P-V-P' (penge - varer - flere penge).
Derfor kan man tale om underkonsumtion som problemet hvilket svarer til den meget omtalte faldende efterspørgsel. Under den kolde krig blev denne disproportion modgået ved at en fjerde sektor viste sig, oprustningssektoren, som førte til en økonomisk politik, som er blevet kaldt militær-keynesianisme idet militærudgifter stimulerede efterspørgslen.
At man ikke skulle kunne finde en form for proportionalitet mellem de forskellige sektorer som mellem kriserne kan opretholde en udvidet reproduktion eller

i det mindste den mindre sandsynlige, simple reproduktion er ikke teoretisk indlysende.
En anden fordeling af samfundets ressourcer kan tænkes, også indenfor en kapitalistisk økonomi.
Men ifølge bogens forfattere er det et generelt problem for kapitalismen at det er svært for kapitalen at finde investeringer som kan sikre en tilfredsstillende profit.
Problemet med at finde tiltrækkende investeringsmuligheder medfører ofte en større tilstrømning til spekulative investeringer og långivning.
Fra investeringer i produktion som har formlen P-V-P', flyder der flere penge til investeringer som skal få penge til at blive flere penge uden at gå igennem vareformen, men derimod følger formlen P-P'.
Denne bevægelse har ifølge Bellamy Foster og Fred Magdoff ført til et træk ved den nuværende kapitalisme som de kalder 'financialization' hvilket på dansk kunne kaldes finansielisering.
I den forbindelse har blandt andet Stephanie Pomboy (hun er en aktieanalytiker, som har profileret sig med anbefalinger og analyser som går op imod den fremherskende ortodoksi indenfor finansverden og borgerlig økonomisk tænkning) talt om bobleøkonomi og bobleoverførsler.
Et eksempel på en bobleoverførsel ser man i optakten til krisen hvor der var

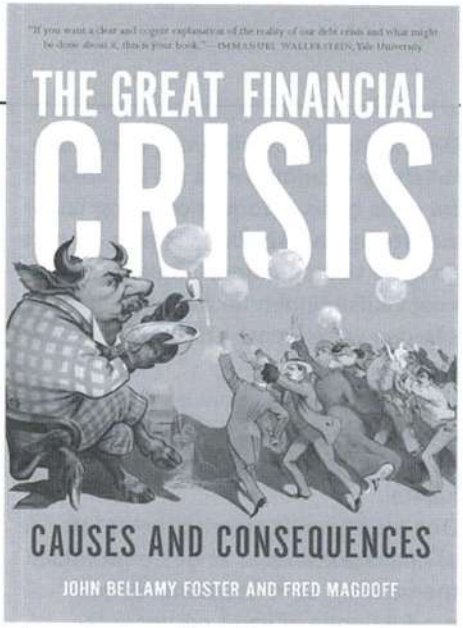

tale om en overførsel fra en spekulationsboble til en boble indenfor boliglån.
Hvor vigtig disse spekulative investeringer i finansielle bobler har været i fraværet af bedre investeringsmuligheder, indfanger Bellamy Foster og Fred Magdoff med et citat fra det satiriske blad The Onion som skrev at USA's økonomi ikke kan overleve alene på sunde investeringer.
Men i det lange løb kan økonomien på den anden side ikke springe fra boble til boble uden hensyn til produktionssektoren.
Man ser ofte, at finansøkonomien stilles op mod realøkonomien.
Det advarer forfatterne imod at tage for bogstaveligt da det der sker i finanssektoren, har ganske reelle effekter i hele økonomien.

Den finansielle overbygning i den kapitalistiske økonomi er på sin vis vokset fra dens basis i produktionen, og finansielisering har fået den virkning at være en kilde til stagnation, ustabilitet og kriser. Kriser inden for finansverden får således voldsomme effekter på realøkonomien.
Der er dog ikke tale om en fuldstændig sidestilling af finanssektor og realøkonomi eller mellem spekulativ og produktiv kapital.
Den traditionelle marxistiske opfattelse af finanssektoren er at den omfordeler merværdien som fremkommer ved produktionen af varer og tjenesteydelser, en opfattelse Bellamy Foster og Fred Magdoff deler.
Derfor kan boblerne heller ikke blive ved med at holde økonomien oppe.
I forhold til de politiske perspektiver som krisen åbner, er det en vigtig pointe at økonomien er politisk, ikke bare som grundlag for politisk bestemt beskatning, men også i den forstand at den handler om klassekamp.
I økonomisk gode tider optræder samfundets klassekarakter ganske vist, med forfatternes ord, som Adam Smiths usynlige hånd som vel at mærke ikke er markedets men kapitalistklassens.
Samfundsudviklingen foregår „under et slør af marked og konkurrence.
Men ved enhver større økonomisk krise er dette slør blevet revet bort og klassemagten er kommet til syne"(oversat af P. Bjørntoft).
Forfatterne ser den klassebaserede akkumulation som findes under monopolfinanskapitalisme, som det egentlige problem hvorfor løsningen må udspringe af et brud med denne form for akkumulation.
Denne løsning kaldes i The Great Financial Crisis for socialisme og skal forstås som en grundlæggende forandring af det bestående økonomiske og politiske system hvor det er masserne som har interesse i at skabe dette nye samfund, og som må tage kampen.
Det kræver en radikaliseret politisk bevægelse, som kan gribe aktivt ind i klassekampen.

Forfatterne undlader at komme med konkrete forslag til hvordan dette nye samfund skal se ud, ud fra den opfattelse at de enten vil blive for radikale eller for forsigtige hvis de kommer med konkret krav for en sådan bevægelse.
Sammenfattende synes jeg der er tale om en velskrevet bog som formår at give andre vinkler på krisens årsager end de forklaringer vi hører fra borgerlige økonomer.
Derudover er det spændende at blive præcenteret for bud på hvad de strukturelle årsager til krisen kan være.
Men når det er sagt, vil jeg understrege at det også er her bogen skuffer mest. Man får ikke en egentlig forklaring på

hvordan overførslen fra den ene boble til den anden foregår, eller hvordan forholdet mellem finansielisering og realøkonomi er.
Jeg savner desuden en fremstilling af hvorfor monopol finanskapital har stagnation som grundliggende tendens. Dette er både vigtigt for forståelsen af dagens kapitalisme og på hvilket grundlag den politiske kamp kan udfolde sig. Bogen er efter min mening værd at læse, men man skal ikke regne med at få et helt færdigt indblik i hverken krisen eller den nuværende kapitalismes væsen.

Peter Bjørntoft er cand.mag i idehistori, samfundsfag og religionsvidenskab og har skrevet bidrag til bøgerne Kodeord: Marx.
Nye læsninger samt filosofiske kugler - En grundbog i politisk filosofi.

DET NY

Clarté

1 år (fire numre) 185 kr.

Opgiv Navn, adresse, og email.

Institutioner
1 år 8 fire numre) 295 kr.

Netbank: 1551 - 10189179

I optakt til COP15 til december, præsenterer GREENPEACE dokumentarfilmen

The Age of Stupid

The Age of Stupid er en ny film fra den engelske dokumentarist Franny Armstrong, bag de prisbelønnede dokumentarfilm; McLibel og Drowned Out samt den Oscarvindende producer John Battsek (One Day In September).

Filmen finder sted i 2055. Menneskeheden har udryddet sig selv og jorden er næsten ubeboelig. I en kulturel og historisk "Noahs Ark", nord for Norges kyst, sidder den enlige mand "arkivaren", spillet af den oscarnominerede skuespiller, Pete Postlethwait (In the Name of the Father, The Usual Suspects, Romeo + Juliet). Ved hjælp af sit arkiv, ser han tilbage på årene mellem 1950 og 2008 og stiller spørgsmålet: »Hvorfor reddede vi ikke menneskeheden da vi endnu havde muligheden?«

Instruktøren griber modigt fat i emner som forbrugerisme og vækst og knytter elegant disse til miljøproblematikken, ved brug af vittige animationssekvenser og stærkt bevægende menneskeskæbner. Summen er en stærk film med et stærkt budskab: Et kampråb om at menneskeheden må tage truslen alvorligt og handle nu – før det er for sent!

Eksklusiv premiere september d. 22. i Cinemateket
I biograferne til efteråret

Deltag i debatten og spred budskabet:
COP15 må IKKE ende i et ubrugelig kompromis!

GREENPEACE

KLIK ind på GREENPEACE.ORG eller AGEOFSTUPID.NET og læs mere!!

Tema om Afrika

Lande i syden foren jer! Biobrændstof og nykolonialisme, Diktatur - Erfaringer fra Zimbabwe.

Skrevet af : Samir Amin, Seif S. Madiffe og Mahmood Mamdani.

Formelt , men kun formelt, har kolonialismen hersket i Afrika fra afholdelsen af konferencen i Berlin 1883 - 85 hvor en del lande i Europa delte kontinentet mellem sig - indtil Afrikas frigørelse i den anden halvdel af det 20. århundred. Men faktisk begyndte den koloniale indtrængen betydeligt tidligere. Den mest skændige og brutale fase i denne erobring var handelen med slaver. Tre hundrede år med klapjagt, menneskejagt, forfølgelser og baghold, organiseret af hvide mennesker ofte med hjælp af afrikanske og arabiske medhjælpere.

Millioner af unge afrikanere blev ført ud og - under mareridtsagtige omstændigheder for i deres ansigts sved at opbygge den ny verdens rigdom og magt.

Citat fra "Ibenholdt / afrikanske rejser " af Ryszard Kapuscinski

Læs også:

Pia Raug: Nekrolog over Inger Christensen

Dino Knudsen: Marshall-hjælpen og dansk fagbvægelse.

Den Særegne Bølge af Bue Rubner Hansen og Lorenzo Fusaro.

Birgitte Rabæk: Racist? Hvem? Mig?

Socialistiske drømme af Jørgen Knudsen

Kultur og anmeldelser:

Christer Wolf "østtyske" erindinger af Christa Wolf, Et portræt af Mærsk Mc-Kinney Møller. The great Financial Crisis af Foster og Magdoff, Fornuftens perversion og Venstrefløjen tænker.